

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας
Δι-ιδρυματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Κοινωνικά Δικαιώματα και Συνηγορία στις Κοινωνικές Υπηρεσίες»

Πολιτικές Αντιμετώπισης και Πρόληψης της Ενδοοικογενειακής Βίας κατά των Γυναικών στην
Ελλάδα - Αξιολόγηση Εφαρμογής Πολιτικών και Εμπειρίες από το Πεδίο

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βασιλική Μιχαλά (Α.Μ.: 5423ΜΟ14)

Αθήνα, 2025

Τριμελής Επιτροπή

Πετράκη Γεωργία, Ομότιμη Καθηγήτρια Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σκαμνάκης Χριστόφορος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κομπότη Δέσποινα, Λέκτορας Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Copyright © Βασιλική Μιχαλά, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για μη κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα. Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων της συγγραφέως.

Κατάλογος Ακρωνυμίων

ΑΜΚΑ: Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης

ΑΤ: Αστυνομικό Τμήμα

ΑΦΜ: Αριθμός Φορολογικού Μητρώου

ΓΠΦ: Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων

ΓΓΙΑΔ: Γενική Γραμματεία Ισότητας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΔΑ: Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

ΕΚΚΑ: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΕΚΚΕ: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

ΕΛΑΣ: Ελληνική Αστυνομία

ΕΣΔΙΦ: Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων

ΕΦΚΑ: Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης

ΔΥΠΑ: Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης

ΚΕΘΙ: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΠΟΥ: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

CEDAW: Committee on the Elimination of Discrimination against Women

CSW: United Nations Commission on the Status of Women

DEVAW: Declaration on the Elimination of Violence against Women

EIGE: European Institute for Gender Equality

FRA: European Union Agency for Fundamental Rights

GREVIO: Group of Experts on Action against Violence against Women & Domestic Violence

LGBTQ+: Lesbian Gay Bisexual Transgender Queer Intersex (Plus)

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund

WHO: World Health Organization

Περιεχόμενα

Κατάλογος Ακρωνυμίων	2
Περίληψη και λέξεις – κλειδιά	5
Abstract and keywords	6
Εισαγωγή.....	7
΄Α Μέρος: Θεωρητικό	9
1. Εισαγωγή στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας.	9
1.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή του φαινομένου και ο ρόλος του γυναικείου κινήματος.....	9
1.2 Ορισμοί και μορφές ενδοοικογενειακής βίας.....	11
1.3 Στατιστικά στοιχεία και μελέτες	14
2. Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις	18
2.1 Θεωρία των συστημάτων	18
2.2 Φεμινιστικές θεωρίες	19
2.3 Οικολογικό μοντέλο.....	19
3. Πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών	20
3.1 Διαμόρφωση Ευρωπαϊκού Θεσμικού Πλαισίου κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας	20
3.2. Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και υφιστάμενες πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης.....	22
3.3 Διατομεακή Αντιμετώπιση	31
3.4 Προκλήσεις	33
3.5 Συνηγορία στην ενδοοικογενειακή βία	35
΄Β Μέρος: Ερευνητικό	40
4. Μεθοδολογία της έρευνας	40
4.1 Σκοπός έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα	40
4.2 Μέθοδος έρευνας.....	41
4.3 Μέθοδος συλλογής δεδομένων	41
4.4 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων.....	41
4.5 Συμμετέχοντα άτομα	42
4.6 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας	44

4.7 Περιορισμοί έρευνας.....	44
5. Ανάλυση Δεδομένων	45
5.1 Πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης.....	45
5.1.1. Νομικό πλαίσιο	45
5.1.2. Υφιστάμενες πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης	47
5.2 Προτάσεις και καλές πρακτικές	60
5.3 Βαθύτερα αίτια και συνηγορία	63
Συζήτηση- Συμπεράσματα	65
Βιβλιογραφία	73
Παράρτημα Α΄ – Οδηγός συνέντευξης	84
Παράρτημα Β΄ - Έντυπο ενημέρωσης / συγκατάθεσης	86

Περίληψη και λέξεις – κλειδιά

Η παρούσα μελέτη εξετάζει την εφαρμογή των πολιτικών αντιμετώπισης και πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών στην σύγχρονη Ελλάδα. Για τον σκοπό αυτό δομείται σε δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Αρχικά, επιχειρείται η θεωρητική τεκμηρίωση της έννοιας και της έκτασης του εξεταζόμενου φαινομένου, καθώς και η αναλυτική καταγραφή των υφιστάμενων πολιτικών για την καταπολέμησή του. Ακόμη διερευνάται ο ρόλος της διατομεακής συνεργασίας και της συνηγορίας, ως σημαντικοί υπο-βοηθητικοί παράγοντες προς την αντιμετώπιση του φαινομένου. Σε δεύτερο χρόνο, αποτυπώνονται οι εμπειρικές γνώσεις των επαγγελματιών και ακτιβιστριών πρώτης γραμμής με σκοπό την ανάδειξη των προκλήσεων και των καλών πρακτικών που εντοπίζουν στο πεδίο από την εφαρμογή των εν λόγω πολιτικών. Τα ερευνητικά δεδομένα προκύπτουν από ημιδομημένες συνεντεύξεις και αναλύονται σε θεματικές ενότητες. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν βασικές ανεπάρκειες του κρατικού μηχανισμού που αφορούν σε ελλείψεις των αρμόδιων φορέων αρωγής των επιζωσών, στην εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών, στον ρόλο των αστυνομικών και δικαστικών αρχών καθώς επίσης και στον συντονισμό μεταξύ των φορέων. Ως εκ τούτου, οι τρέχουσες ανάγκες των επιζωσών δεν καλύπτονται επαρκώς. Ένα μεγάλο μέρος των ευρημάτων ταυτίζεται με τα κενά που εντοπίζονται από τα αρμόδια ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα καθώς και από έναν περιορισμένο αριθμό αντίστοιχων ελληνικών μελετών σχετικά με την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου. Τέλος, μέσα από την έρευνα αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος της συνηγορίας και των κινημάτων στην διαμόρφωση και βελτίωση των πολιτικών.

Λέξεις- κλειδιά: ενδοοικογενειακή βία, έμφυλη βία, γυναίκες, διατομεακή συνεργασία, συνηγορία

Abstract and keywords

This study examines the implementation of policies to address and prevent domestic violence against women in modern Greece. For this purpose, it is structured in two parts, the theoretical and the research. Initially, the theoretical documentation of the concept and extent of the examined phenomenon is attempted, as well as the analytical recording of the existing policies to combat it. The role of cross-sector cooperation and advocacy is still being explored, as important sub-assistive factors in dealing with the phenomenon. In the second year, the empirical knowledge of front-line professionals and activists is captured to highlight the challenges and good practices they identify in the field from the implementation of these policies. The research data is obtained from semi-structured interviews and is analyzed in thematic sections. The results highlight the main inadequacies of the state mechanism concerning the deficiencies of the competent bodies to help survivors, the implementation of the prescribed procedures, the role of the police and judicial authorities as well as the coordination between the bodies. Therefore, the current needs of the epizootics are not adequately covered. A large part of the findings coincides with the gaps identified by the relevant European institutions as well as, by a limited number of corresponding studies on the implementation of the institutional framework. Finally, the research highlights the important role of advocacy and movements in shaping and improving policies.

Keywords: domestic violence, gender-based violence, women, cross-sectoral collaboration, advocacy

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών αποτελεί σοβαρή μορφή καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως και απαιτεί την αποτελεσματική απόκριση των κρατικών μηχανισμών (WHO, 2018). Η πολιτεία έχει χρέος να παρεμβαίνει άμεσα σε περιπτώσεις εκδήλωσης του φαινομένου καθώς αποτελεί μείζον κοινωνικό ζήτημα και όχι ατομική υπόθεση. Οι πρώτες έρευνες για την κατανόηση του φαινομένου ωστόσο εστίαζαν κυρίως σε ατομικούς και ψυχοπαθολογικούς παράγοντες παρά τις έντονες αντιδράσεις του φεμινιστικού κινήματος (FRA, 2014). Σταδιακά μέσα από αγώνες του γυναικείου κινήματος έλαβε την πρέπουσα κοινωνική αναγνώριση.

Στην ελληνική κοινωνία μετά την εμφάνιση την Πανδημίας του Covid19 αναδείχθηκαν εντονότερα οι δυσλειτουργίες της απόκρισης του κράτους προς στον περιορισμό τέτοιων περιστατικών. Στον δημόσιο λόγο γίνεται πλέον αντικείμενο συζήτησης το ζήτημα των γυναικοκτονιών που αποτελεί την χειρότερη έκβαση της βίας κατά των γυναικών, χωρίς ωστόσο να έχει θεσμοθετηθεί ακόμη ως αυτοτελή εγκληματική πράξη.

Η παρούσα εργασία εστιάζει κυρίως στην ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών που διαπράττεται στο πλαίσιο συντροφικών σχέσεων. Το πρώτο μέρος της εργασίας χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Αρχικά παρατίθεται η εννοιολογική αποσαφήνιση του φαινομένου, στατιστικά στοιχεία και σχετικές μελέτες. Ακολουθεί η θεωρητική πλαισίωση του φαινομένου, όπου παρουσιάζονται ορισμένες από τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και αναλύονται το ευρωπαϊκό και το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο, καθώς και οι υφιστάμενες δομές και υπηρεσίες. Στο τέλος του πρώτου μέρους εξετάζεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών (η διατομεακή συνεργασία) και η συνηγορία προς την υπεράσπιση των δικαιωμάτων και την διαμόρφωση πολιτικών.

Στο ερευνητικό μέρος αρχικά αναπτύσσεται η μεθοδολογία της έρευνας. Το μεγαλύτερο μέρος αποτελεί η παράθεση των ερευνητικών δεδομένων, που αναλύονται

σε τρεις θεματικές ενότητες με σκοπό την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Τέλος ακολουθεί η διεξαγωγή συμπερασμάτων και η προσπάθεια σύνδεσης με τα δεδομένα του θεωρητικού μέρους της εργασίας.

Ά Μέρος: Θεωρητικό

1. Εισαγωγή στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας.

1.1 Σύντομη ιστορική αναδρομή του φαινομένου και ο ρόλος του γυναικείου κινήματος

Η ενδοοικογενειακή βία δεν αποτελεί αμιγώς σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο, καθώς μέσα στους αιώνες συναντάται ως μια κοινωνικά και θεσμικά κατοχυρωμένη αποδεκτή πρακτική την οποία μπορούσε να τελέσει ο άνδρας μέσα στην οικογένεια για την συμμόρφωση και πειθάρχηση των υπολοίπων μελών (Benard & Schlaffer, 1980). Επί παραδείγματι, κατά την μεσαιωνική περίοδο στην Ευρώπη εκχωρείτο στους άντρες το δικαίωμα να ασκούν βία στις συζύγους και στα παιδιά τους (Goodman & Epstein, 2008) ενώ παράλληλα το αγγλοαμερικανικό δίκαιο επέτρεπε στους άνδρες να επιβάλλονται στις συζύγους τους μέσω σωματικής βίας ή άλλων τιμωρητικών μεθόδων με σκοπό να τις σωφρονίσουν (Schneiber, 2008). Έπειτα από συνεχείς αγώνες του γυναικείου κινήματος οι εισαγγελείς στις Ηνωμένες Πολιτείες μόλις κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα άρχισαν να αναγνωρίζουν τις συμπεριφορές αυτές ως παραβιαστικές και καταχρηστικές. Εντούτοις, ο νόμος εξακολουθούσε να προστατεύει και να καλύπτει τέτοιες συμπεριφορές με προμετωπίδα την έννοια της ιδιωτικότητας για την υποτιθέμενη προστασία της οικογενειακής συνοχής και ιερότητας. (Schneiber, 2008; Goodman & Epstein, 2008)

Η καθυστέρηση της αναγνώρισης της συζυγικής βίας έγκειται σε αντιλήψεις περί της φύσης των οικογενειακών σχέσεων και υποταγής των γυναικών. Ο δευτερεύων ρόλος της γυναίκας μέσα στην οικογένεια και η υποχρέωσή της να υποτάσσεται στον σύζυγό της, καθιερώθηκε από πρακτικές και πεποιθήσεις που προήγαγαν, το θεσμικό πλαίσιο και οι πολιτικές, οι θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις. Οι πεποιθήσεις

αυτές υποστηρίχθηκαν και διαδόθηκαν από εξέχουσες προσωπικότητες της εποχής σε ποικίλους τομείς, συμπεριλαμβανομένων της φιλοσοφίας, της λογοτεχνίας κ.ά. (Dobash & Dobash, 1979)

Από τα μέσα του 19ου αιώνα το γυναικείο κίνημα διεισδύει σταδιακά στη δημόσια σφαίρα χωρίς ωστόσο να τυγχάνει αναγνώρισης στις πρώιμες προσπάθειές του. Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα το οργανωτικό επίπεδο του φεμινιστικού κινήματος έχει αναπτυχθεί σημαντικά και οι πρώτες γυναικείες οργανώσεις εμφανίζονται με πιο ενεργό ρόλο σε διεθνές επίπεδο. (Goodman & Epstein, 2008). Η ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών το 1919 ενθάρρυνε και ώθησε τις γυναικείες οργανώσεις στην έκφραση και προώθηση των βασικών τους αιτημάτων και την διεκδίκηση της συμμετοχής τους στα όργανα λήψης πολιτικών αποφάσεων. (Στρατηγάκη, 2021)

Το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας ανοίγεται καθοριστικά στο δημόσιο διάλογο από το φεμινιστικό κίνημα κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Παράγοντες περαιτέρω ανάπτυξης του κινήματος ήταν η παρουσία των ευρύτερων κοινωνικών κινήματων για την διεκδίκηση των πολιτικών δικαιωμάτων, τα αντιπολεμικά κινήματα καθώς και οι αγώνες των αφροαμερικανίδων/ων. (Goodman & Epstein, 2008). Εμβληματική για την αναγνώριση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας ως πολιτικό ζήτημα θεωρείται η δεκαετία του 1970. Κατά την περίοδο εκείνη αρκετές γυναίκες είχαν ήδη αρχίσει να συσπειρώνονται σε γυναικείες τοπικές οργανώσεις με σκοπό την συζήτηση κοινοτικών προβλημάτων. Στην πόλη του Chiswick της Αγγλίας, μέσω των διαμαρτυριών και των διασκέψεων που πραγματοποιούνταν, δημιουργήθηκε ένας κοινοτικός χώρος συγκέντρωσης γυναικών. (Dobash & Dobash, 1992). Ο χώρος αυτός ονομαζόταν «Γυναικεία Βοήθεια του Chiswick» και πολύ γρήγορα καθιερώθηκε ως ένας ασφαλής χώρος όπου οι γυναίκες ήταν σε θέση να συνδιαλέγονται και να συζητούν και πιο προσωπικά τους ζητήματα. Έπειτα από τον διαμοιρασμό εμπειριών κακοποίησης από τους συζύγους και περιστατικά ακραίων ξυλοδαρμών άρχισε να ανοίγει ο δημόσιος διάλογος για το ζήτημα αυτό που έπειτα αποτέλεσε το βασικό ενδιαφέρον της συλλογικότητας. (Χατζηφωτίου, 2016)

Με το κίνημα των κακοποιημένων γυναικών, όπως ονομάστηκε, ομάδες βοήθειας άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους σε ολόκληρη την μεγάλη Βρετανία και η δημιουργία ανάγκης καταφυγίων προς αυτό τον σκοπό να γίνεται πλέον ορατή και επείγουσα (Goodman & Epstein, 2008). Το 1974 πραγματοποιήθηκε η βρετανική διάσκεψη που έθεσε στο επίκεντρο το θέμα των κακοποιημένων συζύγων. Κρούσεις είχαν γίνει και κατά την διάρκεια του 19ου αιώνα αλλά χωρίς ουσιαστική ανταπόκριση από την ευρύτερη κοινωνία. Έπειτα την ίδια περίοδο άρχισε να αναδύεται ένα ρεύμα παρόμοιων δραστηριοτήτων στην Αυστραλία και την Νότια Αμερική. (Dobash & Dobash, 1979). Την ίδια δεκαετία με το γυναικείο κίνημα να επιδιώκει την νομική αναγνώριση της ενδοοικογενειακής βίας σημειώθηκε σημαντική πρόοδος. Ωστόσο οι νομικές μεταρρυθμίσεις και το βάρος δόθηκαν στην σωματική κακοποίηση απαξιώνοντας το σύνολο των κακοποιητικών συμπεριφορών.

1.2 Ορισμοί και μορφές ενδοοικογενειακής βίας

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), η βία ορίζεται ως η "σκόπιμη χρήση σωματικής δύναμης ή εξουσίας υπό τη μορφή απειλής ή πράξης, ενάντια στον εαυτό, στο άλλο άτομο, σε μια ομάδα ή στην κοινότητα. Είτε προκαλεί, είτε έχει μεγάλες πιθανότητες να προκληθεί τραυματισμός, θάνατος, ψυχολογική βλάβη, υποανάπτυξη ή αποστέρηση." (WHO, 2004).

Η ενδοοικογενειακή βία σχετίζεται εμπεριστατωμένα με τον παράγοντα του φύλου και συγκαταλέγεται μέσα στις πιο κοινές μορφές έμφυλης βίας κατά των γυναικών που παρατηρείται παγκοσμίως (Flury & Nyberg, 2010), αποτελώντας την πιο συνηθισμένη έκφασή της (Aghataie & Gangoli, 2015; UN Women, 2021). Η επιτακτική ανάγκη για αναγνώριση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών και της δέσμευσης των κρατών μέσω διεθνών συμβάσεων για λήψη των απαραίτητων μέτρων προς την αντιμετώπισή του, οδηγεί σε μία πρώτη επίσημη προσπάθεια ορισμού του. Το 1993, στο πρώτο άρθρο της Διακήρυξης για την Εξάλειψη της Βίας κατά των γυναικών επιχειρείται

ο ορισμός του φαινομένου ως «κάθε πράξη βίας που βασίζεται στο φύλο και έχει ως αποτέλεσμα ή είναι πιθανό να οδηγήσει σε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη και πόνο στις γυναίκες συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε συμβαίνει στην δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή». Μέσα στην διακήρυξη διατυπώνονται και οι μορφές της βίας που διαχωρίζονται σε σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική. (UN DEVAW, 1993 : Article 1). Αργότερα, η σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας – Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (2011), δίνει έναν πιο εμπεριστατωμένο ορισμό για την ενδοοικογενειακή βία προσδίδοντας στο πρόβλημα αυτό την πρέπουσα σημασία. Συγκεκριμένα «με τον όρο ενδοοικογενειακή βία νοούνται πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα. (Συμβούλιο Ευρώπης, 2011).

Αναλυτικά οι μορφές βίας παρατίθενται παρακάτω:

- Η φυσική ή σωματική βία περιλαμβάνει συμπεριφορές με σκοπό την άσκηση σωματικού πόνου ή τραυματισμού που μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στον θάνατο. Τέτοιες συμπεριφορές μπορεί να είναι το σπρώξιμο, το χαστούκι, η χρήση αντικειμένων με σκοπό τον τραυματισμό, η προσπάθεια στραγγαλίσματος ή πνιγμού, η απειλή με όπλο ή μαχαίρι, κλείδωμα και ή δέσιμο για τον περιορισμό της ελευθερίας κ.ά. Μπορεί να περιλαμβάνει επίσης και άλλες καταχρηστικές συμπεριφορές όπως η αποστέρηση τροφής ή ρουχισμού (Slabbert & Green, 2014).
- Σεξουαλική Βία: Η σεξουαλική βία περιλαμβάνει τον εξαναγκασμό του ατόμου με οποιονδήποτε τρόπο στο να ενδώσει σε οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη χωρίς την θέλησή του. Επίσης ως σεξουαλική βία νοείται όταν το άτομο που την υφίσταται δεν είναι σε θέση να συναινέσει ή να αντισταθεί στην τέλεση της

πράξης λόγω οποιονδήποτε συνθηκών όπου δεν υπάρχει σχετική επιθυμία. Στην σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνεται ο βιασμός ή απόπειρα βιασμού, ανεπιθύμητα σεξουαλικά αγγίγματα, εξαναγκασμός συμμετοχής σε υποτιμητικές σεξουαλικές πράξεις ή σε επαφή χωρίς τις απαραίτητες προφυλάξεις. (Πετρουλάκη και συν., 2015)

- Ψυχολογική ή συναισθηματική βία μπορεί να είναι λεκτική ή μη λεκτική. Συμβαίνει συχνότερα από την σωματική και την σεξουαλική παρόλο που είναι πιο δύσκολο να εντοπιστεί και να αποδειχθεί καθώς η επιπτώσεις της δεν είναι άμεσα ορατές στο σώμα. (Slabbert & Green, 2014). Περιλαμβάνει συμπεριφορές ή άλλες μεθόδους όπως προσβολές, βρισιές, φωνές, άσκηση κριτικής, περιφρόνηση, εκφοβισμό κ.ά. Άλλες μορφές ψυχολογικής κακοποίησης είναι η απομόνωση, ο διαρκής έλεγχος και η καταδίωξη. (Πετρουλάκη και συν., 2015)
- Οικονομική Βία: Η οικονομική βία αφορά την οικονομική εξάρτηση του θύματος από τον σύντροφό του. Σχετίζεται με τον έλεγχο ή την περιορισμένη πρόσβαση σε οικονομικούς πόρους (Πετρουλάκη και συν., 2015).
- Μη εμφανής παρακολούθηση (Stalking): Στο άρθρο 34 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης ορίζεται ως «εσκεμμένη συμπεριφορά η οποία τείνει στην επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά κατά άλλου ατόμου, προκαλώντας φόβο για την ασφάλειά του/της» (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2011)

Στην Ευρώπη μία στις τρεις γυναίκες δηλαδή περίπου 62 εκατομμύρια έχουν υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία από τον σύντροφό τους. Ανοδικά είναι τα ποσοστά όσον αφορά την κακοποίηση και παρενόχληση στο διαδίκτυο καθώς και τα ποσοστά επίμονης και παρενοχλητικής παρακολούθησης (stalking). (Τζαβάρα, 2023). Άλλες μορφές βίας που συγκαταλέγονται στην ευρύτερη σφαίρα της έμφυλης βίας είναι ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων, η διακίνηση και η εμπορία ανθρώπων και η έσχατη μορφή που μπορεί να λάβει η βία, οι γυναικοκτονίες (Bewley & Welch, 2017).

Οι επιπτώσεις της βίας κατά των γυναικών είναι ποικίλες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες τόσο σε ατομικό όσο και σε οικογενειακό και ευρύτερα σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο (Sardinha et al., 2022). Μερικές από τις πιο συχνές, είναι οι τραυματισμοί, οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, τα γυναικολογικά προβλήματα, HIV και σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, κατάθλιψη, χρήση αλκοόλ και ουσιών και άλλες ψυχικές διαταραχές (WHO, 2013; Pallito et al., 2013). Ακόμη, απότοκα της υφιστάμενης βίας είναι η απομόνωση και απομάκρυνση από το συγγενικό, φιλικό και οικείο περιβάλλον καθώς και η έλλειψη στέγης. Παρατηρούνται επίσης μακροπρόθεσμες επιπτώσεις σε ψυχολογικό επίπεδο με έντονες συναισθηματικές μεταπτώσεις καθώς και οικονομική επισφάλεια. (Stulz et al., 2024)

1.3 Στατιστικά στοιχεία και μελέτες

Σύμφωνα με τον WHO (2021), η βία κατά των γυναικών και ιδιαίτερα η συντροφική και σεξουαλική βία ανάγεται σε μείζον ζήτημα δημόσιας υγείας και παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε έρευνα που συλλέχθηκαν δεδομένα από 161 χώρες κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 2000 και 2018, περίπου το 1/3 των γυναικών (736.00 γυναίκες) παγκοσμίως αναφέρουν πως έχουν υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία από τον σύντροφό τους ή σεξουαλική βία από μη σύντροφο. Ακολουθώντας, το 1/4 των νεαρών γυναικών, ηλικίας 15-24 ετών έχουν υπάρξει σε κακοποιητικές συντροφικές σχέσεις. Μολονότι η ενδοοικογενειακή βία συναντάται σε όλες τις χώρες και όλα τα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, μεγαλύτερη έξαρση παρατηρείται σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. (WHO, 2021)

Έρευνες έχουν αναδείξει, πως γυναίκες που βιώνουν επισιτιστική και στεγαστική ανασφάλεια τείνουν να είναι πιο επιρρεπείς σε περιστατικά συντροφικής και σεξουαλικής βίας από γυναίκες που δεν βιώνουν την ίδια πραγματικότητα. Καθώς η φτώχεια και η αστεγία αυξάνουν τον κίνδυνο τέτοιων περιστατικών, η ανάγκη για λήψη μέτρων οικονομικής ενίσχυσης και στεγαστικών προτάσεων τίθενται στο προσκήνιο της στρατηγικής όχι μόνο αντιμετώπισης αλλά και πρόληψης του φαινομένου. (Breiding et al., 2017). Είναι σύνηθες μετά από περιστατικά βίας, οι γυναίκες να παραμένουν στην

ίδια στέγη με τον κακοποιητή ή να καταφεύγουν σε ακατάλληλα καταλύματα όταν δεν υπάρχουν οικονομικά προσιτές και ασφαλή κατοικίες. (Stulz et al., 2024)

Σε πρόσφατη έρευνα με δεδομένα των UN WOMEN - WHO σε πληθυσμό εφήβων κοριτσιών ηλικιών 15-19 αναδείχθηκε η ύπαρξη μεγαλύτερης επικινδυνότητας της βίας μεταξύ συντρόφων στην συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, καθώς το 24% είχε υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία από στενό σύντροφο κατά την διάρκεια της ζωής τους. Ο κίνδυνος αυτός αυξάνεται σε χώρες που είναι διαδεδομένος ο παιδικός γάμος, η εφηβική εγκυμοσύνη, η εγκατάλειψη του σχολείου και οικονομική εξάρτηση των κοριτσιών. Αντίθετα, σε χώρες με ανεπτυγμένες πολιτικές ισότητας, πρόσβαση των κοριτσιών στην δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και σε οικονομικούς πόρους, τα ποσοστά αυτά είναι χαμηλότερα. (Sardinha et al., 2024)

Συγκριτικές μελέτες έχουν αναδείξει την συνυπαιτιότητα πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων σε σχέση με την βία κατά των γυναικών από συντροφικές και συζυγικές σχέσεις. Η οικονομική επισφάλεια, τα έμφυλα στερεότυπα, το νομικό πλαίσιο χωρών που συντηρεί και αναπαράγει διακρίσεις εις βάρος των γυναικών, ο κοινωνικός στιγματισμός και οι πολιτικές συγκρούσεις, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες αποτροπής των γυναικών στο να εγκαταλείψουν μια κακοποιητική σχέση. (Sardinha et al., 2022). Η έκταση του φαινομένου μέσα από τη χειρότερη έκβασή του αποτυπώνεται στην έρευνα της UN WOMEN (2024) για τις γυναικοκτονίες, καθώς μέσα στο 2023 ο αριθμός των γυναικοκτονιών διεθνώς ανήλθε στις 85.00 γυναίκες. Το 60% αυτών διαπράχτηκε από σύντροφο ή στενό μέλος της οικογένειας. Σε καθημερινή βάση 140 γυναίκες και κορίτσια χάνουν την ζωή τους από σύντροφο ή οικείο πρόσωπο. (UN WOMEN, 2024)

Αρκετοί ερευνητές εκλαμβάνουν την ενδοοικογενειακή βία ως την συνηθέστερη αιτία τραυματισμού των γυναικών παγκοσμίως. Παράλληλα οι Smokowski & Wodarski (1995) υποστηρίζουν πως οι εν λόγω τραυματισμοί είναι συχνότεροι από εκείνους που προκύπτουν από άλλους παράγοντες, όπως τροχαία ατυχήματα και ληστείες. (In Slabbert & Green, 2014). Βάσει ερευνών επίσης αναδείχθηκε η έξαρση των περιστατικών

ενδοοικογενειακής βίας κατά την περίοδο της πανδημίας Covid19 καθώς ο εγκλωβισμός των γυναικών με τον κακοποιητή σύντροφό τους στο ίδιο σπίτι ενίσχυσε ή οδήγησε σε νέα περιστατικά βίας (UN Women, 2021).

Για την έκταση του φαινομένου στο ελληνικό πλαίσιο, σημαντικά είναι τα αποτελέσματα της Πανελλαδικής έρευνας του ΕΚΚΕ «Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας στην Ελλάδα» που υλοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 2022-2023, στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής έρευνας της Eurostat με τίτλο «EU Survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence (EU-GBV)». Για τον σκοπό της έρευνας διαμοιράστηκαν 11.557 ερωτηματολόγια σε γυναίκες ηλικίας 18-74. Παρακάτω παρατίθενται τα ποσοστά που αντιστοιχούν στις απαντήσεις των γυναικών αναφορικά με τις εμπειρίες από οποιονδήποτε δράστη/δράστιδα:

- **18,1%** δηλώνει ότι έχει υποστεί σεξουαλική βία
- **29,6%** δηλώνουν ότι έχουν υποστεί σωματική βία,
- **36,5%** δηλώνει ότι έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία

Ποσοστό της τάξης του **40,42%** δηλώνει πως έχει υποστεί ψυχολογική βία από πρώην ή νυν σύντροφο. Αυτή η μορφή βίας φαίνεται να συναντάται συχνότερα σε πιο νεαρές ηλικίες από ότι σε μεγαλύτερες όπως 65-74 ετών και διαπράττεται στα πλαίσια κάποιας νυν ή πρώην συντροφικής σχέσης. Παράλληλα η επικρατούσα αντίληψη των ερωτώμενων είναι η ύπαρξη έντονης ενδοσυντροφικής βίας κατά των γυναικών, με το **90,1%** των γυναικών που συμμετείχαν να θεωρεί ότι η άσκηση οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των γυναικών από σύντροφο στην Ελλάδα σήμερα είναι αρκετά ή πολύ συχνή. (Παπαδόπουλος και συν., 2023)

Σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα του Παρατηρητηρίου και του Δικτύου Δομών της ΓΓΙΑΔ (Γενικής Γραμματείας Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) για την ενδοοικογενειακή και έμφυλη βία που από το 2021 καταγράφονται και δημοσιοποιούνται συστηματικά, διαφαίνεται η έμφυλη διάσταση του φαινομένου. Η καταγραφή αυτή είναι απόρροια της συμμόρφωσης της Ελλάδας με τις δεσμεύσεις της

προς τις διεθνείς συμβάσεις και δη την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, υιοθετώντας τις προδιαγραφές και τα πρότυπα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των φύλων (EIGE). (ΓΓΙΑΔ, 2024). Στην 5η ετήσια έκθεση για την βία κατά των γυναικών της ΓΓΙΑΔ καταγράφηκαν για το Διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου του 2024 3.626 γυναίκες που έλαβαν υπηρεσίες από τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου με το 85% να αποτελείται από επιζώσες ενδοοικογενειακής βίας. Το ίδιο διάστημα, οι ξενώνες φιλοξενίας εξυπηρέτησαν συνολικά 491 άτομα εκ των οποίων 248 γυναίκες και 243 παιδιά. Από την γραμμή SOS 15900 καταγράφηκαν 6.488 κλήσεις εκ των οποίων οι 4.250 αφορούσαν «περιστατικά βίας» ενώ οι 1.339 «χρήσιμη ενημέρωση», με το 71% αυτών να αποτελείται από γυναίκες και το υπόλοιπο 29% από τρίτα πρόσωπα. (ΓΓΙΑΔ, 2024).

Ακολούθως, στα στατιστικά που κατέγραψε η ΕΛΑΣ (Ελληνική Αστυνομία) το 2023, τα ποσοστά των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας με θύματα γυναίκες κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα συγκριτικά με τις ανάλογες τιμές κατά το διάστημα από το 2012 και έπειτα. Οι γυναίκες σύμφωνα με τα στοιχεία της αστυνομίας αποτελούν σταθερά το 3/4 των καταγεγραμμένων θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Αναφορικά με τις σχέσεις δράστη - θύματος, σύμφωνα με τα στοιχεία για το 2023, το 59% αφορά συντροφικές σχέσεις. Το υψηλότερο ποσοστό αποτελούν οι σύζυγοι και οι μόνιμοι σύντροφοι. Ακολουθούν οι τέως σύντροφοι με 8,5% και σύζυγοι με 7,5% αντίστοιχα. Το 2023 καταγράφηκαν 11.589 καταγγελίες γυναικών ισάριθμες με αυτές του 2022. Συγκριτικά με το 2020 ο αριθμός αυτός έχει διπλασιαστεί. Αντίστοιχα, παρατηρείται σταθερά αυξημένος ο δείκτης των ανδρών δραστών ενδοοικογενειακής βίας για το 2023. Οι άντρες κατά μέσο όρο αποτελούν το 82% του συνόλου των δραστών, ποσοστό που καταδεικνύει το χάσμα μεταξύ του φύλου που διαπράττει ενδοοικογενειακή βία. Ακολούθως, το 2023 τα περιστατικά του βιασμού εντός της οικογένειας περιλαμβάνουν 77 θύματα γυναίκες και 1 θύμα άνδρα. (ΓΓΙΑΔ, 2024).

Όσον αφορά τον αριθμό των γυναικοκτονιών εντός οικογενειακού πλαισίου, το 2023 καταγράφηκαν από την αστυνομία 11 γυναικοκτονίες από άνδρα μέλος της οικογένειας ενώ μία τελέστηκε από δράστιδα την μητέρα του θύματος (Γ.Γ.Ι.Α.Δ., 2024). Δεδομένης της μη αναγνώρισης της γυναικοκτονίας ως εγκλήματος στο ελληνικό

νομοθετικό πλαίσιο και έλλειψης σχετικού μηχανισμού καταγραφής, τα ποσοστά αυτά προκύπτουν από τον συνολικό αριθμό των ανθρωποκτονιών με πρόθεση, με θύματα γυναίκες, σε συνδυασμό με την σχέση θύματος-δράστη όπως αυτό προκύπτει από τον ν.3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία (European training platform on domestic violence, 2024). Σύμφωνα με το Ελληνικό Τμήμα του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την Γυναικοκτονία (European Observatory on Femicide, E.O.F.) ο αριθμός των γυναικοκτονιών για το ίδιο έτος ανέρχεται στις 15 δολοφονημένες. Είναι επίσης διαθέσιμα από τον παραπάνω φορέα τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των γυναικοκτονιών τα οποία όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα τους, στην Ελλάδα απουσιάζει ένας επίσημος φορέας που θα αναλάβει να τα συλλέξει και τα αναλύσει (Ελληνικό Τμήμα του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την Γυναικοκτονία, 2023).

2. Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις

2.1 Θεωρία των συστημάτων

Ο Murray Straus (1973) ερμηνεύει την βία ως ένα συστημικό φαινόμενο που παρατηρείται μέσα στον οικογενειακό ιστό με σκοπό την επίλυση των συγκρούσεων μεταξύ των μελών. Θεωρεί πως πρόκειται για ένα καθολικό φαινόμενο το οποίο προκαλείται από την δυναμική των αλληλεπιδράσεων των ατόμων και όχι από κάποιο ατομικό ή οικογενειακό παθολογικό αίτιο. Προς τον έλεγχο ή την εξάλειψη της βίας σημαντικό ρόλο έχει η θετική ή αρνητική ανατροφοδότησή της από το οικογενειακό πλαίσιο. (Straus, 1973). Μια σημαντική διαφοροποίηση από τις φεμινιστικές θεωρίες είναι πως η θεωρία των συστημάτων καθώς και άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις «οικογενειακής βίας», δεν αποδέχονται πως η βία μεταξύ οικείων συντρόφων ενέχει κάποιο ξεχωριστό αιτιατό υπόβαθρο σε σχέση με την βία που τελείται από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας (Lawson, 2012).

2.2 Φεμινιστικές θεωρίες

Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις αντιλαμβάνονται την ενδοοικογενειακή και συντροφική βία ως επαναλαμβανόμενο μοτίβο και όχι ως τυχαίο συμβάν, που απορρέει από δομικά αίτια του κοινωνικού πατριαρχικού πλαισίου (Dobash & Dobash, 1979,1992). Η Sylvia Walby (1986:20) ορίζει την πατριαρχία ως «ένα σύστημα κοινωνικών δομών και πρακτικών στο οποίο οι άνδρες κυριαρχούν, καταπιέζουν και εκμεταλλεύονται τις γυναίκες». Υποστηρίζουν, πως η κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών στην κοινωνία αποτελεί ένα παγιωμένο κοινωνικό φαινόμενο, ιστορικά και θεσμικά θεμελιωμένο (as cited in Yillo & Bograd,1990). Η Kate Millet στο έργο της *Sexual Politics* (1970) αντιλαμβάνεται την ανδρική κυριαρχία με όρους πολιτικούς συστήματος που επικρατεί και διατηρείται είτε μέσω της συναίνεσης είτε μέσω της βίας (as cited in Aghtae & Gangoli, 2015). Οι άνδρες με όρους ταξικούς επιβάλουν την ηγεμονία τους με διάφορους τρόπους, θεσμικά ή μη προβλεπόμενους, με στόχο την υποταγή των γυναικών κατατάσσοντάς τις σε θέση κοινωνικά υποδεέστερη από εκείνους. Παράλληλα η παραδοσιακή οικογένεια ως δομικά κατασκευασμένη πατριαρχικά συχνά ενισχύει και εφαρμόζει αυτές τις πρακτικές υποταγής. (Yillo & Bograd,1990)

2.3 Οικολογικό μοντέλο

Η Lory Heisse (1998) προτείνει ένα ολιστικό μοντέλο θεώρησης της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας βασισμένη στο αντίστοιχο μοντέλο του Belsky (1980) για την προσέγγιση της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης. Το οικολογικό μοντέλο βασίζεται στις γνώσεις διαφόρων γνωστικών πεδίων όπως της ανθρωπολογίας, της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας και πρωτύτερων φεμινιστικών και κοινωνικών ερμηνειών του φαινομένου. Για την ανάδειξη της πολυπλοκότητας και της πολυπαραγοντικότητας του φαινομένου και την κατανόησή του, το αναλύει σε 4 επίπεδα όπως παρατίθενται στην συνέχεια.

1. Σε ατομικό επίπεδο: αναλύει τα χαρακτηριστικά και τα βιώματα των ατόμων και θέτει ως προγνωστικούς παράγοντες κινδύνου το ιστορικό κακοποίησης κατά την

παιδική ηλικία, τη χρήση ουσιών και αλκοόλ, την έλλειψη αυτοεκτίμησης και τις υπάρχουσες ψυχικές διαταραχές.

2. Σε διαπροσωπικό επίπεδο: εξετάζει την δυναμική των οικογενειακών και των στενών διαπροσωπικών σχέσεων και θέτει ως παράγοντες κινδύνου την ύπαρξη εξουσιαστικών σχέσεων, την οικονομική εξάρτηση, τις διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις καθώς και την έλλειψη υποστηρικτικού δικτύου.
3. Σε κοινοτικό επίπεδο: εξετάζει τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις των ατόμων με την ευρύτερη κοινότητα. Σε αυτό το επίπεδο λαμβάνει ως παράγοντες την έλλειψη προσβασιμότητας σε πόρους και κατάλληλες υπηρεσίες, την κοινωνική ανισότητα, την φτώχεια και ποικίλα πολιτισμικά χαρακτηριστικά που ενισχύουν την ανοχή στην βία
4. Σε κοινωνικό / πολιτισμικό επίπεδο: διερευνά τα δομικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας που αναπαράγουν και συντηρούν την βία. Αυτά μπορεί να είναι οι έμφυλες διακρίσεις, οι πατριαρχικές αντιλήψεις για την κοινωνία και τους έμφυλους ρόλους καθώς και η έλλειψη θεσμικού πλαισίου (Heisse, 1998).

Οι Fulu και Miedema (2015) σε συμπλήρωση των παραγόντων του οικολογικού μοντέλου για την εμφάνιση της βίας κατά των γυναικών, τονίζουν την σημασία της παγκοσμιοποίησης στην σύγχρονη εποχή. Η παγκοσμιοποίηση έχει αξία να εξετάζεται ως σημαντικός παράγοντας καθώς διαμορφώνει τις δυναμικές μεταξύ και εντός των χωρών και φέρει συχνά θετικές και αρνητικές συνέπειες στην αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου αυτού. (Fulu & Miedema 2015)

3. Πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών

3.1 Διαμόρφωση Ευρωπαϊκού Θεσμικού Πλαισίου κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας

Τον δρόμο για την ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου κατά της έμφυλης και της ενδοοικογενειακής βίας άνοιξαν οι αγώνες και οι διεκδικήσεις για την ουσιαστική

συμμετοχή των γυναικών στο κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι. Κατά την σύσταση του ΟΗΕ το 1945 και τις διαδικασίες για την δημιουργία του καταστατικού του χάρτη, με την ενεργή παρουσία των διεθνών γυναικείων οργανώσεων, τίθεται το ζήτημα των γυναικείων δικαιωμάτων στους στρατηγικούς στόχους του οργανισμού.

Λίγο αργότερα, το 1946 γυναίκες εκπρόσωποι και σύμβουλοι των κρατών μελών μαζί με την συμμετοχή των γυναικείων οργανώσεων επιτυγχάνουν την σύσταση αυτοτελούς επιτροπής για την κατάσταση των γυναικών (CSW). Η επιτροπή αυτή θέτει ως μείζον ζήτημα την διασφάλιση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών και προχωρά στην διεξαγωγή παγκόσμιας έρευνας για την κατάσταση των γυναικείων δικαιωμάτων. Ακολουθεί δημιουργία σημαντικών συμβάσεων προς αυτή την κατεύθυνση όπως: η Σύμβαση για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών το 1952, η Σύμβαση για την Ιθαγένεια των Έγγαμων γυναικών το 1957 και η Σύμβαση για την συναίνεση στον γάμο, την ελάχιστη ηλικία για γάμο και την καταγραφή των γάμων (1962). Σε συνέχεια των παραπάνω διεκδικήσεων, η Γενική συνέλευση του ΟΗΕ το 1979 ψηφίζει την σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών CEDAW (UN, 1967).

Η Σύμβαση CEDAW (Convention of the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) η οποία υπογράφηκε το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1981, αποτελεί την πρώτη διεθνή σύμβαση που θέτει ένα σύνολο διατάξεων με σκοπό την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών και την εξασφάλιση της ισότητας των δύο φύλων σε όλο το φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κριτική προς την Σύμβαση είχε ασκηθεί αναφορικά με την μη συμπερίληψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας στο φάσμα των διακρίσεων κατά των γυναικών. (Τσακιστράκη, 2022)

Η Παγκόσμια Διάσκεψη για τα Ανθρώπινα δικαιώματα στην Βιέννη τον Ιούνιο του 1993, αποτελεί τομή στον μέχρι τότε αγώνα των γυναικείων δικαιωμάτων, καθώς αναγνωρίζονται και εκ λαμβάνονται ως ανθρώπινα δικαιώματα και τα κράτη των Ηνωμένων Εθνών δεσμεύονται να αντιμετωπίσουν τις παραβιάσεις τους αναλόγως

(Αρτινοπούλου, 2006). Σε ακολουθία των Παγκόσμιων Διασκέψεων και την διεθνή αναγνώριση της κρισιμότητας του ζητήματος, στις 20/12/1993 υιοθετείται η Διακήρυξη DEVAW (Declaration on the Elimination of Violence against women) για την Εξάλειψη της Βίας Κατά των Γυναικών, που δίνεται ο ορισμός και οι μορφές της (Βαιου και συν., 2021).

3.2. Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και υφιστάμενες πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης

Κομβική για το ελληνικό πλαίσιο ήταν η περίοδος της μεταπολίτευσης στην ανάπτυξη πολιτικών ισότητας. Εν όψει της ένταξης στην ευρωπαϊκή ένωση, τις δεσμεύσεις της χώρας σε διεθνές επίπεδο και την ανάπτυξη και διάδοση της ριζοσπαστικής φεμινιστικής θεωρίας σε μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, το γυναικείο και φεμινιστικό κίνημα της εποχής εισχωρεί στον κοινωνικό και εργασιακό ιστό με σύνθημα «Το προσωπικό είναι πολιτικό» (Στρατηγάκη, 2021). Την περίοδο αυτή σε μια διαδικασία οικοδόμησης της ελληνικής δημοκρατίας, γυναικείες ομάδες συντάσσονται εντός και εκτός κομματικών παρατάξεων επιζητώντας την ουσιαστική εφαρμογή της ισότητας και της ελευθερίας, αρχές που κατοχυρώνονται στο νέο σύνταγμα της Ελλάδας το 1975. Ως πρώτος στόχος τίθεται η αναθεώρηση του αναχρονιστικού οικογενειακού δικαίου που επιτυγχάνεται με τον ν. 1329/83. (Τσουδερού, 2009)

Αναθεωρούνται διατάγματα που έως τότε κατοχύρωναν νομικά την ανδρική υπεροχή στον οικογενειακό ιστό και πραγματοποιούνται σημαντικές αλλαγές ως προς τον ισότιμο ρόλο των δύο φύλων μέσα στην οικογένεια και την προστασία του παιδιού. Παράλληλα με τον νόμο 1342/1983 η Ελλάδα κυρώνει τη Διεθνή Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών CEDAW με την υποχρέωση να συντάσσει και να υποβάλει κάθε τέσσερα χρόνια σχετική Εθνική περιοδική έκθεση για την πρόοδο την χώρας, στην επιτροπή της CEDAW (Τσουδερού, 2009; Στρατηγάκη, 2021).

Με την κύρωση Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας εξασφαλίζεται νομοθετικά και η ισότητα των δύο φύλων στον τομέα της εργασίας. Συγκεκριμένα με τον ν. 46/1975 ορίζεται το δικαίωμα στην ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών, με τον ν. 1424/1984 η μη διάκριση στην απασχόληση λόγω φύλου και με τον ν.1423/1984 κατοχυρώνεται το καθολικό δικαίωμα επιλογής εργασίας. Ωστόσο η θεσμική ρύθμιση της ενδοοικογενειακής βίας άρχισε να αναπτύσσεται στα τέλη της δεκαετίας του '90 με την σύσταση επιτροπών για την συγκρότηση προτάσεων προς την επίλυση του ζητήματος. Το 2002 με την επιτροπή Γαζή κατατίθεται νομοσχέδιο το οποίο τελικά δεν τίθεται προς ψήφιση λόγω των επικείμενων εκλογών του 2004 όπου αλλάζει η κυβέρνηση. (Στρατηγάκη, 2021).

Με την θέσπιση του ν. 3500/2006 εισάγεται για πρώτη φορά ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας στο ελληνικό νομικό πλαίσιο και εκλαμβάνεται η αντιμετώπιση της ως κοινωνικό φαινόμενο ξεφεύγοντας με αυτόν τον τρόπο από την σφαίρα της ιδιωτικότητας. Με αυτό το τρόπο αλλάζει η έως τότε νομοθετική αντίληψη για το απαραβίαστο της οικογένειας. (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2013). Στην διαμόρφωση του παραπάνω νόμου συνεισέφεραν διεθνείς και εθνικοί οργανισμοί που έκριναν ελλιπές το πρωταρχικό σχέδιο νόμου το οποίο κατατέθηκε στην Βουλή το 2005. Καθοριστικός ήταν ο ρόλος της ΕΕΔΑ, του συνδέσμου για τα δικαιώματα της γυναίκας και του φεμινιστικού κινήματος της εποχής (Στρατηγάκη, 2021).

Ο νόμος απαγορεύει την άσκηση κάθε μορφής βίας μεταξύ των μελών μιας οικογένειας και ορίζει αντίστοιχες ποινικές διατάξεις. Στο πλαίσιο αυτό ποινικοποιείται ο βιασμός εντός γάμου και αναγνωρίζεται το γεγονός πως η εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας πλήττει κυρίως γυναίκες και παιδιά με συνέπειες που βλάπτουν την ανάπτυξη και την πρόοδό τους. Παράλληλα, με σκοπό την προστασία των ανηλίκων απαγορεύεται η άσκηση βίας εις βάρος τους που χρησιμοποιούνταν ως πρόσχημα για τον σωφρονισμό τους. Προβλέπονται μέτρα για την αρωγή και την προστασία των θυμάτων, καθορίζονται οι ποινικές και αστικές συνέπειες του δράστη καθώς και ρόλος των αρμόδιων φορέων. Επίσης εισάγεται ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης ως

εναλλακτικό μέσο επίλυσης των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας πλημμεληματικού χαρακτήρα. (Νόμος 3500/2006)

Για την συμπερίληψη όλων των ατόμων που δύνανται να εμπλακούν σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, σύμφωνα με τον νόμο 3500/2006 ως οικογένεια ορίζεται:

- «η κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή πρόσωπα που συνδέονται με σύμφωνο συμβίωσης ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους»
- «στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει οριστεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια»
- «οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στους μόνιμους συντρόφους και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, στους πρώην συζύγους, στα μέρη συμφώνου συμβίωσης που έχει λυθεί, καθώς και στους πρώην μόνιμους συντρόφους»

Κριτική έχει ασκηθεί στον νόμο καθώς σύμφωνα με φεμινιστικές και γυναικείες οργανώσεις είναι ελλιπής και συντηρεί την άτυπη πατριαρχική δομή της οικογένειας χωρίς να εστιάζει ουσιαστικά στην δημιουργία ολοκληρωμένου πλαισίου για τις επιζώσες. Αντίθετα, ως κύριο μέλημα θέτει την ενίσχυση και την συντήρηση του οικογενειακού θεσμού εισάγοντας θεραπευτικά προγράμματα για δράστες με τον θεσμό της ποινικής διαμεσολάβησης. (Τσουδερού, 2009)

Στην Ελλάδα, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υπογράφηκε, από το 2011, αλλά κυρώθηκε και ενσωματώθηκε στο εθνικό έννομο πλαίσιο με το Ν.4531/2018 (Ελληνική Αστυνομία, 2023). Η Σύμβαση αυτή αποτελεί το πρώτο δεσμευτικό νομικό πλαίσιο σε διεθνές επίπεδο, όπου συμπεριλαμβάνονται όλες οι αναγνωρισμένες μορφές βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Αναγνωρίζεται η σημασία της

ουσιαστικής ισότητας μεταξύ των φύλων, αναδεικνύοντας την έμφυλη ανισότητα που υφίστανται οι γυναίκες στο κοινωνικο-ιστορικό γίνεσθαι, ως αίτιο της βίας. Διατυπώνονται οι σοβαρές μορφές βίας που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τα κορίτσια, όπως η ενδοοικογενειακή βία, που αναγνωρίζονται ως παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. βιασμός, καταναγκαστικός γάμος, καθώς και εγκλήματα που διαπράττονται στο όνομα της "τιμής"). Κάθε χώρα που έχει υπογράψει την παραπάνω σύμβαση υποχρεούται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου και να αξιολογείται μέσω τακτικών εκθέσεων από την GREVIO, την Ανεξάρτητη Αρχή που παρακολουθεί την ορθή εφαρμογή της Σύμβασης. (Συμβούλιο Ευρώπης, 2011)

Με τον νόμο 4531/2018 ενσωματώνεται η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στην ελληνική έννομη τάξη και τελούνται σημαντικές τροποποιήσεις και προσθήκες στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο που στοχεύουν στην λήψη αποτελεσματικότερων μέτρων για την προστασία των θυμάτων και την αυστηροποίηση των ποινών (Ελληνική Αστυνομία, 2023). Μερικές από τις πολύ σημαντικές αλλαγές που συντελέστηκαν αναφέρονται στην διεύρυνση του ορισμού σχετικά με τα άτομα (τις σχέσεις και τις ιδιότητές τους) που μπορεί να εμπλέκονται σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, την επέκταση της εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων για την προστασία του θύματος, την ενίσχυση προγραμμάτων που υποχρεούνται να παρακολουθήσουν οι δράστες και αυστηρές επιπτώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσής τους. Συντελούνται επίσης αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (Νόμος 4531/2018).

Σημαντική εξέλιξη προς τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση του νομικού πλαισίου σύμφωνα με την ΓΓΙΑΔ, αποτελεί η πρόσφατη ψήφιση του Νόμου 5090/2024 «Παρεμβάσεις στον ποινικό κώδικα και τον κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιτάχυνση και την ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης - Εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας». Με τον νόμο αυτό συντελούνται τροποποιήσεις στον υφιστάμενο νόμο 3500/2006. Συγκεκριμένα, διευρύνεται η θεσμική προστασία για ωφελούμενα άτομα που υποστηρίζονται από κάποιον αρμόδιο φορέα, σε περιπτώσεις που ο κακοποιητής

τους εργάζεται στον ίδιο φορέα. Αναγνωρίζεται και τιμωρείται η ψυχολογική βία που ασκείται σε ανηλίκους από την ύπαρξη κακοποιητικών συμπεριφορών εντός οικογενειακού πλαισίου (άρ. 1532 ΑΚ). Σύμφωνα με το άρθρο 336 ΠΚ προστίθεται ο βιασμός ως αδίκημα ενδοοικογενειακής βίας και με το άρθρο 338 ΠΚ «η κατάχρηση ανίκανου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη. Παράλληλα οι ποινές αυστηροποιούνται σε περιπτώσεις παρουσίας ανηλίκων κατά την τέλεση των προαναφερθέντων αδικημάτων. (ΓΓΙΑΔ, 2024)

Ακόμη, στο πλαίσιο του Νόμου 5090/2024 προβλέπονται αλλαγές στην ποινική διαμεσολάβηση που αφορούν την υποχρεωτικότητα παρακολούθησης προγράμματος απεξάρτησης σε ανάλογες περιπτώσεις καθώς και την αποσύνδεση της διαδικασίας της διαμεσολάβησης από την διεκδίκηση χρηματικών αξιώσεων ή τη λύση του γάμου. Επίσης προβλέπεται επέκταση των αρμοδιοτήτων των ανακριτικών υπαλλήλων με στόχο την εξέταση της δυνατότητας για ποινική διαμεσολάβηση σε περιπτώσεις πλημμελημάτων. Για την αποζημίωση των θυμάτων σε περίπτωση οικονομικής αδυναμίας προβλέπεται η δυνατότητα αποζημίωσης από την Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης, καθώς επίσης αυξάνεται η προβλεπόμενη ελάχιστη χρηματική αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης. Πολύ σημαντική είναι η ρύθμιση του άρθρου 18 του Ν.3500/2006, που αφορά την επιβολή των περιοριστικών όρων για την προστασία του θύματος. Συγκεκριμένα προβλέπεται η απομάκρυνση του θύτη από την κοινή οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του και η απαγόρευση προσέγγισης των οικείων χώρων στους οποίους κινείται το θύμα όπως η εργασία, το συγγενικό περιβάλλον, οι ξενώνες φιλοξενίας κ.α. (Νόμος 5090/2024)

Εν συνεχεία, στο πλαίσιο του εν λόγω νόμου, αυστηροποιούνται οι υποχρεώσεις των δραστών σχετικά με την συμμετοχή τους σε θεραπευτικά, συμβουλευτικά και προγράμματα απεξάρτησης. Προστίθενται περισσότεροι φορείς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εσωτερικών και Κοινωνικής Συνοχής για την παροχή ψυχοκοινωνικής συνδρομής στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και θεσμοθετείται ως υποχρεωτική αρμοδιότητα της αστυνομίας η διασύνδεσή της με τους αρμόδιους φορείς για να επιτευχθεί η κατάλληλη αρωγή των θυμάτων. Προβλέπεται ακόμη η υποχρεωτική

εκτίμηση κινδύνου με βάση τις εξατομικευμένες ανάγκες κάθε περίπτωσης. Για την εξασφάλιση των επαγγελματιών και την σωστή άσκηση των αρμοδιοτήτων τους θεσμοθετείται το ακαταδίωκτο της καταγγελίας τους για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας καθώς επίσης διευκρινίζονται οι αρμοδιότητες των επίσημων φορέων για την προστασία των θυμάτων και την πρόληψη δευτερογενούς θυματοποίησης. (Νόμος 5090/2024)

Στον ν. 4604/2019 καθορίζεται ο εθνικός μηχανισμός για την προώθηση και την εξασφάλιση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων και της πρόληψης και καταπολέμησης της έμφυλης βίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο πολιτικής άσκησης.

- Σε κεντρικό επίπεδο αποτελείται από την ΓΓΙΑΔ., το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), τις Υπηρεσιακές μονάδες των Υπουργείων για την Ισότητα των Φύλων και τον Συνήγορο του Πολίτη με τον Τομέα Ίσης Μεταχείρισης.
- Σε περιφερειακό επίπεδο αποτελείται από τις περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας (ΠΕΠΙΣ), το Αυτοτελές Γραφείο Ισότητας σε κάθε περιφέρεια, τον Τομέα Ισότητας, τον Τομέα Ισότητας της ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝ.Π.Ε.) και το Γραφείο Ισότητας των Φύλων της ΕΝ.Π.Ε.).
- Σε τοπικό επίπεδο αποτελείται από τις Υπηρεσιακές Μονάδες άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Δήμων, τις Δημοτικές επιτροπές ισότητας σε κάθε Δήμο (ΔΕΠΙΣ), την Επιτροπή Ισότητας της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και το γραφείο Ισότητας της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας. (Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, 2020)

Η ΓΓΙΑΔ συστήνεται σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3 του Π.Δ. 77/2023 και υπάγεται στο νεοσύστατο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Πρόκειται για μετονομασία της ΓΓΙΦΟΠ (Γενικής Γραμματείας Ισότητας Φύλων και Οικογενειακής Πολιτικής) από όπου και μεταφέρθηκε το σύνολο των αρμοδιοτήτων. Αποτελεί την αρμόδια κυβερνητική αρχή σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των πολιτικών συνολικά για την Ισότητα των φύλων σε όλους τους τομείς της δημόσιας και

κοινωνικής σφαίρας και εφαρμόζει το «Εθνικό Πρόγραμμα για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών» από το 2010. Είναι επίσης ο υπεύθυνος φορέας για την Πρόληψη και καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και φέρει υπό την αιγίδα της το δίκτυο δομών κατά της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας που αποτελείται από ένα σύνολο δομών και υπηρεσιών με στόχο την πρόληψη της βίας, την προστασία και την υποστήριξη των επιζωσών. Με την οδηγία 2012/29/ΕΕ της ΕΕ για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών προστασίας και φροντίδας των θυμάτων Εγκληματικότητας, όλες οι χώρες - μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν μέτρα μεθοδικά και αποτελεσματικά προς αυτή την κατεύθυνση (FRA, 2014). Συγκεκριμένα το Δίκτυο Δομών της ΓΓΙΑΔ περιλαμβάνει την Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900, Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Φιλοξενίας. Οι δομές αυτές συνεργάζονται με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς για την ολοκληρωμένη κάλυψη των αναγκών των επιζωσών (ΓΓΙΑΔ, 2024).

Η γραμμή βοήθειας SOS 15900 λειτουργεί όλο το 24ωρο, κάθε μέρα του χρόνου, με πανελλαδική εμβέλεια και παρέχει συμβουλευτική στήριξη προς κάθε ενδιαφερόμενη/ο. Η χρέωση είναι αστική και για τις συνδρομήτριες των ομίλων VODAFONE, WIND και OTE μετά από σχετικές διευθετήσεις είναι δωρεάν. Οι κύριες γλώσσες εξυπηρέτησης είναι τα Ελληνικά και τα Αγγλικά αλλά κατόπιν αιτήματος εξυπηρετούνται μέσω διερμηνείας και σε άλλες γλώσσες όπως Αραβικά, Φαρσί, Ουκρανικά και Ρωσικά. (ΓΓΙΦ, 2022)

Λειτουργούν 44 Συμβουλευτικά Κέντρα σε όλη την Ελλάδα και στελεχώνονται από εξειδικευμένους επαγγελματίες ώστε μια γυναίκα επιζώσα έμφυλης ή/και ενδοοικογενειακής βίας να μπορεί να λάβει τις κατάλληλες υπηρεσίες όπως ψυχοκοινωνική στήριξη, νομική και εργασιακή συμβουλευτική. Επιπλέον, στις αρμοδιότητές τους είναι να κάνουν παραπομπές και συνοδείες όπου κρίνεται απαραίτητο, σε διάφορες κρατικές ή μη, υπηρεσίες όπως στους Ξενώνες Φιλοξενίας, σε Νοσοκομεία, στην αστυνομία σε ΜΚΟ κ.α. (ΓΓΙΦ, 2022).

Οι ξενώνες φιλοξενίας λειτουργούν επί 24ώρου βάσης. Έχουν μεταβατικό / προσωρινό χαρακτήρα και παρέχουν φιλοξενία σε γυναίκες και τα παιδιά τους εφόσον εκείνα δεν έχουν ενηλικιωθεί. Όταν πρόκειται για αγόρια τίθεται ηλικιακός περιορισμός στην διαμονή τους, ο οποίος ορίζεται έως τα 12 έτη. Παρέχεται ασφαλή διαμονή και σίτιση, καθώς και ψυχοκοινωνική στήριξη και εργασιακή συμβουλευτική, που στηρίζεται από τα εκάστοτε συμβουλευτικό κέντρο. Η διεύθυνση θα πρέπει αυστηρά να παραμένει απόρρητη από τα φιλοξενούμενα άτομα. Το προσωπικό που τους στελεχώνει απαρτίζεται από κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο, παιδαγωγό ή παιδοψυχολόγο, διοικητικό στέλεχος, γενικό βοηθητικό προσωπικό και φύλακες. Οι παραπομπές γίνονται από τα Συμβουλευτικά Κέντρα, από Κέντρα Κοινότητας και Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, από το ΕΚΚΑ, ενώ σε επείγουσες περιπτώσεις πραγματοποιούνται κατ' εξαίρεση μέσω της τηλεφωνικής γραμμής SOS 15900 έπειτα από σχετική έγκριση της ΓΓΙΑΔ (ΓΓΙΦ, 2018). Λειτουργούν σήμερα 20 ξενώνες φιλοξενίας ανά την Ελλάδα.

Στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΔΙΦ 2021-2025 η ΓΓΙΑΔ έχει προβεί στην δημιουργία εργαλείου εκτίμησης κινδύνου της ενδοοικογενειακής βίας. Σύμφωνα με την 3η ετήσια έκθεση για την βία κατά των γυναικών, το εργαλείο αυτό οικοδομήθηκε βάσει των προσταγμάτων της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και του άρθρου 51 που πραγματεύεται την αξιολόγηση και την διαχείριση του κινδύνου. Τέθηκε πιλοτικά σε εφαρμογή έως τις 5 Νοεμβρίου του 2022 και έπειτα από την αξιολόγηση της πιλοτικής φάσης προβλέπεται η καθολική του εφαρμογή από τους αρμόδιους επαγγελματίες. Το εν λόγω εργαλείο σχεδιάστηκε ώστε να εντοπίζονται πιθανά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, να γίνονται διακριτοί οι παράγοντες κινδύνου, να καταδεικνύεται η σοβαρότητα της κατάστασης και ο κίνδυνος τέλεσης φόνου, καθώς παράλληλα προωθεί την συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων και υπηρεσιών. (ΓΓΙΦ, 2022)

Η ΓΓΙΑΔ σε συνεργασία με την UNICEF στην Ελλάδα, επικαιροποίησε τον «Οδηγό Τσέπης για την έμφυλη βία» (GBV Pocket Guide). Πρόκειται για μια ψηφιακή πλατφόρμα όπου παρέχονται λεπτομερείς και ακριβείς οδηγίες σε επαγγελματίες και άτομα που

έρχονται σε επαφή με επιζώσες έμφυλης βίας για την σωστή διαχείριση της περίπτωσης. Η εφαρμογή είναι διαθέσιμη σε 11 γλώσσες. (ΓΓΙΦ, 2022)

Μία πρόσφατη προσθήκη στα μέσα καταπολέμησης και πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας είναι το «Panic Button» που άρχισε να εφαρμόζεται πιλοτικά από τον Μάρτιο του 2023 σε Αττική και Θεσσαλονίκη και σταδιακά εφαρμόζεται σε όλη την ελληνική επικράτεια. Πρόκειται για μια ψηφιακή εφαρμογή που μπορεί να εγκατασταθεί σε κινητά smartphones με την συνδρομή του ιδρύματος VODAFONE που παρείχε την σχετική τεχνογνωσία. Χορηγείται δωρεάν σε γυναίκες που βρίσκονται σε κίνδυνο μέσω της ελληνικής αστυνομίας (Τοπικά αστυνομικά τμήματα, Γραφεία Ενδοοικογενειακής Βίας) και των Συμβουλευτικών Κέντρων του δικτύου δομών της ΓΓΙΑΔ. Το εργαλείο στοχεύει στην άμεση ειδοποίηση της αστυνομίας εφόσον το άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο θα πατήσει παρατεταμένα το κόκκινο κουμπί που εμφανίζεται στην οθόνη του κινητού του χωρίς την γνώση του δράστη. (Ελληνική Αστυνομία, 2023)

Με γνώμονα την δέσμευση στις διατάξεις της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021 - 2025 προβλέπει την επίτευξη νομοθετικών παρεμβάσεων και την λήψη μέτρων με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Συγκεκριμένα δεσμεύεται, στον σχεδιασμό και τη υλοποίηση προγραμμάτων που απευθύνονται στους θύτες, στην δημιουργία εργαλείων για την εκτίμηση κινδύνου και εργαλείου καταγραφής αναγκών των παιδιών που εκτίθενται σε τέτοιου τύπου περιστατικά βίας. Υπάρχει σχετική πρόβλεψη με σκοπό την καλύτερη διαχείριση και διεκπεραίωση των αστικών και ποινικών υποθέσεων μέσω της διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων της ελληνικής αστυνομίας και των Ελληνικών δικαστηρίων και δίνεται βαρύτητα στον συντονισμό των αρμόδιων και κρατικών φορέων. (ΓΓΙΑΔ, 2021).

Επίσης, προβλέπεται η δημιουργία εργαλείων επιμόρφωσης επαγγελματιών και δημοσίων φορέων και η διεξαγωγή σχετικών σεμιναρίων. Αναφορικά με τις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης τίθενται ως ομάδες στόχου ο ανδρικός πληθυσμός και η μαθητική κοινότητα. Υιοθετούνται ακόμη προβλέψεις για την ισότιμη πρόσβαση

των γυναικών σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και κυρίως στην εργασία την εκπαίδευση και την πολιτική. (ΓΓΙΑΔ, 2021).

3.3 Διατομεακή Αντιμετώπιση

Μολονότι τα επιδημικά στοιχεία του φαινομένου ήταν υψηλά πριν τον Covid19, η πανδημία έκανε πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη άμεσης ανταπόκρισης των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας. Οι κυβερνήσεις καλούνται να υιοθετήσουν πολυτομεακές και πολυεπίπεδες παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας μέσω των διεθνών συμβάσεων που έχουν επικυρώσει.(Sardinha et al., 2022). Για να αντιμετωπιστεί ως κοινωνικό φαινόμενο η ενδοοικογενειακή βία απαιτεί την συμμετοχή και την ενεργοποίηση πολλών φορέων και ποικίλων υπηρεσιών , όπως της αστυνομίας, της δικαιοσύνης, της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας και της στεγαστικής πολιτικής. Η διατομεακή αντιμετώπιση φαίνεται να αποτελεί τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο για την ολιστική αντιμετώπιση του φαινομένου σε στρατηγικό επίπεδο. (Cleaver et al., 2019)

Η συνεργασία όλων των αρμόδιων φορέων είναι καθοριστικής σημασίας τόσο στην αντιμετώπιση της άμεσης κρίσης όσο και στην απόκτηση της αυτονομίας και την ομαλής επανένταξης των επιζωσών (Stulz et al., 2024). Οι προκλήσεις και οι προβληματικές του μοντέλου αυτού, συνήθως αφορούν στους οικονομικούς πόρους, τους ρόλους και τις ευθύνες του κάθε φορέα, τις ανταγωνιστικές βλέψεις που πιθανόν να υπάρξουν, την κουλτούρα και την μεταξύ τους επικοινωνία και οργάνωση και την ελλιπή κατάρτιση. (Cleaver et al., 2019) Στην Αγγλία και την Ουαλία το μοντέλο Marac που αναπτύχθηκε το 2003 στο Cardif, συσπείρωσε ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών που περιλάμβανε την αστυνομία, τις τοπικές αρχές, την υγεία, την στέγαση και τους ξενώνες. Αναγκαία στην ανάπτυξη του εν λόγω μοντέλου, υπήρξε η ευαισθητοποίηση προς την αναγνώριση της πολυσύνθετης αλληλεπίδρασης των παραγόντων που οδηγούν στο φαινόμενο αυτό. (Davies et al., 2023).

Διατομεακές διαδικασίες κατά την διάρκεια της Πανδημίας υιοθετήθηκαν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Ενδεικτικά, στην Βουλγαρία στο πλαίσιο του έργου «Συντονισμένη πολυτομεακή ανταπόκριση στην ενδοοικογενειακή βία» δημιουργήθηκε αίθουσα υποδοχής Θυμάτων Ενδοοικογενειακής Βίας στο μεγαλύτερο Νοσοκομείο της χώρας (Piragon). Η λειτουργία της ήταν 24ωρη όλες τις μέρες της εβδομάδας, με εξειδικευμένο προσωπικό, που αποτελούνταν από αστυνομικούς, γιατρούς, ψυχολόγους και άλλες ειδικότητες, στο πλαίσιο συντονισμού όλων των αρμόδιων φορέων σε έναν ενιαίο χώρο για την αμεσότερη εξυπηρέτηση των επιζωσών. Ακόμη, στην Γαλλία την ίδια περίοδο οι διαδικασίες είχαν αυτοματοποιηθεί από την αστυνομία με την χρήση αντίστοιχης εφαρμογής του Panic Button και είχε πραγματοποιηθεί συντονισμός των φορέων αλλά και της ευρύτερης κοινότητας. Επί παραδείγματι, με την άμεση εμπλοκή των φαρμακείων ως σημείο αναφοράς, μια γυναίκα σε κίνδυνο μπορούσε να χρησιμοποιήσει την κωδική ονομασία «μάσκα 19» και ο φαρμακοποιός υποχρεούταν να το αναφέρει άμεσα στις αρχές. Παράλληλα, λειτουργούσαν σημεία ενημέρωσης για τα μέτρα προστασίας από την ενδοοικογενειακή βία σε μεγάλα εμπορικά καταστήματα. (Federal Ministry, 2020).

Στην Ελλάδα δεν φαίνεται να υπάρχει μέχρι στιγμής κάποιος επίσημος μηχανισμός διατομεακής συνεργασίας, διαμορφώνονται όμως πολιτικές και εφαρμόζονται πιλοτικά προγράμματα προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Ένα πιλοτικό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε με συντονιστή φορέα το ΚΕΜΕΑ και χρηματοδότηση από την Ε.Ε. είναι το ΑΡΙΑΔΝΗ II (2014 - 2020). Το πρόγραμμα εστίασε στην ενίσχυση των αστυνομικών αρχών και συγκεκριμένα των Τμημάτων Ενδοοικογενειακής βίας παρέχοντας στα στελέχη τους την κατάλληλη εκπαίδευση για την διαχείριση σχετικών περιστατικών με κύρια ομάδα - στόχο γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες. Κατά την εκπόνηση του έργου δημιουργήθηκε σχετικό εκπαιδευτικό υλικό και προωθήθηκε η διασύνδεση της αστυνομίας με τους υπόλοιπους αρμόδιους φορείς αρωγής επιζωσών ενδοοικογενειακής βίας καθώς επίσης πραγματοποιήθηκε η διεξαγωγή ερευνών για την κατανόηση των αναγκών και των ελλείψεων των υφιστάμενων πολιτικών. (Στρατηγάκη και συν., 2021)

Στον δήμο Αγίου Δημητρίου Αττικής εφαρμόστηκε ακόμη ένα πιλοτικό πρόγραμμα διατομεακής απόκρισης με συντονιστή φορέα το ευρωπαϊκό δίκτυο κατά της βίας και εταίρους φορείς το Αρχηγείο της Αστυνομίας της Ισλανδίας και το Χαμόγελο του Παιδιού. Πρόκειται για το έργο «Ουσιαστική σύμπραξη ελληνικών φορέων και αρχών για την ενίσχυση της στήριξης και προστασίας γυναικών και παιδιών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, κατά τα πρότυπα της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, μέσω αξιοποίησης καλών πρακτικών της Αστυνομίας της Ισλανδίας». Στο πλαίσιο του έργου, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδεύσεις αστυνομικών και όλων των στελεχών της δράσης. Διεξήχθησαν ενημερώσεις, ημερίδες και δια ζώσεις επισκέψεις με την αστυνομία της Ισλανδίας και τους εταίρους του προγράμματος. Ακόμη διαμοιράστηκε έντυπο υλικό σε φαρμακεία της γειτονιάς και σε αρμόδιους φορείς ώστε να διαμοιράζονται στους κατοίκους. (Δήμος Αγίου Δημητρίου, 2022).

3.4 Προκλήσεις

Στην 8η και 9η περιοδική έκθεση της CEDAW καταγράφονται σημαντικές παρατηρήσεις για το φαινόμενο της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών στο ελληνικό πλαίσιο εστιάζοντας σε μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης με στόχο της κάλυψη των υπαρχόντων κενών και την προώθηση της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η επιτροπή τοποθετείται με ανησυχία για την συχνότητα και το εύρος των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Τονίζονται νομικά κενά που αφορούν στην απουσία σαφούς νομοθετικής ποινικοποίησης του εγκλήματος της γυναικοκτονίας και στις ελλειπείς καταδικαστικές αποφάσεις. Αναφέρεται στην έλλειψη συντονισμού και ενημέρωσης σχετικά με την τήρηση και παρακολούθηση των μέτρων προσωρινής προστασίας από τις αρμόδιες αρχές με κίνδυνο την εμπορευματοποίηση των επιζωσών. Παρατηρεί υποαναφορά των περιστατικών στις αρχές με την παράλληλη έλλειψη γνώσης του νομικού πλαισίου και έλλειψη εμπιστοσύνης στις νομικές και αστυνομικές αρχές από τις επιζώσες. Επίσης συμπεραίνει την ανεπαρκή υποστήριξη των γυναικών που προσπαθούν να δραπετεύσουν από βίαιες σχέσεις. Δίνει έμφαση στα

κοινωνικά στερεότυπα και πρότυπα της ελληνικής κοινωνίας σχετικά με τους έμφυλους ρόλους των ανδρών και των γυναικών τόσο μέσα στην κοινωνία όσο και μέσα στην οικογένεια. (ΓΓΙΑΔ, 2024).

Τονίζει τις έμφυλες διακρίσεις που είναι βαθιά ριζωμένες στην ελληνική πραγματικότητα και την δυσκολία κατανόησης της ύπαρξης και του μεγέθους της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας από την ελληνική κοινωνία συνολικά. Η επιτροπή συστήνει μεταξύ άλλων, την σχετική τροποποίηση του Ποινικού κώδικα, την προώθηση της καταγγελίας των περιστατικών μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης καθώς και την εκπαίδευση των αρμόδιων αρχών για την ουσιαστική τήρηση των προστατευτικών μέτρων. Επίσης προτείνει την χρηματοδότηση και την ενίσχυση των δομών υποστήριξης των επιζωσών και αύξηση των διαθέσιμων θέσεων σε ξενώνες φιλοξενίας. (ΓΓΙΑΔ, 2024).

Η GREVIO στην έκθεση αξιολόγησης για την εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης έκανε αντίστοιχες παρατηρήσεις για την διαχείριση της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα. Συνολικά έχει προβεί σε 71 συστάσεις και προτάσεις τις οποίες προτεραιοποιεί βάσει επείγοντος βαθμού. Πολλές από αυτές αφορούν την ελλιπή ή καθόλου εφαρμογή ορισμένων επιταγών της Σύμβασης. Παρατηρεί πως προγράμματα και υπηρεσίες που λειτουργούν κατεχοχήν με χρηματοδοτήσεις της ΕΕ, μετά την διακοπή των χρηματοδοτήσεων σταματούν. Επισημαίνει σημαντικές ελλείψεις στο Δίκτυο Δομών της ΓΓΙΑΔ καθώς και την ανάγκη για ενίσχυση διαθεματικής προσέγγισης για γυναίκες με πολλαπλές και διαφορετικές ταυτότητες επισημαίνοντας την υποχρέωση για διασφάλιση της ίσης πρόσβασης στις κρατικές υπηρεσίες. Αναγνωρίζει την κάλυψη των κρατικών κενών από τις ΜΚΟ και προτείνει ολοκληρωμένα πρωτόκολλα συνεργασίας και καταγραφής. Εκδηλώνει επίσης την ανησυχία της μετά την ψήφιση του Νόμου 4800/2021 του Αστικού Κώδικα για το ενδοοικογενειακό δίκαιο που αφορά στην ρύθμιση της γονικής επιμέλειας, τονίζοντας πως σε περιπτώσεις έμφυλης βίας οι αποφάσεις αυτές θα πρέπει να λαμβάνονται με κάθε επιφύλαξη προς την προστασία των επιζωσών και των παιδιών τους. (GREVIO, 2023)

3.5 Συνηγορία στην ενδοοικογενειακή βία

Η συνηγορία συνδέεται στενά με την υποστήριξη, την ενδυνάμωση των ατόμων, την ενεργοποίησή τους προς την λήψη αποφάσεων και την διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους με στόχο την καλύτερη ποιότητα ζωής. (Payne, 2021). Οι μορφές συνηγορίας που θα επιλέξει ο/η εκάστοτε επαγγελματίας και η διαμόρφωση της δράσης του/της εξαρτώνται από την οπτική που αντιλαμβάνεται ο ίδιος/η ίδια τα κοινωνικά ζητήματα με τα οποία εμπλέκεται καθώς και από την εκτίμησή του/της αναφορικά με την ικανότητα του ατόμου ή των ατόμων για τα οποία θα συνηγορήσει αναφορικά με την επίλυση των ατομικών τους ζητημάτων (Freddolino et al., 2004).

Όπως αναφέρουν οι Lens, 2004 και Abramovitz and Sherraden, 2016 μέσα από την βιβλιογραφία διακρίνονται δύο βασικοί τύποι συνηγορίας: η συνηγορία περί σκοπών (cause advocacy) και η συνηγορία περίπτωσης (case advocacy) (as cited in Benish & Weiss-Gal, 2024). Η συνηγορία σκοπού στοχεύει στην διαμόρφωση και την αλλαγή πολιτικών για την αντιμετώπιση δομικών και διαρθρωτικών ανισοτήτων. Δράσεις συνηγορίας σκοπού αποτελούν η σύνταξη επιστολών, η σύναψη συμμαχιών, η συμμετοχή σε επιτροπές, άσκηση πίεσης στους φορείς χάραξης πολιτικής, δημόσιες διαμαρτυρίες (Ng & Neo, 2019). Τα είδη συνηγορίας που μπορούν να αξιοποιηθούν προς την πρόληψη και την αντιμετώπιση διαφόρων κοινωνικών φαινομένων ποικίλουν. Ορισμένα από αυτά αποτελούν τα εξής:

- Αυτοσυνηγορία: Ασκείται από το ίδιο πληττόμενο άτομο το οποίο υπερασπίζεται τα συμφέροντά του λαμβάνοντας τις απαραίτητες αποφάσεις και επιλογές προς τις διεκδικήσεις του. Ο ρόλος του επαγγελματία στην περίπτωση αυτή είναι να ενδυναμώσει το άτομο προς την παραπάνω κατεύθυνση εφόσον αυτό χρειάζεται.
- Οικογενειακή συνηγορία: εφόσον υπάρχει οικογενειακό πλαίσιο, μέλη της οικογένειας μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματα του συγγενικού τους προσώπου εφόσον εκείνο αδυνατεί να το κάνει γενικά ή την δεδομένη χρονική στιγμή.

- Κοινωνική ή ατομική συνηγορία: Ασκείται από επαγγελματίες εκπαιδευμένους ώστε να στηρίζουν και να υπερασπίζονται τα συμφέροντα και τα δικαιώματα του ατόμου.
- Νομική συνηγορία: Αξιοποιώντας το νομικό πλαίσιο, ο/η επαγγελματίας, συνήθως δικηγόρος, στηρίζει το άτομο ή την κοινωνική ομάδα στην διεκδίκηση και προάσπιση των δικαιωμάτων τους,.
- Συνηγορία από ομότιμους: Όταν ένα άτομο υπερασπίζεται ένα άλλο άτομο ή ομάδα το οποίο έχει κοινές βιωμένες εμπειρίες με αυτούς. (Queensland Council of Social Service, 2022)

Η προώθηση της συνηγορίας των ομότιμων (peer advocacy) αποτελεί μια καλή πρακτική καθώς έχει αποδειχθεί πως ενισχύει την διαδικασία ενδυνάμωσης των ατόμων και έχει συνεισφέρει ουσιαστικά στην διαμόρφωση πολιτικών κρίσιμες για την ζωή τους. (Weng & Clark, 2018).

Στο πεδίο της ενδοοικογενειακής βίας οι Davies, Lyon & Monti-Catania στο συγγραφικό τους έργο *Safety Battered Women* το 1998, εισήγαγαν την έννοια της συνηγορίας (advocacy) αναφερόμενοι στην υπεράσπιση των γυναικών από οργανισμούς και υπηρεσίες διαχωρίζοντας την από την υπεράσπιση που είχε προηγηθεί και καθιερωθεί έως τότε από το φεμινιστικό κίνημα και τις ίδιες τις παθούσες (as cited in Goodman & Epstein, 2008). Κατά την μετάβαση της υπεράσπισης σε ένα πιο επίσημο και οργανωτικό πλαίσιο από την δεκαετία του 70 και ύστερα, παρατηρείται αυξημένη παροχή ασφάλειας αλλά και ένας επικίνδυνος περιορισμός της κάλυψης των ουσιαστικών αναγκών των γυναικών με γνώμονα τις προσφερόμενες και προκαθορισμένες παροχές του εκάστοτε φορέα (Goodman & Epstein, 2008).

Στο πλαίσιο της συνηγορίας υιοθετείται ο όρος επιζών/ επιζώσα ενδυναμωτικά προς τα άτομα που έχουν βιώσει ενδοοικογενειακή βία σε αντίθεση με την νομική και ιατρική ορολογία που χρησιμοποιείται ο όρος θύμα. Με τον τρόπο αυτό και με ποικίλες πρακτικές στοχεύει στην ανάδειξη και ανάπτυξη των μοναδικών δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους. (Tadros et al., 2024). Σε ένα πρώτο στάδιο ο συνήγορος καλείται να

εξασφαλίσει ένα ασφαλές πλαίσιο διαβίωσης για την επιζώσα και να διερευνήσει την ύπαρξη και την επάρκεια των μέτρων προστασίας που δικαιούται (Fagerlund, 2020). Παράλληλα συνδράμει στην ενημέρωση και την εξασφάλιση της προσβασιμότητας στις κατάλληλες υπηρεσίες και στους διαθέσιμους πόρους και πραγματοποιεί παραπομπές όπου χρειάζεται. Σε επόμενο στάδιο μεριμνά για την δημιουργία υποστηρικτικών δικτύων ή την επανασύνδεση με αυτά. (Tadros et al., 2024)

Η Stylianoy (2019) υποστηρίζει πως η δημιουργία ενός σχεδίου δράσης καθώς και οι παρεμβάσεις συνηγορίας θα πρέπει να έχουν επίκεντρο το επιζών άτομο και να διενεργούνται εντός ενός συνεργατικού πλαισίου εμπιστοσύνης και κατανόησης. Παραθέτει ορισμένες καλές πρακτικές συνηγορίας όπως την χρήση ανοικτών και κατανοητών ερωτήσεων που ενισχύουν την έκφραση του ατόμου και την σύνοψη των λεγομένων τους, με σκοπό τον αναστοχασμό, την αναγνώριση και την συνειδητοποίηση από το ίδιο το άτομο των άμεσων κινδύνων και αναγκών του. Επίσης συστήνει την ιεράρχηση των αναγκών και των διαθέσιμων επιλογών καθώς και την πλήρη ενημέρωση για τα νομικά και προνοιακά τους δικαιώματα. (Stylianoy, 2019).

Σύμφωνα με τον Anderson (2012) η συνηγορία σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να ασκηθεί από διάφορους φορείς και άτομα, από άτυπα και επίσημα υποστηρικτικά δίκτυα. Στα άτυπα δίκτυα μπορεί να περιλαμβάνονται η οικογένεια, οι φίλοι, υποστηρικτικοί εργοδότες θρησκευτικές κοινότητες και άλλα κοινωνικά μορφώματα. Στα επίσημα δίκτυα περιλαμβάνονται επαγγελματίες πρώτης γραμμής και επαγγελματίες ψυχικής υγείας καθώς και δομές υποστήριξης επιζώντων ενδοοικογενειακής βίας. (Anderson, 2012). Η άσκηση της συνηγορίας είναι σημαντικό να υιοθετεί μια ολιστική και διαθεματική προσέγγιση καθώς είναι κρίσιμη για την στήριξη των επιζώντων ως προς την κάλυψη των άμεσων αναγκών και την διαχείριση κρίσεων, την παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, την νομική προστασία καθώς και την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου πληθυσμού (Tadros et al., 2024).

Αξίζει να αναφερθεί η έννοια της μετατραυματικής ανάπτυξης η οποία αφορά στην θετική αλλαγή που μπορεί να προκύψει ύστερα από τον αγώνα ενός ατόμου μέσα

από πολύ δύσκολες εμπειρίες που έχει συναντήσει στην ζωή του (Tedeschi & Calhoun, 2004). Η παραπάνω διαδικασία μπορεί να περιλαμβάνει αλλαγή στην αυτοαντίληψη, αλλαγή στην σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων, στον τρόπο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης καθώς και πνευματική εξέλιξη (Brosi et al., 2019). Ο επαγγελματίας κατά την διάρκεια αυτής της διαδικασίας καλείται να εντοπίσει και να ενισχύσει τα δυνατά σημεία των γυναικών, την δημιουργικότητα και την προνοητικότητα τους, την προσωπική ανάπτυξη, την ανθεκτικότητα και την αυτοπεποίθησή τους με σκοπό την ανάκτηση του ελέγχου στην ζωή και την αυτονομίας τους (Anderson, 2012). Με τις παραπάνω ενέργειες προωθείται και υποστηρίζεται η αυτοσυνηγορία των ατόμων. Επίσης, αρκετές γυναίκες μετά την ανάκαμψή τους επιτυγχάνουν την ταύτιση τους εννοιολογικά με τον όρο επιζώσα και όχι με εκείνον του θύματος (Brosi et al., 2019).

Ο Curtis Smith (2022) αναφέρεται στον όρο «δικδικτική συνηγορία» ως πρακτική αντιμετώπισης των εμποδίων που συχνά θέτει το σύστημα της γραφειοκρατίας στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης. Χωρίς να αμφισβητεί την σημασία των κανονισμών των πρωτοκόλλων που καλούνται να υπακούουν και να εφαρμόζουν οι εργαζόμενοι, αναγνωρίζει πως κάποιες φορές χρειάζεται να προσπελάσουν κάποιες αυστηρές τυπικές διαδικασίες οι οποίες περιορίζουν ή αποκλείουν την εξυπηρέτηση κάποιων ατόμων. (Smith, 2022). Προβλήματα και προκλήσεις που μπορεί να εντοπιστούν κατά την προσπάθεια άσκησης συνηγορίας είναι η έλλειψη οργανωτικών πόρων (προσωπικού και χρηματοδότησης), η έλλειψη πλαισίου συνεργασιών, η ανεπαρκής συμμετοχή σε όργανα διαβούλευσης και η οικονομική εξάρτηση από κρατικές επιχορηγήσεις (Elbers et al., 2023)

Η συνηγορία και ο ακτιβισμός είναι δυο πρακτικές διαφορετικές αλλά άμεσα συνδεδεμένες προς την προώθηση κοινωνικών αλλαγών, την στόχευση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την υποστήριξη ευάλωτων ομάδων. Οι διαφορές τους κρίνονται κυρίως στην μεθοδολογία και την στοχοθέτησή τους καθώς ο ακτιβισμός συνήθως χρησιμοποιεί πιο άμεσες, ριζοσπαστικές λύσεις που στοχεύουν στην πίεση των υπευθύνων προς την λήψη αποφάσεων και την ευαισθητοποίηση του κοινού, συχνά με συγκρουσιακό

χαρακτήρα. Από την άλλη η συνηγορία χρησιμοποιεί πιο στοχευμένες και δομημένες πρακτικές και προσεγγίσεις για την επίτευξη των στόχων της με μεθοδικότητα για άμεσα αλλά και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα εντός συστήματος ώστε να επέλθουν οι επιθυμητές αλλαγές. (Queensland Council of Social Service, 2022)

ΈΒ Μέρος: Ερευνητικό

4.Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Σκοπός έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της εφαρμογής των υφιστάμενων πολιτικών και του θεσμικού πλαισίου για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα, μέσω της εμπειρίας επαγγελματιών πρώτης γραμμής και ατόμων με ακτιβιστική δράση στο πεδίο. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων και η συμβολή της συνηγορίας προς την διαμόρφωση και την βελτίωση των εκάστοτε πολιτικών. Μέσα από διαφορετικές οπτικές με βάση την επαγγελματική τους ιδιότητα, την ακτιβιστική δράση και την κριτική τους ματιά, τα συμμετέχοντα άτομα επιδιώκεται να προσδώσουν μια βαθύτερη κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης στην ελληνική επικράτεια.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που δημιουργήθηκαν παρατίθενται ως εξής:

- Πόσο αποτελεσματικές και επαρκείς είναι οι πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας στο ελληνικό πλαίσιο;
- Καλύπτονται οι ανάγκες των επιζωσών από τις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες;
- Υπάρχει συντονισμός και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων;
- Ποιες είναι οι προκλήσεις και οι προοπτικές στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας;
- Ποιος είναι ο ρόλος της συνηγορίας στην διαμόρφωση και την βελτίωση των πολιτικών αντιμετώπισης και πρόληψης του φαινομένου;

4.2 Μέθοδος έρευνας

Στην παρούσα έρευνα εφαρμόζεται η ποιοτική μέθοδος ανάλυσης. Η συγκεκριμένη ερευνητική προσέγγιση επιλέχθηκε καθώς επιτρέπει την εμβάθυνση του υπό μελέτη φαινομένου αναδεικνύοντας παράλληλα την εμπειρική γνώση και την φωνή των συμμετεχόντων ατόμων (Willing, 2015). Η μέθοδος αυτή στοχεύει στην κατανόηση και την λεπτομερή περιγραφή του εξεταζόμενου φαινομένου μέσω συλλογής πληροφοριών από τις εμπειρίες των συνεντευξιαζόμενων εντός συγκεκριμένου πλαισίου (Geertz, 1973).

4.3 Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων της παρούσας εργασίας, επιτεύχθηκε μέσω ατομικών ημιδομημένων συνεντεύξεων. Η μέθοδος αυτή προτιμήθηκε καθώς η προσαρμοστική της λειτουργικότητα προσδίδει στην ερευνήτρια την επιθυμητή ευελιξία για την περεταίρω ανάπτυξη του θέματος, καθώς παράλληλα ωθεί τα συμμετέχοντα άτομα να μοιραστούν την δική τους οπτική και τις εμπειρίες, που δύναται να τροφοδοτήσουν περαιτέρω την μελέτη (Bryman, 2017). Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν δια ζώσης και διαδικτυακά, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα και τις ανάγκες που προέκυψαν. Για τον σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ένας οδηγός συνέντευξης αποτελούμενος από δύο εισαγωγικές ερωτήσεις σχετικά με την δράση και την εμπειρία των ατόμων στο πεδίο και 6 ενότητες για την διασφάλιση της κάλυψης των ερευνητικών ερωτημάτων. Οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν μετά από την συγκατάθεση όλων των συνεντευξιαζόμενων ατόμων, στην συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν σε ασφαλή αρχεία word και ψευδονυμοποιήθηκαν.

4.4 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων βασίστηκε στη θεμελιωμένη θεωρία (Grounded Theory), μια επαγωγική μέθοδο που αποσκοπεί στη δημιουργία θεωρίας μέσα από τη συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων. Στόχος ήταν η ανάπτυξη μιας νέας θεωρίας που να αντανakλά τις εμπειρίες και τις απόψεις των συμμετεχόντων ατόμων,

ενώ τα δεδομένα εξετάστηκαν σε βάθος για την διεξαγωγή θεμάτων και εννοιών. Με βάση την προσέγγιση αυτή, τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν, κατηγοριοποιήθηκαν και αναλύθηκαν για την ανάδειξη κύριων θεματικών κατηγοριών που σχετίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα. Η διαδικασία περιλάμβανε συστηματική ομαδοποίηση μοτίβων και δημιουργία εννοιολογικών κατηγοριών, ώστε να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. (Glaser & Strauss, 1967).

4.5 Συμμετέχοντα άτομα

Ο πληθυσμός της παρούσας μελέτης αποτελείται από επαγγελματίες πρώτης γραμμής και άτομα με ενεργή ακτιβιστική δράση στο πεδίο. Για την επιλογή του δείγματος επιλέχθηκε η αλυσιδωτή δειγματοληψία, ή αλλιώς μέθοδος της Χιονοστιβάδας. Αρχικά υπήρξαν κάποια διαθέσιμα άτομα τα οποία πληρούσαν τα κριτήρια επιλογής για την συμμετοχή τους στην έρευνα και συνείσφεραν στην δικτύωση άλλων μελών του πληθυσμού με κοινά χαρακτηριστικά. Κριτήρια επιλεξιμότητας ήταν η πρόσφατη εμπειρία και δράση τους στο πεδίο είτε επαγγελματική είτε ακτιβιστική. Στόχος ήταν η συλλογή δείγματος από άτομα που να εργάζονται ή να δρουν σε όσο το δυνατόν περισσότερους εμπλεκόμενους κλάδους με τις πολιτικές της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα.

Ο συνολικός αριθμός του δείγματος είναι 11 άτομα από το ηλικιακό φάσμα των 25 - 65 ετών, με μέσο όρο ηλικίας τα 40 έτη. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα απαραίτητα για την έρευνα χαρακτηριστικά τους.

Πίνακας: Χαρακτηριστικά του δείγματος			
Κωδικός	Φύλο	Επαγγελματική ιδιότητα	Ακτιβιστική δράση
Σ1	Θ	Κοινωνική Αθρωπολόγος – Ερευνήτρια σε ζητήματα φύλου	Ενεργό δράση
Σ2	Θ	Κοινωνική Λειτουργός στο προσφυγικό	Δεν αναφέρεται
Σ3	Θ	Κοινωνική Λειτουργός σε ξενώνα κακοποιημένων γυναικών	Ενεργό δράση
Σ4	Θ	Δημόσια Υπάλληλος	Ενεργό δράση
Σ5	Θ	Κοινωνική Λειτουργός σε Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου	Δεν αναφέρεται
Σ6	Α	Δικηγόρος	Ενεργό δράση
Σ7	Θ	Ασκούμενη Κοινωνική Λειτουργός σε ξενώνα κακοποιημένων γυναικών	Ενεργό δράση
Σ8	Α	Κοινωνικός Λειτουργός σε Κέντρο Κοινότητας Δήμου Αττικής	Δεν αναφέρεται
Σ9	Θ	Κοινωνική Λειτουργός σε ΜΚΟ στο προσφυγικό	Ενεργό δράση
Σ10	Θ	Ψυχολόγος σε Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Αττικής	Δεν αναφέρεται
Σ11	Θ	Κοινωνική Ερευνήτρια με αντικείμενο τις γυναικοκτονίες	Ενεργό δράση

4.6 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας

Στο πλαίσιο της διεξαγωγής των συνεντεύξεων αναζητήθηκαν ασφαλείς χώροι, που μπορούσαν παράλληλα να διασφαλίσουν την ιδιωτικότητα της κάθε συνάντησης. Όσον αφορά τα δεδομένα που συλλέχθηκαν τηρήθηκε η προστασία και η ανωνυμία τους. Κατά τον προγραμματισμό και κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων υπήρξε εκτενής ενημέρωση σχετικά με τον σκοπό, τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας, καθώς και αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο της συνέντευξης.

4.7 Περιορισμοί έρευνας

Το περιορισμένο δείγμα της έρευνας δεν επιτρέπει την γενίκευση των ευρημάτων, ωστόσο ο αρχικός αριθμητικός στόχος του δείγματος που έθεσε η ερευνήτρια επετεύχθη. Ακόμη, ο χρονικός περιορισμός της ερευνήτριας και των συμμετεχόντων δεν διευκόλυνε τις διαδικασίες της σε βάθος εμπλοκής μεταξύ τους, όπως επιδιώκει μια ποιοτική έρευνα, χωρίς εντούτοις αυτό να αποτελέσει περιοριστικό παράγοντα στην ανάπτυξη της εμπιστευτικότητας και της αλληλοκατανόησης. Ένας ακόμη περιορισμός λογίζεται από την ερευνήτρια η δυσκολία εύρεση ενός δείγματος πληθυσμού που θα εμπεριέχει όλες τις συναρμόδιες ειδικότητες που εμπλέκονται στο πεδίο της καταπολέμησης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών (όπως αστυνομικοί και δικαστικοί υπάλληλοι). Παρότι η πρόσβαση σε αντίστοιχους φορείς επιχειρήθηκε, η προσπάθεια δεν καρποφόρησε.

5. Ανάλυση Δεδομένων

5.1 Πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης

5.1.1. Νομικό πλαίσιο

Στην ενότητα αυτή διερευνήθηκε η πληρότητα του ελληνικού νομικού πλαισίου. Παρότι αρκετοί/ες συνεντευξιαζόμενοι/ες παρατήρησαν τα τελευταία χρόνια αρκετές αλλαγές και προσθήκες στην εθνική νομοθεσία για την ενδοοικογενειακή βία, αναφέρονται σε σημαντικές ανεπάρκειες και κενά ως προς την εφαρμογή, την ανταπόκρισή της στην κρισιμότητα της κατάστασης και την μη συμπερίληψη αρκετών πτυχών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Αναλυτικότερα, το σύνολο των ατόμων ανέφερε ανεπάρκειες που αφορούν στην εφαρμογή του νομικού πλαισίου και τρία άτομα υποστηρίζουν πως οι προσθήκες που έχουν πραγματοποιηθεί μετά την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης είναι ελάχιστες. Πέντε άτομα αναφέρονται σε ασάφειες του νομικού πλαισίου, κυρίως αναφορικά με την απόδειξη της ενδοοικογενειακής βίας και την ανεπαρκή αποτύπωση όλων των μορφών όπως αναφέρονται στην Σύμβαση. Επίσης επισημαίνεται πως οι τελευταίες ρυθμίσεις της νομοθεσίας συντελούν κυρίως σε αλλαγές ως προς την αυστηροποίηση των ποινών.

«Η αλήθεια είναι πως έχουμε πάρα πολλές αλλαγές του νόμου τα τελευταία χρόνια. Μιλάμε για νόμο ο οποίος ήταν δύο δεκαετίες πίσω, όπου και θεσπίστηκε για πρώτη φορά και οι τελευταίες του αλλαγές έγιναν πριν περίπου 6 - 7 μήνες. Στην πραγματικότητα οι αλλαγές του έγιναν ως προς το πλαίσιο αυστηροποίησης των ποινών για τους δράστες.» (Σ6)

«Εγώ θεωρώ πως οι νομοθεσίες αυτή την στιγμή δεν εξυπηρετούν τα συμφέροντα των επιζωσών. Και πόσο μάλλον δυσχεραίνουν την θέση τους και ουσιαστικά τις ενοχοποιούνε. Δεν μπορούν να βρουν το δίκιο τους. Έχει υπογραφεί η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Αυτό σημαίνει πως κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να υπογράψει την συμφωνία και να μεταφέρει τις κατευθύνσεις τις οποίες υπάρχουνε στην νομοθεσία

τους. Οι μεταφορές αυτές που έχουν γίνει από την σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στην ελληνική νομοθεσία είναι πάρα πολύ λίγες.» (Σ7)

«Σχεδόν καμία ουσιαστική εφαρμογή της σύμβασης δεν το συζητάμε. Σε πολλά πράγματα. Μιλάει ας πούμε για άμεση απομάκρυνση του θύτη. Το οποίο γίνεται στην Ισλανδία σε χρόνο *dete έτσι*;» (Σ5)

Σημαντικές παραλείψεις του νομικού πλαισίου φαίνεται να είναι η μη αναγνώριση του εγκλήματος της γυναικοκτονίας ως ξεχωριστού αδικήματος όπως τονίζεται από τρία άτομα καθώς και η έλλειψη του έμφυλου παράγοντα από τον νόμο για την ενδοοικογενειακή βία, όπως αναφέρουν δύο άτομα. Σοβαρά προβλήματα σε αρκετές περιπτώσεις, σύμφωνα με τις εμπειρικές αφηγήσεις πέντε ατόμων, επιφέρει «ο νόμος για την συνεπιμέλεια» μολονότι δεν εμπίπτει άμεσα στην νομοθεσία περί ενδοοικογενειακής βίας. Ακόμη, αναφέρεται από ένα άτομο, πως οι προσθήκες που έχουν γίνει στον Νόμο σχετικά με την ψυχολογική βία συμπεριλαμβάνουν μόνο τα ανήλικα άτομα.

«Δεν μπορώ να πω ότι είναι επαρκές το νομικό πλαίσιο. Καταρχάς δεν έχει αναγνωριστεί ακόμη ο όρος γυναικοκτονία δεν του δίνεις δηλαδή την διάσταση που πρέπει να του δώσεις. Γιατί αν δώσεις αυτή την διάσταση και οι πολιτικές μετά αντιμετώπισης είναι διαφορετικές. Και δίνεις κιόλας το στίγμα ότι όλο αυτό έχει ένα έμφυλο χαρακτηριστικό. Ότι δεν είναι απλά μια σχέση πάθους που κάπως ξέφυγε ο άλλος» (Σ3)

«Ο νόμος ορόσημο επικινδυνότητας είναι ο ν. Τσιάρα, της συνεπιμέλειας. Σου λέει ότι πρέπει για όλες τις περιπτώσεις να υπάρχει ίσος χρόνος όπου θα βλέπουν το παιδί, το οποίο δίνει το δικαίωμα στον θύτη να έρχεται σε επαφή με το παιδί του και ίσως και με την μητέρα ενώ είναι και τα δύο θύματα ενδοοικογενειακής βίας... Γενικότερα με αυτό το νόμο συντηρείται η κουλτούρα η οποία ρίχνει το φταίξιμο και την ευθύνη στις γυναίκες, στις θηλυκότητες επιζώσες, οι οποίες “παρεμποδίζουν” τον πατέρα και άνδρα από το να περνάει χρόνο με το παιδί.» (Σ7)

5.1.2. Υφιστάμενες πολιτικές αντιμετώπισης και πρόληψης

Όσον αφορά τις υπάρχουσες δομές του δικτύου της ΓΓΙΑΔ αναφέρονται σημαντικές ελλείψεις από το σύνολο των ατόμων που αφορούν τους διαθέσιμους ξενώνες και τα συμβουλευτικά κέντρα. Συγκεκριμένα τα ερωτόμενα άτομα αποφάνθηκαν στην έλλειψη διαθέσιμων ξενώνων συγκριτικά με τις υπάρχουσες ανάγκες και στις χρονοβόρες διαδικασίες που υφίστανται έως την ένταξη των επιζωσών σε αυτές. Δύο άτομα ανέφεραν πως όταν υπάρχουν παιδιά προκύπτουν διάφορα ζητήματα σχετικά με την εισαγωγή τους στον ξενώνα και ιδίως όταν τα παιδιά είναι βιολογικά αρσενικού γένους που στην περίπτωση αυτή υπάρχει όριο ηλικίας. Δύο ακόμη άτομα ανέφεραν πως έχουν αντιμετωπίσει πρακτικές δυσκολίες στην μεταγραφή των παιδιών σε σχολεία αλλά ελπίζουν, όπως ανέφεραν, πως αυτό θα αλλάξει με τις νέες τροποποιήσεις. Σχετικά με τα συμβουλευτικά κέντρα αναφέρθηκε πως με δυσκολία καλύπτουν τις ανάγκες των περιοχών, καθώς υφίστανται κυρίως ανά περιφέρεια. Παράλληλα τρία άτομα ανέφεραν πως τα ωράριά τους είναι απαγορευτικά για κάποιες γυναίκες που μπορεί να εργάζονται.

«Στην Αττική υπάρχουν τρεις ξενώνες. Ο ένας από αυτούς λόγω κοριών είναι κλειστός πάνω από οκτώ μήνες. Στον άλλο ξενώνα είναι μια κοινωνική λειτουργός και ένας φύλακας οπότε είναι πολύ δύσκολο να κάνουν εισαγωγές. » (Σ3)

«Επίσης αν κάποια γυναίκα έχει έφηβα αγόρια ας ξεχάσει το να πάει σε οποιοδήποτε ξενώνα γιατί δεν υπάρχει όριο - είναι λίγο θολό. Σε περιστατικό μου έχει συμβεί με αγόρι προς τα 15 επειδή δεν το δεχόντουσαν να μείνει σε μια θεία ενώ η μητέρα με τα υπόλοιπα παιδιά πήγε σε ξενώνα. Όπου μετά είχαμε άλλες ιστορίες γιατί φυσικά ο πατέρας βρήκε το παιδί και το πήρε.» (Σ9)

«Υπάρχουν κενά στις υπηρεσίες και πιθανά να έπρεπε οι υπηρεσίες να είναι 24ωρες. Τα συμβουλευτικά να είχαν ένα πιο διευρυμένο ωράριο. Γιατί κάποιες γυναίκες δουλεύουν

και μας έλεγαν πως δεν μπορούν να φύγουν από την δουλειά για να είναι συνεπείς στα ραντεβού τους... Υπάρχουν και κάποια άλλα δίκτυα που έχει τύχει να παραπέμψω εκεί, γιατί έχουν και απογευματινά ωράρια. Πάλι όμως η πολιτεία δεν αποστασιοποιείται από αυτό και μπαίνει μπροστά μια ιδιωτική πρωτοβουλία; Και λέω γιατί πάλι η πολιτεία να είναι εκτός; » (Σ10)

Παράλληλα οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων καθώς και τα κέντρα κοινότητας σύμφωνα με εργαζόμενα άτομα στις υπηρεσίες αυτές, έχουν πολύ περιορισμένο ρόλο καθώς κάνουν κυρίως παραπομπή σε πιο εξειδικευμένους φορείς και συνήθως δεν θα συνεχίσουν με το follow up της υπόθεσης. Όπως αναφέρουν αυτό συμβαίνει λόγω περιορισμένου χρόνου και λόγω έλλειψης επιμόρφωσης χειρισμού τέτοιων περιστατικών. Για όλες τις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα τονίζονται οι υλικοτεχνικές ελλείψεις, η έλλειψη προσωπικού, οι επιβαρυμένες εργασιακές συνθήκες και η επαγγελματική εξουθένωση των εργαζομένων. Ένα ακόμη ζήτημα αποτελεί η απουσία διασύνδεσης μεταξύ των υπηρεσιών γεγονός που δυσχεραίνει την θέση μιας κακοποιημένης γυναίκας, καθώς επωμίζεται την τέλεση πλήθους διαδικασιών, μετακινούμενη μόνη της συνήθως σε διαφορετικές υπηρεσίες. Επουλωτικά στα κενά των δημόσιων υπηρεσιών αναφέρεται μέσα από τις συνεντεύξεις πως λειτουργεί ο ιδιωτικός τομέας καθώς τα περισσότερα άτομα ανέφεραν πως ο ρόλος των ΜΚΟ και η ιδιωτική πρωτοβουλία συμβάλλουν καθοριστικά στην κάλυψη των αναγκών των επιζωσών και των παιδιών τους. Τα ερωτώμενα άτομα θεωρούν πως οι ΜΚΟ τις περισσότερες φορές λειτουργούν αντί της πολιτείας, με το κράτος να μην αναλαμβάνει την ευθύνη που του αναλογεί. Ακόμη αναφέρεται πως κάποιες φορές οι ΜΚΟ «μένουν στα αποτελέσματα» και ότι οι δράσεις και τα προγράμματά τους έχουν προσωρινό χαρακτήρα καθώς λαμβάνουν χρηματοδοτήσεις για έργα ορισμένου χρόνου.

«Δεν υπάρχουν επαρκείς και διακριτές δομές. Δεν υπάρχει μόνιμο, σταθερό προσωπικό. Δεν υπάρχουν αρκετές υπηρεσίες. Δεν υπάρχουν γρήγορες διαδικασίες σε τέτοιες περιπτώσεις. Όστε να μην μπλέκεις με έναν κυκεώνα υπηρεσιών. Ένα πολύ μεγάλο

κομμάτι έχει πάει στον ιδιωτικό τομέα. Οι εργαζόμενοι στα συμβουλευτικά κέντρα και στους ξενώνες δεν έχουν μόνιμη και σταθερή δουλειά. Άνθρωποι που δουλεύουν δέκα και δεκαπέντε χρόνια» (Σ8)

Σύμφωνα με επτά άτομα το panic button είναι μια εφαρμογή που ενισχύει τις πολιτικές προστασίας αλλά δεν αποτελεί λύση από μόνο του και φέρει κάποιες προβληματικές. Συγκεκριμένα, το γεγονός πως χρειάζονται το κινητό τους τηλέφωνο για την εφαρμογή αυτή, κάποιες φορές είναι αποτρεπτικό, καθώς μπορεί να υπάρχει έλεγχος της συσκευής από τον σύζυγο/σύντροφο και να μην έχει άμεση πρόσβαση η γυναίκα την κρίσιμη στιγμή. Επίσης αναφέρθηκε, πως χρειάζεται η γυναίκα να έχει δεδομένα για να λειτουργήσει η εφαρμογή. Ακόμη αναφέρθηκε περίπτωση που η αστυνομία αρνήθηκε να χορηγήσει την εφαρμογή καθώς η επιζώσα δεν ήθελε να προβεί σε καταγγελία. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι γυναίκες μπορούν να ζητήσουν να τους χορηγηθεί η εφαρμογή από τα συμβουλευτικά κέντρα, καθώς υπάρχει αυτή η δυνατότητα.

«Δεν ακυρώνω τα μέτρα αλλά ουσιαστικά δεν λύνουν κάτι. Θεωρώ ότι βάζουμε “τσιρότο στον ακρωτηριασμό”. Δηλαδή καλό το panic button παράλληλα θα μπορούσαμε τουλάχιστον τα αστυνομικά τμήματα τα οποία συγκαλύπτουν περιπτώσεις κακοποίησης να γίνεται κάτι γι’ αυτό. Για τους αστυνομικούς που ζητούν 100 ευρώ για να πάρουν μηνύσεις να έχουν ουσιαστικές κυρώσεις;» (Σ9)

Αναφορικά με τις πολιτικές επανένταξης, οι εργαζόμενες σε ξενώνα κακοποιημένων γυναικών εκφράζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν μαζί με τις γυναίκες όσον αφορά τις υφιστάμενες στρατηγικές για την στέγαση και την εργασιακή αποκατάσταση με στόχο την αυτονομία και ανεξαρτησία τους. Η έλλειψη ενημέρωσης και επικοινωνίας των εργασιακών προγραμμάτων αποτελεί συχνό εμπόδιο στην πρόσβαση των γυναικών σε αυτά. Ορισμένα από αυτά φαίνεται πως δεν λειτουργούν παρά την διαφήμιση που έχει προηγηθεί από τις αρμόδιες αρχές ή πρέπει να ασκήσουν

πίεση οι εργαζόμενες στους ξενώνες για να παρέχουν τις προβλεπόμενες υπηρεσίες. Οι οικονομικές παροχές περιορίζονται στο ΚΕΑ και σε ένα εφάπαξ οικονομικό βοήθημα ύψους περίπου 700 ευρώ που δικαιούνται εφόσον πληρούν τα κριτήρια. Επισημαίνεται πως για τις μετανάστριες και τις προσφύγισες οι διαδικασίες είναι πολύ πιο δύσκολες. Ακόμη τέσσερα άτομα θεωρούν πως η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των επιζωσών δεν επιδιώκεται ουσιαστικά και δεν επιτυγχάνεται από τις υπάρχουσες πολιτικές.

«Οι πολιτικές κοινωνικής επανένταξης και εργασιακής απασχόλησης πάσχουν κατά πολύ. Στην ουσία δεν υπάρχουν. Άσχετο του τι διαφημίζεται κα τι λέγεται. Δηλαδή το πρόγραμμα τριών χιλιάδων θέσεων που είναι για ευπαθείς κοινωνικής ομάδες από το ΔΥΠΑ μέσα σε αυτά είναι και τα θύματα έμφυλης βίας. Δεν υπάρχουν θέσεις που να ενδιαφέρονται για εργαζόμενους, δηλαδή πέρυσι ήταν 3 θέσεις. Μετά αυτό το πρόγραμμα με ΔΥΠΑ ΕΚΟ, φταίει το υπουργείο που δεν το έχει επικοινωνήσει σωστά. Το ψάχνουμε εμείς με τις γυναίκες πολλές φορές άτυπα στο να βρουν εργοδότη να τους επιδοτήσει το ΔΥΠΑ και να τους προσλάβουν. Μετά ένα άλλο πρόγραμμα που ήμασταν όλοι πάρα πολύ χαρούμενοι, ήταν σύμπραξη τριών υπουργείων. Οικονομικών οικογένειας και εργασίας; δεν θυμάμαι.. Πράσινη δυνατή και αυτόνομη. Ήταν 35 μεγάλες εταιρίες με καταστήματα σε όλη την Ελλάδα που είχαν πει ότι εμείς θέλουμε να βοηθήσουμε τις γυναίκες, θύματα έμφυλης βίας στα δελτία τύπου.. Και μέχρι και πριν λίγες ημέρες κανείς δεν ήξερε για το πρόγραμμα. » (Σ3)

«Μια γυναίκα που απειλείται ή κακοποιείται από τον σύζυγο ή τον σύντροφο τι γίνεται μετά; πως πλαισιώνεται κοινωνικά από το κράτος; Από τις κοινωνικές υποδομές; Πάρα πολλές φορές τα θύματα είναι οικονομικά εξαρτημένες γυναίκες και αυτός αν θες είναι και ένας τρόπος άσκησης εξουσίας επάνω τους που κορύφωση της είναι αυτό που λέμε να “σηκώσει χέρι”.» (Σ6)

Όσον αφορά την προσβασιμότητα και την συμπερίληψη των θηλυκοτήτων στις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες οι απαντήσεις φανερώνουν την απουσία διαθεματικής προσέγγισης, επιφέροντας επιπλέον δυσκολίες στις μετανάστριες, στις προσφύγισες,

στα άτομα που ανήκουν στην LGBTQI+ κοινότητα και σε όλες τις γυναίκες που φέρουν διάφορες και διαφορετικές ταυτότητες και χαρακτηριστικά. Μία βασική έλλειψη είναι η απουσία διερμηνείας από δημόσιες δομές και υπηρεσίες που δικαιούνται να προσεγγίσουν οι επιζώσες για να ζητήσουν την συνδρομή τους, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομίας και των νοσοκομείων. Τα αναφερθέντα ζητήματα έρχεται να εντείνει η γραφειοκρατία που όπως αναφέρθηκε από επτά άτομα ενυπάρχει κατά την διάρκεια της πλειονότητας των διαδικασιών που πρέπει να τηρηθούν τόσο για την πρόσβαση σε δημόσιες δομές και υπηρεσίες όσο και για την κοινωνική επανένταξη των επιζωσών.

« Αν είναι δύσκολο για μία ημεδαπή πόσο πιο δύσκολο θα είναι για ένα άτομο το οποίο δεν μιλάει την γλώσσα, είναι φοβισμένο, έχει φάει ξύλο.. Που να βρει υποστήριξη και από ποιον την παρούσα δεδομένη χρονική στιγμή που μιλάμε για μείωση παροχών υπηρεσιών σε πρόσφυγες.» (Σ2)

Συνολικά οκτώ άτομα κρίνουν ελλιπείς τις υπάρχουσες κοινωνικές δομές ενώ επτά άτομα αποφάνθηκαν πως οι υφιστάμενες δομές και υπηρεσίες αδυνατούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των επιζωσών. Η αδυναμία αυτή σύμφωνα με τέσσερα άτομα δημιουργεί κενά τα οποία ακολούθως δημιουργούν εξαρτήσεις/εξαρτητικές σχέσεις και παρεμποδίζουν τις γυναίκες από το να εγκαταλείψουν μια κακοποιητική σχέση ή την εγκλωβίζουν σε μη ασφαλή περιβάλλοντα. Επιπροσθέτως, οκτώ άτομα τονίζουν πως χάνεται πολύτιμος χρόνος κατά τις διαδικασίες. Τέσσερα άτομα χαρακτηρίζουν ορισμένους από τους νόμους που πλαισιώνουν τις πολιτικές, οι οποίες δεν λειτουργούν ουσιαστικά, ως «κενό γράμμα» και θεωρούν πως λαμβάνονται γρήγορες και ελλιπείς αποφάσεις για την αποφυγή κυρώσεων από τα ευρωπαϊκά όργανα. Επτά άτομα θεωρούν «χαώδες» το υπάρχον πλαίσιο για την εξυπηρέτηση των επιζωσών και τονίζουν πως δεν αρκεί για την προστασία τους. Ενδεικτικά αναφέρουν πως ακόμη και να τηρηθούν όλες οι προβλεπόμενες ενέργειες από τις γυναίκες, εξακολουθούν να κινδυνεύουν. Μία ακόμη σημαντική έλλειψη που επισημαίνεται από 5 άτομα είναι η απουσία επείγουσας δομής ή αλλιώς «safe house». Το μόνο safe house

που υπάρχει αυτή την στιγμή, όπως αναφέρεται, αποτελεί δομή της αστυνομίας που συστενάζεται στην σχολή της αστυνομίας και μπορεί να τις φιλοξενήσει για λίγες ημέρες. Συνεπώς πολλές γυναίκες που δεν θέλουν να απευθυνθούν στην αστυνομία παραμένουν απροστάτευτες έως ότου βρεθεί διαθέσιμη θέση σε ξενώνα. Σύμφωνα με παραδείγματα που αναφέρθηκαν, έχει συμβεί γυναίκες να διανυκτερεύουν σε νοσοκομεία ή ακόμη και στα αστυνομικά τμήματα καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα κρεβάτια. Παράλληλα αναφέρθηκε πως μπορεί να χρειαστεί να παραμείνουν σε άλλους ξενώνες, όπως σε ξενώνες φιλοξενίας αστέγων. Μία συνεντευξιαζόμενη, ούσα focal point για την έμφυλη βία σε camp προσφύγων, αναφέρει πως λόγω έλλειψης δομών η γυναίκα μαζί με τα παιδιά της, εφόσον υπήρχαν, μεταφερόταν σε camp σε άλλη περιοχή με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς την πλαisiώση και την προστασία της. Εργαζόμενη σε ξενώνα κακοποιημένων γυναικών ανέφερε πως υπάρχει μια σύμβαση που έχει υπογράψει η Γ.Γ.Ι.Α.Δ. με κάποια ξενοδοχεία «μετά από πιέσεις» όπου μπορεί να φιλοξενηθεί μια γυναίκα για τρεις μέρες έως ότου κάνει το αίτημα και τις εξετάσεις της και ενταχθεί σε κάποιον ξενώνα. Τέλος αξίζει να σημειωθεί όπως αναφέρθηκε από επτά άτομα, ο θάνατος της Κυριακής Γρίβα, μια γυναικοκτονία που τελέστηκε έξω από το αστυνομικό τμήμα των Αγίων Αναργύρων από τον πρώην σύντροφό της την 1η Απριλίου του 2024, αποτέλεσε το εφελτήριο γεγονός στον ευρύτερο δημόσιο διάλογο σχετικά με την αναγνώριση και την κρισιμότητα των ελλείψεων της θεσμικής προστασίας και των υπάρχουσών πολιτικών σε τέτοιες περιπτώσεις καθώς και στην αλλαγή διαφόρων σχετικών διαδικασιών.

«Μετάπειτα υπάρχει ένα πολύ χαώδες πλαίσιο του πού θα πάει το θύμα. Πως θα κινηθεί. Δεν υπάρχουν επαρκείς χώροι. Δεν υπάρχουν θέσεις. Ξενώνες κλπ. Πρέπει να υπάρχει σαν δομή το safe house ανεξάρτητα από την αστυνομία με την έννοια του άμεσου για κάποιες μέρες. Και αυτό διαφέρει από τον ξενώνα που είναι για μεγαλύτερη διάρκεια. Δεν υπάρχει. Δεν είναι απαραίτητο να είναι μόνο από την αστυνομία. Και αυτό είναι ένα ζήτημα.» (Σ8)

«Επίσης δεν υπάρχει η έννοια του επείγοντος... Για άτομο που δεν θέλει να κάνει καταγγελία... Υπήρχε η υποδοχή του ΕΚΚΑ η οποία έχει κλείσει...Δεν αρκεί μόνο της αστυνομίας.» (Σ9)

«Πολλές φορές οι γυναίκες ζητάνε οικονομική βοήθεια από συλλογικότητες ώστε να μην μένουν στον ίδιο χώρο με τον κακοποιητή τους. Μπορεί να υπήρχαν κάποιες αναμονές στις διαδικασίες που δεν αν αποκρινόντουσαν στην κρισιμότητα της κατάστασης...» (Σ1)

Όσον αφορά την ανταπόκριση των αστυνομικών και των δικαστικών αρχών στην αντιμετώπιση υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας κρίθηκε ελλιπής από το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων ατόμων. Οι ελλείψεις αυτές αντιστοιχούν κυρίως στην μη ορθή τέλεση των καθηκόντων τους, την απουσία επαρκούς εκπαίδευσης και την ύπαρξη στερεοτυπικών αντιλήψεων κατά την άσκηση των εργασιακών τους καθηκόντων. Συγκεκριμένα για την αστυνομία, δύο άτομα αναφέρουν πως παρά τις επιμορφώσεις είναι αναποτελεσματική. Επτά άτομα ανέφεραν πως πολλές φορές έχει συμβεί να προσέλθει μία επιζώσα στο αστυνομικό τμήμα και ο αστυνομικός υπηρεσίας να την αποτρέψει από το να καταγγείλει το περιστατικό και να την προτρέψει να επιλύσει με τον σύζυγό/σύντροφό της τις διαφωνίες τους. Αντίστοιχη αποθαρρυντική στάση της αστυνομίας σημειώνεται όταν οι υπηρεσιακοί υπάλληλοι αποκρίνονται στην γυναίκα πως δεν την συμφέρει να κάνει μήνυση στον κακοποιητή καθώς εκείνος έπειτα μπορεί να της κάνει αντιμήνυση και να «μπλέξει». Μία συνεντευξιαζόμενη αναφέρει πως ορισμένες φορές ζητούν το ποσό των 100 ευρώ για να δεχτούν την μήνυση παρότι ο νόμος προβλέπει να κατατίθεται δωρεάν σε τέτοιες υποθέσεις. Τρία άτομα τονίζουν πως οι χειρισμοί της αστυνομίας σε τέτοιες υποθέσεις «στέλνουν» αποτρεπτικά μηνύματα στις γυναίκες που σκέφτονται ενδεχομένως να καταγγείλουν την κακοποίησή τους και παράλληλα «στέλνεται» μήνυμα στους άντρες πως οι αρχές θα είναι πιο ελαστικές μαζί τους σε περίπτωση που προβούν σε κακοποιητική πράξη. Επίσης αναφέρεται πως δεν υπάρχει οργανωμένο σύστημα καταγραφής και άμεσης ανάσυρσης των καταγγελιών.

«Πολλές φορές είχε τύχει να διώξουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας με παρουσία δική μου, γιατί μπορεί να υπήρχε πολύς μεγάλος φόρτος εργασίας ή να ήταν αποθαρρυντικός ο τρόπος αντιμετώπισης με την έννοια ότι ok θα καταγγείλεις τώρα το γεγονός αλλά να ξέρεις ότι αυτός μπορεί να σε βρει μετά δηλαδή δεν υπήρχε καθόλου υποστήριξη ώστε να ενθαρρυνθεί το άτομο και να καταγγείλει το γεγονός.» (Σ2)

Τόσο στην αστυνομία όσο και στις νομικές και δικαστικές υπηρεσίες πέντε άτομα αναφέρουν πως οι διαδικασίες είναι χρονοβόρες και οι πολλαπλές καταθέσεις που πολλές φορές οι επιζώσες καλούνται να δώσουν τις εκθέτουν συχνά σε επανατραυματισμούς. Τα περισσότερα συμμετέχοντα άτομα εξέφρασαν την δυσπιστία την δική τους και των γυναικών απέναντι στις αστυνομικές και δικαστικές αρχές. Επίσης όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η γυναικοκτονία της Κυριακής Γρίβας έξω από το αστυνομικό τμήμα στους Αγίους Αναργύρους αποτέλεσε και για την αστυνομία ένα κομβικό γεγονός που όπως φαίνεται οδήγησε στην θετική αλλαγή της στάσης της και της διαχείρισης τέτοιων υποθέσεων. Σχετικά με την ποινική διαμεσολάβηση ένα άτομο εξέφρασε την δυσπιστία του ως προς την τελική έκβαση της διαδικασίας, σχετικά με το αν τελείται με βάση το συμφέρον των γυναικών και κατά πόσο κάποιες φορές δεν έχουν άλλη επιλογή ή μπορεί να απειλούνται. Τα περισσότερα άτομα δεν ήξεραν κάτι πρακτικό εμπειρικά για τον θεσμό, ούτε γνώριζαν για την λειτουργία θεραπευτικών προγραμμάτων για τους θύτες, παρά μόνο θεωρητικά. Ένα άτομο εξέφρασε πως τα θεραπευτικά προγράμματα θα ήταν πολύ σημαντικό να λειτουργούν σωστά καθώς έτσι θα στόχευαν στην επανορθωτική δικαιοσύνη.

« Συνέβη η δολοφονία της Κυριακής. Αυτό που γινόταν μέχρι τότε που έδιωχναν τις γυναίκες από τα τμήματα λέγοντάς τους που να μπλέκεις τώρα, μπορεί να σου κάνει αντιμήνυση ή μην χαλάς την οικογένειά σου . Που ήταν στανταράκι. Έπρεπε να φτύσεις αίμα για να σου πάρουν την αίτηση αυτό σταμάτησε. Και φάνηκε πόσες είναι οι γυναίκες που απευθύνονται στην αστυνομία. Και βγαίνουν οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι και λένε πως η αστυνομία ενέπνευσε την εμπιστοσύνη των γυναικών..» (Σ4)

« Αυτό το έχουμε δει πάρα πολύ από την ελληνική αστυνομία. Έχουμε δει συγγενείς θύματος Πάρε την περίπτωση της Σαλαμίνας που έλεγε η μητέρα της θανούσας πλέον: πήγαμε μαζί και κάναμε καταγγελία στο ΑΤ Σαλαμίνας και το ΑΤ έλεγε δεν βρίσκουμε την καταγγελία. Τώρα αν το ΑΤ έλεγε ψέματα ή όχι δεν μπορώ να το κρίνω. Αλλά επειδή είναι πάρα πολύ πρόχειρη η δουλειά που κάνουν σε όλα τα επίπεδα. Αλλά τέλος πάντων υπάρχουν κάποια πρωτόκολλα τα οποία δεν τηρούνται. Υπάρχουν κάποιοι οδηγοί που είναι στο site της ΕΛΛΑΣ που φαίνονται πάρα πολύ οργανωμένοι και τύπου τι πρέπει να κάνεις για να καταγγείλεις και λες ωραία.» (Σ11)

Όσον αφορά την νομική συνδρομή σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, αναφέρεται πως πρόκειται για μια επίσης χρονοβόρα και κοστοβόρα διαδικασία καθώς οι περισσότερες υπηρεσίες παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη και όχι νομική εκπροσώπηση. Τις υποθέσεις δωρεάν μπορεί να τις αναλάβει δικηγόρος μετά από αίτημα στο πρωτοδικείο ή μέσω του προγράμματος νομικής βοήθειας του ΚΕΘΙ το οποίο επίσης έχει σοβαρές καθυστερήσεις. Μέχρι να βρεθεί δικηγόρος τις διαδικασίες τις κινούν συνήθως με την συνδρομή διαφόρων ΜΚΟ. Όσον αφορά την ιατροδικαστική υπηρεσία, τρία άτομα αναφέρουν πως λόγω φόρτου εργασίας και ωραρίων δημόσιας υπηρεσίας, δεν εξυπηρετούν επαρκώς τις επιζητήσεις. Συγκεκριμένα αναφέρεται από μία συνεντευξιαζόμενη πως αν μια γυναίκα βιαστεί την Παρασκευή έπρεπε να παραμείνει «άπλυτη» όλο το Σαββατοκύριακο. Πρόσφατα όπως αναφέρθηκε η διαδικασία αυτή έχει αλλάξει καθώς η αστυνομία πρέπει να καλέσει τον ιατροδικαστή ο οποίος είναι υποχρεωμένος να εξετάσει την γυναίκα στο νοσοκομείο.

Για την πρόληψη, το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων θεωρεί πως η Ελλάδα υπολείπεται σε μεγάλο βαθμό. Δύο άτομα θεωρούν πως δεν υπάρχει ουσιαστική πρόληψη καθώς περιορίζεται στο επίπεδο της καταστολής του φαινομένου. Αναφέρθηκε πως γίνονται κάποιες αποσπασματικές δράσεις όπως ενημερώσεις και ημερίδες που δεν πλαισιώνονται από μια σταθερή και οργανωμένη πολιτική πρόληψης.

Στο επίπεδο της πρόληψης φαίνεται πως ορισμένοι δήμοι σε συνεργασία με κάποιες ΜΚΟ παίρνουν την πρωτοβουλία και κάνουν κάποιες δράσεις και κάποιες προσπάθειες για εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση με την απουσία της Γενικής Γραμματείας όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν τρία άτομα. Τρία άτομα επίσης, εστιάζουν στο γεγονός πως η ουσιαστική θεσμική αντιμετώπιση του φαινομένου και η ενίσχυση των πολιτικών προστασίας θα συμβάλει πρακτικά στο επίπεδο πρόληψης. Έξι άτομα επισημαίνουν την ουσιαστική προσφορά των κινημάτων σε επίπεδο πρόληψης με παράλληλη αναφορά στο κίνημα #MeToo που είχε μεγάλη απήχηση και κινητοποίησε μεγάλο μέρος της κοινωνίας να λάβει δράση σε ευρύτερα ζητήματα έμφυλης βίας κατά των γυναικών χωρίς ωστόσο, όπως αναφέρεται, να εστιάζει άμεσα στην ενδοοικογενειακή βία.

Αναφέρεται η σημασία που έχει η πρόληψη σε νεαρές ηλικίες μέσα στα σχολεία με βασικές παρεμβάσεις ανάλογα με την ηλικία. Επίσης οι παρεμβάσεις στον εφηβικό πληθυσμό, που αναπτύσσονται και οι πρώτες ερωτικές σχέσεις, κρίνεται ως αποτελεσματικό μέτρο πρόληψης, το οποίο δεν υφίσταται στην ελληνική πραγματικότητα. Παράλληλα δύο άτομα αναφέρουν πως η κατάργηση μαθημάτων από τα σχολεία όπως της κοινωνιολογίας και η απουσία μαθήματος σεξουαλικής αγωγής αποτελούν σοβαρά κενά της πρόληψης στην σχολική ηλικία. Δύο άτομα αναφέρουν πως θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες δράσεις μέσα στην κοινότητα και ανέφεραν ορισμένα παραδείγματα που έχουν συντελεστεί στους δήμους που εργάζονται με προτροπή των δημάρχων. Ακόμη αναφέρεται και σε αυτό το επίπεδο από δύο άτομα ο σημαντικός ρόλος και η συνδρομή των ΜΚΟ στις πολιτικές πρόληψης. Τρία άτομα αναφέρονται στον ρόλο των ΜΜΕ και τον δημόσιο λόγο που μπορεί να σπάσει το στίγμα. Μία συνεντευξιαζόμενη που εργάζεται ως κοινωνική λειτουργός σε Δήμο, αναφέρει πως οι ΔΕΠΙΣ και οι Επιτροπές Ισότητας θα πρέπει να έχουν πιο ενεργό ρόλο στον τομέα της πρόληψης και προσθέτει: *«Υπάρχει η πρόεδρος η οποία συνήθως είναι γυναίκα και εξαρτάται κατά πόσο θέλει να προβληθεί η ίδια και το έργο της. Στην Ελλάδα αυτά τα θέματα είναι πολύ προσωποπαγή.»* Η ίδια αναφέρει μέσα από την συμμετοχή της σε ΔΕΠΙΣ αλλά και σε άλλες δράσεις στην κοινότητα που αφορούν την πρόληψη στο πλαίσιο της έμφυλης ισότητας, πως οι περισσότερες προτάσεις στοχεύουν κυρίως στην

μητρότητα, δηλαδή στον ρόλο της γυναίκας ως μητέρα γεγονός που επισκιάζει τις υπόλοιπες πτυχές της οντότητάς της και παράλληλα αποκλείει τις γυναίκες που δεν έχουν παιδιά.

«Υπάρχουν τρία είδη πρόληψης - η πρόληψη κατά βάθος πρέπει να εστιάζει στο πρώτο κομμάτι πριν το φαινόμενο εκδηλωθεί. Σε όλα τα ζητήματα αντίστοιχα... Περιορίζεται σε επίπεδο κινημάτων... Πολλές γυναίκες περπατούν στο πεζοδρόμιο και φοβούνται. Εγώ σαν άντρας αλλάζω πεζοδρόμιο... Σε κρατικό επίπεδο υπάρχει μόνο η καταστολή από την στιγμή που αυτό δηλαδή συμβαίνει.» (Σ8)

«Δεν θα δεις το κράτος να μιλά για πρόληψη και εκπαίδευση. Ή μπορείς να δεις εκπροσώπους να μιλούν αλλά είναι κενό γράμμα, δεν ακολουθείται από πολιτικές.» (Σ11)

Όσον αφορά την συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχουν πρωτόκολλα συνεργασίας. Όλα τα άτομα αναφέρουν πως με τον καιρό έχουν δημιουργήσει ένα άτυπο δίκτυο συνεργασίας μαζί με άλλους φορείς και κυρίως με ΜΚΟ όπου αλληλοϋποστηρίζονται προς την κάλυψη των τρεχουσών αναγκών. Πολλές φορές για να γίνουν πιο σύντομα οι διαδικασίες αναφέρουν πως θα απευθυνθούν σε κάποιον γνωστό τους ώστε να εξυπηρετηθεί άμεσα το εκάστοτε αίτημα. Η συνεργασία με τις ΜΚΟ είναι συχνή και πολύ λειτουργική όπως αναφέρεται από το σύνολο των ατόμων. Σύμφωνα με εργαζόμενες σε ξενώνα κακοποιημένων γυναικών οι συνεργασία μεταξύ των δομών του δικτύου καθώς και με εξειδικευμένους φορείς σε ζητήματα έμφυλης βίας είναι «άριστη». Αντίθετα στη διατομεακή συνεργασία από το σύνολο των ατόμων προκύπτει μεγάλη δυσκολία με δημόσιους φορείς και υπηρεσίες λόγω γραφειοκρατικών διαδικασιών και έλλειψης εκπαίδευσης και ενημέρωσης. Συγκεκριμένα αναφέρονται σημαντικές δυσκολίες στην συνεργασία με τα δημόσια νοσοκομεία καθώς δεν τηρείται προτεραιοποίηση όταν πρόκειται για υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας. Παράλληλα οι γραφειοκρατικές διαδικασίες δυσχεραίνουν την συνεργασία με δημόσιους φορείς όπως ο ΕΦΚΑ, η ΔΥΠΑ, το υπουργείο μετανάστευσης

κ.λπ.. Η συνεργασία με την αστυνομία και συγκεκριμένα με τα τμήματα ενδοοικογενειακής βίας όπως αναφέρεται έχει «καλυτερεύσει» από την λειτουργία τους και έπειτα. Οι παραλείψεις και τα λάθη της αστυνομίας καθώς και η έλλειψη εκπαίδευσης επισημαίνεται πως είναι πολλά και οι συχνές πλέον γυναικοκτονίες έχουν συντελέσει στην πίεση για αμεσότερη και αποτελεσματικότερη απόκριση και συνεργασία από τις αστυνομικές αρχές. Όσον αφορά την συνεργασία με την γενική γραμματεία τα ερωτόμενα άτομα αποκρίθηκαν πως δεν έχει επιδιώξει κάποιος εκπρόσωπος επαφή μαζί τους ούτε παρέχει κάποια εκπαίδευση ή εποπτεία στους φορείς που εργάζονται.

«Εμείς για παράδειγμα κινητοποιήσαμε τώρα το αρμόδιο ΑΤ για να έρθουν να μας μιλήσουν. Τι κάνουν πως δουλεύουν κλπ. Μόνοι μας στο πλαίσιο δικτύωσης. Και για την ενίσχυση της συνεργασίας. Εννοείται ότι λέμε όχι στην βία αλλά πως; Όστε να μην γίνονται αποσπασματικά όλα γιατί έτσι γίνονται.» (Σ10)

«Επίσης παρότι ότι τώρα έχουμε ανοίξει την συνεργασία και σε δέκα μέρες τώρα θα έχουν γίνει οι εξετάσεις υπάρχει και μία οδηγία που σου λέει πως οι γυναίκες που είναι θύματα έμφυλης βίας θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα στα νοσοκομεία για να κάνουν τις εξετάσεις τους. Ε, σε πληροφορώ πολλά νοσοκομεία ακόμη δεν το ξέρουν αυτό και κάθε φορά που με καλούν πρέπει να λέω αυτό ή να έρχομαι σε ρήξη επειδή πρέπει να γίνει άμεσα.» (Σ3)

«Υπάρχει καλή συνεργασία με τις ΜΚΟ. Διερευνητικά γίνεται η επικοινωνία. Έχουμε φτιάξει πλέον ένα δίκτυο για πολλαπλές ανάγκες. Με τους φορείς του δικτύου έχουμε άψογη συνεργασία εφόσον έχουμε το ίδιο αντικείμενο και τις ίδιες ανάγκες. Οπότε θέλουμε να πετύχει ο μηχανισμός. Με την αστυνομία θεωρώ πάλι ορόσημο την γυναικοκτονία της Κυριακής Γρίβα έξω από το αστυνομικό τμήμα. Που εκεί λοιπόν έχουμε δει μια διαφορά στην στάση των αστυνομικών. Δηλαδή στο παρελθόν έχει τύχη πολλές φορές να έχω έρθει σε ρήξη με τμήματα ενδοοικογενειακής βίας που έχουν παραπέμψει οι ίδιοι την γυναίκα και να ζητάω η γυναίκα να συνοδευτεί για να πάρει τα προσωπικά

της αντικείμενα. Γιατί όταν μιλάς για διαφυγή παίρνει μία τσάντα με τα χαρτιά της κυρίως. Όμως έχει ρούχα για εκείνη και τα παιδιά και σημαντικά πράγματα. Και έχουν πει όχι πάρτε το 100. Το 100 έλεγε όχι είμαστε για επείγουσες περιπτώσεις. Τώρα αυτό έχει αλλάξει. » (Σ3)

« Δυσκολευόμαστε πολλοί με τους άλλους κρατικούς φορείς ας πούμε, να βγάλουμε ΑΜΚΑ σε μια γυναίκα σου λέει πρέπει πρώτα να δουλεύει. Μια γυναίκα που μπορεί να μην μιλάει καν την γλώσσα. Αυτό το έχω επικοινωνήσει στα υπουργεία και το έχουν λίγο απλοποιήσει. Ή ΑΦΜ taxis net και τα λοιπά, μπλέκεις σε μια γραφειοκρατία που δυσκολεύει εμάς σαν επαγγελματίες πόσο μάλλον μια γυναίκα που είναι μόνη της που δεν μιλάει την γλώσσα κλπ. Αυτά όταν μια γυναίκα δεν έχει χαρτιά, Θεωρητικά θα έπρεπε να έχουν προτεραιότητα γιατί και ο ξενώνας είναι βραχείας, εκεί κολλάμε. Και όταν δε έχει άδεια δεν έχει και δικαιώματα. Αυτά είναι που δεν πάνε μπροστά την γυναίκα.» (Σ3)

5.2 Προτάσεις και καλές πρακτικές

Ως προς την ανάπτυξη των πολιτικών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, το σύνολο των ερωτώμενων ατόμων θεωρεί πως πρέπει να δοθεί έμφαση στο επίπεδο της πρωτογενούς πρόληψης και στην ενίσχυση των δομών προστασίας και αρωγής των επιζωσών μέσω τακτικής χρηματοδότησης, μόνιμου και επαρκούς εξειδικευμένου προσωπικού και καινοτόμων στρατηγικών που να καλύπτουν ουσιαστικά τις υπάρχουσες ανάγκες. Πέντε άτομα εστιάζουν στην ανάπτυξη διατομεακών συνεργασιών με σκοπό την άμεση δικτύωση των υπηρεσιών και όχι σε ένα «αστυνομοκεντρικό» σύστημα αντιμετώπισης. Η εκπαίδευση του προσωπικού πρώτης γραμμής αλλά και των ευρύτερων φορέων σε ζητήματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας και στο χειρισμό σχετικών υποθέσεων κρίνεται μείζονος σημασίας. Προτείνεται η δημιουργία ενός οργανωμένου συστήματος καταγραφής περιστατικών που θα αξιοποιείται από την αστυνομία και από τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς. Τρία άτομα τονίζουν πως πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν όλο το φάσμα της έμφυλης βίας και όχι να υπάρχει κινητοποίηση μόνο μετά από περιστατικά γυναικοκτονιών. Θεωρούν πως κάτι τέτοιο θα επιτευχθεί αν δοθεί έμφυλο πρόσημο στις σχετικές νομοθεσίες και τις πολιτικές. Επίσης προτείνεται η δημιουργία συγκεκριμένων πρωτοκόλλων χειρισμού υποθέσεων σε κάθε εμπλεκόμενο φορέα με τυποποιημένες διαδικασίες για κάθε αρμόδιο φορέα.

Αναφέρθηκαν διάφορα παραδείγματα καλών πρακτικών που έχουν εφαρμοστεί στο ελληνικό πλαίσιο, καθώς και πρακτικές του εξωτερικού που μπορούν να προσαρμοστούν στα ελληνικά δεδομένα. Συγκεκριμένα η Σ5 ανέφερε την προσπάθεια δημιουργίας ενός «κέντρου οικογενειακής δικαιοσύνης». Για το εγχείρημα αυτό ο εν λόγω Δήμος συνεργάζεται με ΜΚΟ που ασχολείται με ζητήματα βίας κατά των γυναικών και με ακόμη πέντε-έξι γειτονικούς δήμους. Την ιδέα αυτή εμπνεύστηκαν από το εξωτερικό και πρόκειται για την δημιουργία ενός κέντρου που θα παρέχει ολιστική υποστήριξη σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας το οποίο θα είναι στελεχωμένο με επαγγελματίες όπως νομικούς, κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους, οι οποίοι θα συνεργάζονται άμεσα για την εξυπηρέτηση των επιζωσών ή/και των παιδιών τους. Η

συνεντευξιαζόμενη σημειώνει πως σε αυτά τα κέντρα σε χώρες όπως η Ισλανδία παρέχονται και ιατρικές και αστυνομικές υπηρεσίες. Για την υλοποίηση του αναφερόμενου έργου οι υπεύθυνες/οι βρίσκονται σε διαδικασία εύρεσης χρηματοδότησης μέσα από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναζήτησης κατάλληλου δημόσιου οικήματος, ώστε να ζητήσουν την παραχώρησή του από κάποιον εκ των συμμετεχόντων δήμων. Όπως αναφέρει η ίδια, ένας δήμος είναι αδύνατον να υποστηρίξει το εγχείρημα αυτό οικονομικά και στελεχιακά. Το προσωπικό θα στέλνεται, σε πρώτο στάδιο, από τους των δήμους και τους φορείς που θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Παράλληλα στον ίδιο δήμο αναφέρθηκε η προγραμματισμένη εκπαίδευση που θα παρέχει η κοινωνική υπηρεσία σε όλο το προσωπικό του Δήμου ανεξαιρέτως εργασιακών καθηκόντων και ως κίνητρο για την μαζική τους προσέλευση θα διεξαχθεί μέσα στο ωράριο εργασίας τους.

Ως καλή πρακτική από αρκετά άτομα αναφέρθηκε η δημιουργία πρωτοκόλλων διαχείρισης περιστατικών έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Προς αυτή την κατεύθυνση η Σ4 περιγράφει την εμπειρία της μέσα από την συμμετοχή της σε επιτροπή που δημιουργήθηκε μετά από πρόσκληση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη σε συλλογικότητες και επαγγελματίες με δράση στο πεδίο της έμφυλης βίας. Όπως αναφέρεται οι συμμετέχουσες στην συγκεκριμένη επιτροπή μοιράζονται τις εμπειρικές τους γνώσεις και την τεχνογνωσία τους πάνω σε αυτά τα ζητήματα για την δημιουργία ενός πρότυπου οδηγού παρέμβασης και χειρισμού αυτών των υποθέσεων που θα ακολουθούν οι αστυνομικές αρχές. Στην πορεία η επιτροπή αυτή διεύρυνε το αντικείμενο μελέτης και πραγματεύεται μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν στο ελληνικό πλαίσιο προς την αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας συνολικά. Η επιτροπή αυτή διευκρινίζεται πως εργάζεται προς αυτόν τον σκοπό «πυρετωδώς» και «αμισθί». Επισημαίνεται πως η επιτροπή δεν έχει την δικαιοδοσία να επιβάλλει κάτι παρά μόνο να προτείνει. Κάποιες από τις προτάσεις αυτές καταγράφονται παρακάτω:

«Κάτι που έχουν παρατηρήσει όλες οι οργανώσεις είναι πως αυτή που καταγγέλλει την ενδοοικογενειακή και υποτίθεται έχει κάνει εκτίμηση κινδύνου ο αστυνομικός και ο

εισαγγελέας ορίζει ασφαλιστικά μέτρα, αυτά πάντα σπάνε. Όπως και με την τελευταία γυναικοκτονία, όπως και στην Μακρινίτσα όπως και στην Ζάκυνθο, όπως όπως όπως.. Ποτέ δεν τηρούνται τα περιοριστικά μέτρα αυτό είναι γνωστό! Και κάνει ότι θέλει.. Να μπαίνει ένα βραχιολάκι όπου όταν την πλησιάζει στα μέτρα που έχει ορίσει ο εισαγγελέας να χτυπάει κατευθείαν στην αστυνομία. Έστω κι αν δεν έχει σκοπό αυτός να της κάνει τίποτε. Ηλεκτρονικό βραχιολάκι το οποίο το φοράει αυτός και αυτή. Δεν μπορείς να το βγάλεις. Το κάνουν πολλές χώρες. Το είχα δει στην Γαλλία... που βγήκε πως οι μισές γυναικοκτονίες συνέβησαν κατά την παράδοση του παιδιού. Στον νόμο λένε με την έναρξη της ποινικής δίωξης μπαίνει το βραχιολάκι. Και σκεφτόντουσαν να το κάνουν με την καταγγελία. Και οι Ιταλοί το έχουν υιοθετήσει το βραχιολάκι.»

«Μια άλλη πρόταση που κάνουμε πάλι από τους Ιταλούς... αυτοί κάνουν τον κόκκινο κώδικα, αυτό σημαίνει ότι με το που πάει μια γυναίκα και καταγγείλει γίνονται όλα κατά προτεραιότητα. Και ορίζει ο νόμος τα χρονικά διαστήματα μέσα στα οποία πρέπει να γίνονται συγκεκριμένες διαδικασίες από τους αρμόδιους επαγγελματίες. Αστυνομία, εισαγγελία κ.α. αν δεν το κάνει του παίρνει την υπόθεση και την δίνει αλλού... Και αυτό είχε αποτελέσματα εκεί. Για παράδειγμα η πρόσφατη γυναικοκτονία της Δώρας αν δεν έπαιρνε οι δίκη δύο αναβολές μπορεί η γυναίκα να σωνότανε. Πρέπει να πηγαίνει κατά προτεραιότητα και να τα ορίζει ο νόμος πολύ συγκεκριμένα.»

Η Σ11 ανέφερε ως καλή πρακτική το Dash που χρησιμοποιείται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Πρόκειται για έναν μηχανισμό καταγραφής και εκτίμησης της επικινδυνότητας που χρησιμοποιείται από όλους τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες οι οποίοι εκπαιδεύονται για την ορθή χρήση του. Σε επείγουσες περιπτώσεις η διατομεακή συνεργασία ενεργοποιείται άμεσα. Ακόμη η ίδια ως καλή πρακτική αναφέρει τα Rape Crisis Centers στην Σουηδία. Πρόκειται για κέντρα που σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παρέχουν σε ένα μέρος κατευθείαν όλες τις κατάλληλες υπηρεσίες όπως άμεση ιατρική συνδρομή, συγκεντρώνουν παράλληλα τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, την ενημερώνουν για τα δικαιώματά της και τις νομικές διαδικασίες και διαθέτουν κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους με στόχο την ψυχοκοινωνική τους υποστήριξη.

5.3 Βαθύτερα αίτια και συνηγορία

Σχετικά με τα βαθύτερα αίτια των υπολειμματικών πολιτικών αντιμετώπισης και πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας, αναφέρεται ο ρόλος της οικογένειας ως το βασικό σύστημα προστασίας και παροχής φροντίδας με το κράτος να αποσύρεται πολύ συχνά από τον φροντιστικό ρόλο. Επισημαίνεται ακόμη πως πολύ σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των πολιτικών αυτών διαδραματίζει η εκάστοτε αρχή: «Αν θέλουμε να πάμε στην βάση όλων αυτών είναι η βούληση του κάθε υπουργείου, Δήμου, Φορέα. Η βούληση.» (Σ5). Η Σ1 εστιάζει στην απροσωπία των φορέων που οδηγεί κάποιες επιζώσες να απευθύνονται σε αυτοοργανωμένες συλλογικότητες και όχι σε επίσημους φορείς.

Μέσα από τις συνεντεύξεις εκφράστηκε η ανάγκη για καλύτερη κατανόηση του φαινομένου από τους φορείς σχεδιασμού και άσκησης κοινωνικής πολιτικής, τους επαγγελματίες και την ευρύτερη κοινωνία. Οκτώ άτομα αναφέρθηκαν στην πατριαρχική δομή της ελληνικής κοινωνίας και στα έμφυλα στερεότυπα που αναπαράγει. Το ζήτημα του στίγματος και της ντροπής αναφέρεται από αρκετά άτομα πως φέρει μεγάλες διαστάσεις. Τέσσερα άτομα εστίασαν στις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες ενώ δύο άτομα θεωρούν πως είναι ζήτημα παιδείας και πως η «ρίζα» του προβλήματος βρίσκεται στην οικογένεια. Δύο ακόμη άτομα αναφέρουν πως η κοινωνία έχει συνηθίσει στην καταπάτηση των δικαιωμάτων της και πως η βία είναι πολυεπίπεδη και διαρκής στην ελληνική πραγματικότητα. Επίσης η Σ9 αναφέρεται στον ρόλο της εκκλησίας και την αποθαρρυντική αντιμετώπιση κάποιων ιερωμένων για την καταγγελία περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας μετά από σχετική αποκάλυψη που θα προηγηθεί.

«Ό,τι και αν έχουμε δεν φτάνει για να καλύψει τις ανάγκες ούτε στο ελάχιστο. Δεν μιλάω μόνο για το πρακτικό κομμάτι πχ κενά στους ξενώνες αλλά και το τι κάνουμε για να χτυπήσουμε τον πυρήνα της έμφυλης βίας. Ουσιαστικά η έμφυλη βία είναι ένα αποτέλεσμα των κοινωνικών ανισοτήτων οι οποίες συντηρούνται από το πατριαρχικό σύστημα και την νοοτροπία της χώρας και το πως ανταποκρίνονται σε αυτό οι υπηρεσίες.» (Σ9)

«Η βία είναι ένα συνεχές είναι φάσμα π.χ. απλήρωτη εργασία, άλλες μορφές, δεν είναι μόνο η δολοφονία και πολλές φορές θα υπερτονιστεί αυτό και θα αποκαλυφθεί το υπόλοιπο φάσμα το οποίο προϋπάρχει και θα πρέπει να φροντιστεί. Μετά πέφτουμε από τα σύννεφα με τις γυναικοκτονίες ενώ προϋπάρχει μια εικοσαετία διαρκούς κακοποίησης. Το βάρος πρέπει να δοθεί παντού.» (Σ11)

Ο ρόλος της συνηγορίας στις πολιτικές ενδοοικογενειακής βίας κρίνεται σημαντικός σχεδόν από το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων ατόμων χωρίς ωστόσο να ασκείται συστηματικά από την πλειοψηφία αυτών. Οι τύποι συνηγορίας που αναφέρθηκαν κυρίως είναι η «συνηγορία περίπτωσης» και η «συνηγορία σκοπού». Η συνηγορία περίπτωσης ασκείται ανάλογα με τις εξατομικευμένες ανάγκες που προκύπτουν και ως μέσο χρησιμοποιείται η ενδυνάμωση του ατόμου και η υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους στον εκάστοτε φορέα παροχής υπηρεσιών. Η «συνηγορία σκοπού» που στοχεύει σε θεσμικές αλλαγές ασκείται από τα άτομα που έχουν ακτιβιστική δράση και συνήθως στο πλαίσιο άτυπων δικτύων που συμμετέχουν. Ως προβληματικές στην άσκηση συνηγορίας αναφέρονται η μη υποστηρικτική στάση του φορέα εργασίας και ο φόβος συνεπειών από αυτόν, η ματαίωση και η επαγγελματική εξουθένωση καθώς και το χρονικά επιβαρυνόμενο τους ωράριο.

«Κάθε περίπτωση εξετάζεται εξατομικευμένα και δεν υπάρχει βιασύνη δεν είναι λάθος της γυναίκας να την πιέσουμε να διεκδικήσει κάτι που θα έπρεπε να της είχε δοθεί ήδη σαν ανθρώπινο δικαίωμα. Υπάρχουν πιέσεις από τα κεντρικά και από προϊστάμενες για να φύγουν κάποιες γυναίκες από τον ξενώνα. Δηλαδή να λήξει η φιλοξενία τους και προσπαθούν οι κοινωνικές λειτουργοί αυτή την στιγμή να τους εξηγήσουν πως κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξετάζεται εξατομικευμένα. Δεν είναι για όλες το ίδιο». (Σ7)

«Συνηγορώ στο πλαίσιο του επαγγέλματός μου ως κοινωνική λειτουργός. Εκτός πλαισίου δεν βρίσκω τον εαυτό μου... Είναι μόνο συγκρουσιακός ο χαρακτήρας πολλές φορές στις σχέσεις μας και στην αλληλεπίδραση με άλλους φορείς και υπηρεσίες. Όταν διεκδικείς κάποιο δικαίωμα. Και το πιο γνωστό που είναι ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν

προτεραιότητα σε κάθε δημόσια υπηρεσία, τσακώνεσαι γι' αυτό. Όχι να συνηγορήσεις για κάτι μεγαλύτερο...» (Σ2)

Συζήτηση- Συμπεράσματα

Η ποιοτική ανάλυση που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση των υφιστάμενων πολιτικών αντιμετώπισης και πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών μέσω της εμπειρικής γνώσης επαγγελματιών πρώτης γραμμής και ακτιβιστριών με ενεργό δράση στο εν λόγω πεδίο. Βάσει των ευρημάτων του ερευνητικού μέρους παρουσιάζονται αρκετές ελλείψεις και προβληματικές που αφορούν το νομικό πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας καθώς επίσης τις υφιστάμενες πολιτικές και τις προβλεπόμενες διαδικασίες . Ακολουθώντας οι ανάγκες των επιζώσων δεν καλύπτονται επαρκώς με αποτέλεσμα την ελλιπή προστασία και την έκθεσή τους σε περεταίρω κίνδυνο. Ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών παρουσιάζει αρκετά κενά καθώς απουσιάζει ένας επίσημος μηχανισμός που θα προάγει και θα ενισχύει την διατομεακότητα, αναγκάζοντας με αυτό τον τρόπο της επιζώσες να προσεγγίζουν έναν μεγάλο αριθμό υπηρεσιών για την εξυπηρέτησή τους. Ένα μεγάλο κενό της κρατικής μέριμνας φαίνεται να καλύπτεται από τον ιδιωτικό τομέα. Η GREVIO αναγνωρίζει όλα τα αναφερθέντα ζητήματα και μέσα από τις συστάσεις της καλεί τον κρατικό μηχανισμό να εναρμονιστεί με τις επιταγές της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, όπως υποχρεούται να κάνει, ενισχύοντας αποφασιστικά τις πολιτικές της (GREVIO, 2023). Στην διαμόρφωση και την βελτίωση των πολιτικών αναδεικνύεται ο κεντρικός ρόλος των κινημάτων καθώς και ο σημαντικός ρόλος της συνηγορίας προς αυτό τον σκοπό.

Εξετάζοντας το νομικό πλαίσιο, τα τελευταία χρόνια ιδίως μετά την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, έχουν γίνει σημαντικές προσθήκες και τροποποιήσεις στο νόμο 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία. Ωστόσο επισημαίνεται πως χρήζει περαιτέρω βελτίωσης καθώς δεν έχουν ενσωματωθεί πλήρως όλες οδηγίες της σύμβασης και παράλληλα παρουσιάζει κρίσιμες ασάφειες ως προς την

απόδειξη του βιασμού και των υπόλοιπων μορφών βίας. Μεγάλες παραλείψεις και ανακρίβειες παρουσιάζονται και κατά την εφαρμογή του όπως αναφέρεται αναλυτικά στις υφιστάμενες υπηρεσίες και στις διαδικασίες που τελούνται.

Η απουσία της θεσμικής αναγνώρισης του εγκλήματος της γυναικοκτονίας αποτελεί κρίσιμη παράλειψη σε μια περίοδο που η συχνότητάς της την κανονικοποιεί στο κοινωνικό γίνεσθαι. Η Grevio στις συστάσεις της τονίζει ρητώς την επιτακτική ανάγκη συμπερίληψης του όρου στο νομικό ελληνικό πλαίσιο (Grevio, 2023). Ο ορισμός των γυναικοκτονιών αποτελεί βασική προϋπόθεση για τις στρατηγικές πρόληψης καθώς θέτει το πλαίσιο για περαιτέρω ερευνητική μελέτη του φαινομένου και ουσιαστικές παρεμβάσεις οι οποίες βάσει του οικολογικού μοντέλου αντιμετώπισης θα πρέπει να τελούνται σε ατομικό κοινωνικό οικογενειακό και κοινοτικό επίπεδο (Baldry & Magalhaes, 2018). Οι Diana E.H. Russell και Jill Radford (1992) νοηματοδοτούν τις δολοφονίες των γυναικών λόγω του φύλου τους δίνοντάς τους τον όρο “γυναικοκτονίες” και εξετάζουν τις διάφορες μορφές τους όπως είναι τα “εγκλήματα τιμής” και η συντροφική βία προσεγγίζοντάς τα από φεμινιστική σκοπιά. Από την μία μεριά το φαινόμενο των γυναικοκτονιών έχει λάβει μια κοινωνική και πολιτική αναγνώριση στον δημόσιο διάλογο, από την άλλη μεριά ωστόσο η πολιτεία δεν φαίνεται πρόθυμη να προβεί στην θεσμική αναγνώριση του όρου.

Παρά τις συστάσεις της GREVIO (2023) καθώς και στην CEDAW (2024) όπως παρατίθενται στο θεωρητικό μέρος της έρευνας, ο ορισμός της γυναικοκτονίας δεν θεσμοθετείται με τον πρόσφατο Νόμο 5090/2024 που συντελούνται τροποποιήσεις στον Νόμο 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία. Συνολικά οι τροποποιήσεις του νόμου και ο τρόπος με τον οποίο εισήχθησαν στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο έχουν προκαλέσει τις έντονες αντιδράσεις γυναικείων οργανώσεων, νομικών σχολών και δικηγορικών συλλόγων (ΔΙΟΤΙΜΑ, 2025). Όπως εκφράστηκε και μέσω των συνεντεύξεων οι τροποποιήσεις αυτές στοχεύουν κυρίως στην αυστηροποίηση των ποινών και όχι στην ουσιαστική ενσωμάτωση όλων των άρθρων της σύμβασης, σε αντίθεση δηλαδή με αυτά που εικάζεται στις εκθέσεις της η ΓΓΙΑΔ.

Ένας νόμος που όπως επισημαίνεται ενέχει έναν μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, χωρίς ωστόσο να συνδέεται άμεσα θεσμικά με το φαινόμενο αυτό, είναι ο Νόμος 4800/2021 «Ρύθμιση Θεμάτων Οικογενειακής Δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις» που ρυθμίζει την συνεπιμέλεια. Εκχωρείται με αυτό τον τρόπο δικαίωμα της συχνής επαφής του πατέρα με το παιδί του, που όταν πρόκειται για έναν κακοποιητικό πατέρα θέτει σε κίνδυνο και την μητέρα και τα τέκνα της. Όπως αναφέρθηκε επαφίεται στην ευχέρεια του εκάστοτε δικαστή εν τέλη αν θα δοθεί η συνεπιμέλεια. Μελέτες έχουν καταδείξει πως η συνεπιμέλεια σε περιπτώσεις που έχει προηγηθεί συντροφική βία χρησιμοποιείται ως μορφή αναγκαστικού ελέγχου από τον κακοποιητή συνεχίζοντας με άλλον τρόπο την άσκηση βίας προς την πρώην σύντροφό του (Galantai et al., 2019). Παρατηρείται πως πολλά βίαια περιστατικά καθώς και γυναικοκτονίες διαπράττονται μετά τον χωρισμό και κατά την παράδοση του παιδιού. Φεμινιστικές και γυναικείες οργανώσεις έχουν επισημάνει στην πολιτεία την αντίθεσή τους προς τον νόμο προτού ακόμη θεσπιστεί τονίζοντας τις επιβαρυντικές συνέπειες που θα επιφέρει στις επιζώσες, χωρίς ωστόσο κάποια να υπάρξει ανταπόκριση εκ μέρους της (ΔΙΟΤΙΜΑ, 2020).

Σχετικά με τις διαθέσιμες δομές και υπηρεσίες του Δικτύου της ΓΓΙΑΔ για την προστασία των επιζώσων παρατηρείται υποστελέχωση και έλλειψη οικονομικών πόρων. Ειδικότερα για τους ξενώνες φιλοξενίας, δεν επαρκούν τα διαθέσιμα δωμάτια καθώς και ο συνολικός αριθμός των ξενώνων ανά την Ελλάδα. Πολύ συχνά οι επιζώσες αναγκάζονται να μετακομίσουν σε άλλη πόλη με τα τέκνα τους, εφόσον έχουν, καθώς σπάνια υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις στις μεγάλες πόλεις όπως η Αθήνα. Όταν οι γυναίκες έχουν και παιδιά αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία στην πρόσβασή τους. Παρατηρείται πως τα αγόρια άνω των 12 ετών δεν επιτρέπεται να διαμείνουν στους ξενώνες αυτούς (GREVIO, 2023). Όσον αφορά την επείγουσα φιλοξενία οι υφιστάμενες δομές δεν μπορούν να την καλύψουν ενώ το μόνο safe house που έχει πρόσφατα δημιουργηθεί για τέτοιες περιπτώσεις, είναι της αστυνομίας. Παράλληλα, τα συμβουλευτικά κέντρα υπάρχουν κυρίως ανά περιφέρεια και δεν επαρκούν για την

κάλυψη των αναγκών των Δήμων που καλύπτουν. Βασικό ζήτημα είναι το ωράριο λειτουργίας τους που είναι πολύ περιοριστικό για την πρόσβαση εργαζόμενων γυναικών.

Η λειτουργία των γραφείων ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί μία βασική θεσμική εξέλιξη. Ωστόσο η αστυνομία χαρακτηρίζεται διαχρονικά από σοβαρές ανεπάρκειες που μπορεί να οδηγήσουν σε ολέθριες συνέπειες. Η έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης της αστυνομίας σχετικά με τις αλλαγές του νομοθετικού πλαισίου και την εφαρμογή του, τα τελευταία χρόνια έχουν έρθει στο προσκήνιο μετά από λάθος χειρισμούς και δημοσίευσης αυτών. Έχει διαπιστωθεί σε αρκετές περιπτώσεις πως δεν τηρείται ο αυτεπάγγελτος χαρακτήρας του εγκλήματος και οι γυναίκες αποθαρρύνονται από τους αστυνομικούς να προχωρήσουν σε καταγγελία. Το κενό και η υπάρχουσα δυσκολία στο σύστημα καταγραφής και καταγγελίας περιστατικών βίας διαφαίνεται , καθώς μόνο το 1/3 των θυμάτων βίας από συντρόφους καταφεύγει σε κάποιον αρμόδιο υποστηρικτικό φορέα ή στην αστυνομία μετά από περιστατικό βίας. (Παπαδόπουλος και συν. 2023)

Τα ευρήματα της άνω παραγράφου καθώς και αυτά που θα αναφερθούν στην συνέχεια για τις νομικές και δικαστικές διαδικασίες, συγκλίνουν με τα αντίστοιχα της έρευνας της Actionaid με θέμα «Η Ενδοοικογενειακή βία κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης: Η οπτική των επαγγελματιών και προτάσεις βελτίωσης των εφαρμοζόμενων πολιτικών (Γλυνιαδάκη και συν., 2018). Συνεχίζοντας, οι νομικές διαδικασίες είναι χρονοβόρες και κοστοβόρες. Οι υπάρχουσες δωρεάν νομικές υπηρεσίες περιορίζονται στην νομική συμβουλευτική και δεν υποστηρίζουν συνήθως την νομική εκπροσώπηση. Επιπλέον ο τρόπος απονομής της δικαιοσύνης δεν ικανοποιεί τους επαγγελματίες καθώς διακρίνουν σημαντική έλλειψη εξοικείωσης του δικαστικού σώματος με ζητήματα έμφυλης βίας. Ο χειρισμός τους συχνά μπορεί να έχει μετατραυματικές επιπτώσεις για την επιζώσα. Η έλλειψη εκπαίδευσης σε έμφυλα ζητήματα εντοπίζεται ακόμη από τις δικαστικές και τις νομικές σχολές.

Η δυσπιστία προς τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, τόσο από τους επαγγελματίες όσο και από τις ίδιες της επιζώσες, επικρατεί σε ανησυχητικό βαθμό

(Στρατηγάκη και συν., 2021). Τα έμφυλα στερεότυπα σε αυτούς τους κλάδους ιδίως είναι βαθιά ριζωμένα. Η υποαναφορά των περιστατικών αποτελεί επακόλουθο των παραπάνω. Ωστόσο, η διαδικασία αποκάλυψης ενός περιστατικού ενδοοικογενειακής/συντροφικής βίας καθορίζεται πολυπαραγοντικά. Η επιζώσα καλείται να εξετάσει διάφορες συνιστώσες σε ατομικό οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο προκειμένου να αποφύγει περεταίρω κινδύνους. Αρκετά συχνά όταν οι κίνδυνοι αναφοράς ενός περιστατικού διαφαίνονται μεγαλύτεροι από τα οφέλη το βήμα αυτό αποτρέπεται. (Alaggia et al., 1012)

Σχετικά με τις πολιτικές επανένταξης σπάνια επιτυγχάνουν τους στόχους τους καθώς δεν αποβλέπουν σε μακροπρόθεσμα οφέλη και αποτελέσματα. Υπάρχουν κάποια προγράμματα εργασιακής και στεγαστικής επανένταξης τα οποία είτε δεν λειτουργούν είτε χαρακτηρίζονται από καθυστερήσεις και κενά. Πολλά από τα προγράμματα αυτά αρκετά συχνά απευθύνονται στο σύνολο του πληθυσμού και όχι στην συγκεκριμένη ομάδα στόχου. Κατά την διαδικασία επανένταξης των γυναικών και των παιδιών τους εφόσον υπάρχουν, κομβικό ρόλο διαδραματίζουν οι διασυνδέσεις και οι δεσμοί με την κοινότητα καθώς και η κοινωνική υποστήριξη που θα λάβουν (Stulz et al., 2024). Αν τα παραπάνω δεν επαρκούν στην ουσία η επανένταξη επιτυγχάνεται μόνο με τις δυνάμεις των ίδιων των γυναικών.

Ο συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών επιτυγχάνεται μέσω άτυπων δικτύων συνεργασίας που αναπτύσσονται μεταξύ των επαγγελματιών με το πέρασμα τον χρόνων μέσα από την εργασία τους. Πρωτόκολλα συνεργασίας δεν υφίστανται. Διάφορες προσπάθειες διατομεακής συνεργασίας παρατηρούνται πρωτοβουλιακά είτε από τους δήμους είτε από ΜΚΟ είτε μεταξύ αυτών. Σε κεντρικό επίπεδο δεν υπάρχει κάποια επίσημη οδηγία ή καθοδήγηση προς αυτή την κατεύθυνση. Η GREVIO (2023) τονίζει πως τα άτυπα δίκτυα συνεργασίας δεν αναπληρώνουν την έλλειψη ενός κεντρικού μηχανισμού. Αναφέρει επίσης πως μοναδική επίσημη ενέργεια έως τώρα αποτελεί το μνημόνιο συνεργασίας που υπογράφηκε τον Ιανουάριο του 2022 μεταξύ της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, του ΚΕΘΙ και της γενικής γραμματείας με

ομάδες στόχου μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο θύματα έμφυλης βίας (GREVIO, 2023).

Η διαθεματική προσέγγιση στην εφαρμογή των πολιτικών απουσιάζει κατά μεγάλο βαθμό καθώς δεν είναι εύκολα προσβάσιμες στο σύνολο των θηλυκοτήτων που υπόκεινται βία. Μετανάστριες, προσφύγισες, τρανς γυναίκες, γυναίκες με αναπηρίες, ρομά κ.α. δεν πλαισιώνονται επαρκώς. Η απουσία διερμηνείας, ο μη συμπεριληπτικός χαρακτήρας των υπηρεσιών, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις και οι χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες που πρέπει να τελέσουν μόνες τους αποτελούν τις συχνότερες αιτίες αποκλεισμού τους και στέρησης των δικαιωμάτων τους. Άλλες αιτίες αποκλεισμού του συνόλου των επιζωσών από τις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες είναι συχνά τα αισθήματα ντροπής και αμηχανίας των θυμάτων, η άγνοια των διαδικασιών και των υπηρεσιών καθώς και η δυσπιστία απέναντι στους φορείς.(Gama et al.,2021)

Η πρόληψη αποτελεί κεντρικό σημείο επίλυσης, μείωσης και αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας όπως και πολλαπλών κοινωνικών προβλημάτων (Χατζηφωτίου, 2016). Η ελληνική πολιτική υπολείπεται πρωτογενούς πρόληψης καθώς λειτουργεί κατά κύριο λόγο πυροσβεστικά. Στις πολιτικές πρόληψης ενδοοικογενειακής βίας ο χαρακτήρας είναι επίσης κατασταλτικός καθώς στοχεύει στην αντιμετώπιση του προβλήματος ύστερα από την εμφάνισή του. Οι δράσεις σε αυτό το επίπεδο που πραγματοποιούνται αποσπασματικά καθώς δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος μηχανισμός που θα τηρείται σε όλα τα επίπεδα άσκησης πολιτικής. Οι δράσεις αυτές πραγματοποιούνται κυρίως από τοπικές πρωτοβουλίες και ΜΚΟ. Τα κινήματα και στο κομμάτι της πρόληψης έχουν καθοριστικό ρόλο καθώς ενημερώνουν ενδυναμώνουν ανοίγουν στον δημόσιο λόγο ζητήματα καταπατήσεων των δικαιωμάτων. Επίσης στην ελληνική κοινωνία είναι σύνηθες να αλλάζει μία χρόνια πολιτική δυσλειτουργία έπειτα από τραγικά λάθη. Στην περίπτωση αυτή εμβληματικό παράδειγμα αποτελεί η δολοφονία της Κυριακής Γρίβας έξω από το αστυνομικό τμήμα των Αγίων Αναργύρων που στις περισσότερες συνεντεύξεις την παρούσας μελέτης παρουσιάζεται ως ορόσημο για την αλλαγή προβληματικών διαδικασιών, μετασχηματιστών στον τρόπο λειτουργίας της αστυνομικής αρχής και την ορθότερη εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου από όλους

τους αρμόδιους φορείς. Ενδεικτική είναι η προκλητική δήλωση που έκανε γνωστός δημοσιογράφος σε μεγάλης εμβέλειας ελληνικής τηλεοπτικής συχνότητας κανάλι τονίζοντας μετά από ένα τραγικό συμβάν, πως στην Ελλάδα «δυστυχώς» πολλές φορές πρέπει να γίνονται κάποιες «θυσίες», ακόμη και να πεθάνουν αθώοι πολίτες για να προβεί η πολιτεία στις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις.

Η ελληνική κοινωνία εξακολουθεί να φέρει ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία δυσχεραίνουν την ορθή λήψη μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου διατηρώντας την διαιώνιση και έξαρσή του. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Τζαβάρα (2023) «Ζούμε σε μια κοινωνία που ανέχεται και αναπαράγει την κουλτούρα της έμφυλης βίας και έχει κανονικοποιήσει τη βία κατά των γυναικών (cisgender και transgender) και των θηλυκοτήτων (ρευστές-μη ρευστές), όλων των εκφράσεων και των βιωμάτων φύλου που δεν ανήκουν στην κυρίαρχη cis-αρρενωπότητα.». Οι πατριαρχικές αντιλήψεις, όπως τονίζει η φεμινιστική προσέγγιση του ζητήματος, αναπαράγουν και συντηρούν τα έμφυλα στερεότυπα που υποβιβάζουν την θέση των γυναικών στην κοινωνία και εκχωρούν αυθαίρετα στον άντρα το δικαίωμα να ασκεί εξουσία πάνω της (Dobash & Dobash, 1979). Παρότι οι κατακτήσεις των γυναικείων δικαιωμάτων μετά από αγώνες του γυναικείου ζητήματος έχουν φέρει πολλές θετικές αλλαγές, το χρονικό διάστημα αυτών των κατακτήσεων φαίνεται πως είναι αρκετά μικρό μέσα στο κοινωνικό ιστορικό γίνεσθαι και χρειάζονται ακόμη περισσότερες προσπάθειες για την ουσιαστική ισότητα και την εξάλειψη των διακρίσεων. Το φαινόμενο της βίας επισημαίνεται πως είναι καθολικό ωστόσο έχει διαπιστωθεί πως κοινωνικοί, ταξικοί και οικονομικοί μπορούν να το εντείνουν (Sardinha et al., 2022).

Ο ρόλος της συνηγορίας είναι πολύ σημαντικός προς την προάσπιση και διεκδίκηση των δικαιωμάτων των επιζωσών τόσο σε ατομικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο (Payne, 2021). Διακρίνεται ωστόσο μια δυσκολία των επαγγελματιών ως προς την άσκησή της. Συγκεκριμένα φαίνεται πως περιορίζονται συχνά στο επίπεδο της ενδυνάμωσης των επιζωσών καθώς και σε διεκδικήσεις εντός του φορέα εργασίας τους. Ενδεικτικό είναι πως αρκετά συνεντευξιζόμενα άτομα δεν θα προβούν συχνά σε περαιτέρω δράσεις και θα περιοριστούν στις επαγγελματικές τους δραστηριότητες με

πιο διεκπεραιωτικό τρόπο. Τα άτομα που έχουν παράλληλα μια ακτιβιστική δράση είναι πιο πιθανό να ασκήσουν συνηγορία. Υπάρχει μια μεγάλη ματαίωση των επαγγελματιών και όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά μέσα από τις συνεντεύξεις «η πλειοψηφία δεν αντιδρά, έχει συνηθίσει στην καταπάτηση δικαιωμάτων». Να τονιστεί ως πως περιορισμός πως το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος της έρευνας αποτελείται από εργαζόμενα άτομα σε δημόσιες δομές και υπηρεσίες. Η παραπάνω διευκρίνιση έγινε σκόπιμα στο σημείο αυτό, καθώς στον ιδιωτικό τομέα η άσκηση συνηγορίας τα τελευταία χρόνια προωθείται και επιδιώκεται οργανωμένα και στοχευμένα προς την κατεύθυνση θεσμικών αλλαγών από διάφορες ΜΚΟ μέσω χρηματοδοτήσεων που διεκδικούν για τον σκοπό αυτό (Βουγιούκα και συν., 2024). Παρότι η εστίαση της έρευνας δόθηκε στην διερεύνηση του ρόλου της συνηγορίας αναδεικνύεται η σημαντική και κρίσιμη προσφορά των γυναικείων και των ευρύτερων κοινωνικών κινημάτων.

Όλα τα αναφερόμενα ζητήματα που προκύπτουν από την παρούσα μελέτη αποτελούν τις σύγχρονες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η κρατική μέριμνα. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να συνεισφέρουν οι έμπειροι επαγγελματίες που εργάζονται στο πεδίο αυτό, οι ΜΚΟ καθώς επίσης οι γυναικείες και φεμινιστικές οργανώσεις. Πολύ σημαντική είναι η διεξαγωγή συχνών διαβουλεύσεων για ζητήματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας με την συμμετοχή κυβερνητικών εκπροσώπων, επαγγελματιών πρώτης γραμμής και άτομα ή/και φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών (Συμβούλιο Ευρώπης, 2011).

Βιβλιογραφία

Αρτινοπούλου, Β., & Φαρσεδάκης, Ι. (2006). *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση γυναικών*.
Αθήνα: Νομική

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας. (2013, 15 Σεπτεμβρίου). *Χειρισμός υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας και απαρέγκλιτη εφαρμογή των προβλέψεων το Ν. 3500/2006* (Διαταγή αρ. πρωτ.: 7157/13/1381236) <https://womensos.gr/wp-content/uploads/AstynomikiDiatagi.pdf>

Βαΐου, Ν. , Πετράκη, Γ. , Στρατηγάκη, Μ. (2021). *Έμφυλη βία- Βία κατά των γυναικών*.
Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. (2018, 22 Μαΐου) . *Κανονισμός λειτουργίας ξενώνων φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών*. <https://womensos.gr/wp-content/uploads/%CE%9A%CE%91%CE%9D%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A3-%CE%9B%CE%95%CE%99%CE%A4%CE%9F%CE%A5%CE%A1%CE%93%CE%99%CE%91%CE%A3-%CE%9E%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%9D%CE%A9%CE%9D.pdf>

Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2021). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025*. Υπουργείο Εσωτερικών
<https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/12/%CE%95%CE%A3%CE%94%CE%99%CE%A6-2021-2025.pdf>

Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. (2024). *Μετάφραση καταληκτικών παρατηρήσεων της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW)*. https://isotita.gr/wp-content/uploads/2024/06/Metafrasi_Kataliktikes_Paratiriseis_CEDAW.pdf

Γλυνιαδάκη, Κ., Κυριαζή, Α., & Μουρτζάκη, Μ. (2018). *Η ενδοοικογενειακή βία κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης: Η οπτική των επαγγελματιών και προτάσεις βελτίωσης των εφαρμοζόμενων πολιτικών*. ActionAid

https://crowdfunding.actionaid.gr/media/2046870/Domestic-Violence_GR_Final_2018-.pdf

Δήμος Αγίου Δημητρίου. (2022). *Διατομεακή Ανταπόκριση στην Ενδοοικογενειακή Βία μπορεί να επιτευχθεί*; <https://dad.gr/diatomeaki-antapokrisi-stin-endooikogeneiaki-via-mporei-na-epiteychthei/>

ΔΙΟΤΙΜΑ. (2025). Συμμετοχή στη διαβούλευση για το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης. https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2025/01/%CE%A3%CE%9D_%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%99%CE%91_2024.pdf

ΕΚΚΕ. (2024). «Έρευνα πεδίου για τη συλλογή δεδομένων στην Ελλάδα στο πλαίσιο του «11ου γύρου» της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας». ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. <https://www.ekke.gr/announcement-front/dimosiopiisi-apotelesmaton-11ou-girou-europaikis-kinonikis-ereunas>

Καρδάρη, Α. (2023). *ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ & ΓΥΝΑΙΚΑ. Επιστημονικός Λόγος και Μιντιακές Απεικονίσεις για την Εγκληματικότητα & τη Θυματοποίηση Γυναικών*. Αθήνα: Παπαζήση

Νόμος 3500/2006, *Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις*, Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 232/Α' 24.10.2006). Εθνικό Τυπογραφείο https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/2/N-3500-2006_1.pdf

Νόμος 4531/2018, *Κύρωση της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας* (ΦΕΚ Α' 62/05.04.2018). Εθνικό Τυπογραφείο <https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/2/%CE%9D.4531-2018.pdf>

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (1948). *Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*.

https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf

Παπαδόπουλος, Α.Γ., Καπέλλα, Α., Κονδύλη, Δ., Λινάρδης, Α., Παπαδούλης, Γ., Χατζηγιάννη, Α., Θεοφίλη, Α. (2023). *Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπρωσωπικής βίας στην Ελλάδα (GBV-EL): Πρώτα αποτελέσματα της έρευνας*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

<https://www.ekke.gr/research/outcomes/deliverables-files/42>

Πετρουλάκη, Κ., Τσιριγώτη, Α., Κουβέλη, Ε., Σωτηρίου, Π. (2015). *Οδηγός «Απόδρασης» από μια Βίαιη Σχέση*. Αθήνα: Κάπα Εκδοτική

Στρατηγάκη, Μ. (2021). *Πολιτικές ισότητας των φύλων: ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια

Στρατηγάκη, Μ., Παπαμιχαήλ, Σ., Μάνεση, Ν., Μουρτζάκη, Μ., Χριστούλα, Ε., & Αλειφέρης, Δ. (2021). *Συνθετική Έκθεση Αποτελεσμάτων Πρωτογενούς Έρευνας*. ΚΕ.ΜΕ.Α., Κ.Ε.Θ.Ι., Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών - Διοτίμα, & ActionAid Hellas <https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2020/04/D.-2.4.-%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82.pdf>

Συμβούλιο της Ευρώπης. (2011). *Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας*. Σειρά Συνθηκών - Αριθ. 210 <https://rm.coe.int/1680462536>

Τζαβάρα, Μ. (2023). *Σύνοψη και προτάσεις πολιτικής για την πρόληψη της έμφυλης βίας*.

ΔΙΟΤΙΜΑ https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2024/01/GBV-PREVENTION-POLICY-BRIEF_2023_final.pdf

Τσακιστράτη, Χ. (2022). *Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Το ανθρώπινο δικαίωμα των γυναικών σε μια ζωή χωρίς βία*. Αθήνα : Εκδόσεις Νήσος

Τσουδερού, Ι. (2009). *Ενδοοικογενειακή βία και η θεσμική προστασία των γυναικών*. Αθήνα. Εκδόσεις Παρασκήνιο

Χατζηφωτίου, Σ. (2016). *Ενδοοικογενειακή Βία Κατά των Γυναικών και Παιδιών. Διαπιστώσεις και Προκλήσεις για την Κοινωνική εργασία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα

Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων. (2020, 30 Ιανουαρίου). *Εγκύκλιος για την εφαρμογή των διατάξεων του ν.4604/2019* (Αρ. Πρωτ. Δ1/83) <https://ypergasias.gov.gr/wp-content/uploads/2021/02/%CE%95%CE%B3%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%9D.-4604-2019.pdf>

Aghtaie, N., & Gangoli, G. (Eds.). (2014). *Understanding gender based violence: National and international contexts*. Routledge.

Alaggia, R., Regehr, C., & Jenney, A. (2012). Risky business: An ecological analysis of intimate partner violence disclosure. *Research on social work practice*, 22(3), 301-312. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1049731511425503>

Albanesi, C., Tomasetto, C., & Guardabassi, V. (2021). Evaluating interventions with victims of intimate partner violence: a community psychology approach. *BMC women's health*, 21, 1-15. <https://link.springer.com/article/10.1186/s12905-021-01268-7>

- Anderson, K. M., Renner, L. M., & Danis, F. S. (2012). Recovery: Resilience and growth in the aftermath of domestic violence. *Violence against women*, 18(11), 1279-1299. <https://doi.org/10.1177/1077801212470543>
- Baldry, A. C., & Magalhães, M. J. (2018). *Prevention of femicide*. In *Femicide across Europe* (pp. 71-92). Policy Press. <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/28243/9781447347163.pdf?sequence=1#page=16>
- Benard, C., & Schlaffer, E. (1980). *Η καθημερινή βία στο γάμο*. Εκδόσεις Παρατηρητής.
- Benish, A., & Weiss-Gal, I. (2024). *Take-up advocacy in social work practice: A care-oriented approach*. *The British Journal of Social Work*, 54(4), 1593–1609. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad172>
- Bewley, S., & Welch, J. (2017). *ABC για την Ενδοοικογενειακή και Σεξουαλική Βία*. (Η. Μιχαήλ & Α. Κουφούλη, Μεταφ.). Παρισιάνου Α.Ε.
- Breiding, M. J., Basile, K. C., Kleven, J., & Smith, S. G. (2017). *Economic insecurity and intimate partner and sexual violence victimization*. *American journal of preventive medicine*, 53(4), 457-464. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2017.03.021>
- Brosi, M., Rolling, E., Gaffney, C., & Kitch, B. (2020). *Beyond resilience: Glimpses into women's posttraumatic growth after experiencing intimate partner violence*. *The American Journal of Family Therapy*, 48(1), 1-15. DOI: [10.1080/01926187.2019.1691084](https://doi.org/10.1080/01926187.2019.1691084)
- Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας*. (Π. Σακελλαρίου μεταφρ.). Εκδόσεις Gutenberg.
- Cleaver, K., Maras, P., Oram, C., & McCallum, K. (2019). *A review of UK based multi-agency approaches to early intervention in domestic abuse: Lessons to be learnt from existing evaluation studies*. *Aggression and violent behavior*, 46, 140-155. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.02.005>

Davies, P., Barlow, C., & Fish, R. (2023). *The hard and complex work of implementing new multi-agency risk assessment approaches to policing domestic abuse*. *Crime Prevention and Community Safety*, 25(2), 148-165. <https://link.springer.com/article/10.1057/s41300-023-00175-3>

Dobash, R. E., & Dobash, R. (1979). *Violence against wives. A case against the patriarchy*. Free press

Dobash, R. E., & Dobash, R. (1992). *Women, violence, and social change*. Routledge
doi: [10.1186/s12905-024-03143-7](https://doi.org/10.1186/s12905-024-03143-7)

Elbers, W., Kamstra, J., & de Vries, J. (2023). *Important but not Urgent: The Advocacy Role of Homelessness Organisations in the Netherlands*. *European Journal of Homelessness*, 17(1)
https://www.feantsaresearch.org/public/user/Observatory/2023/EJH_17%20-%201/Final_versions/Articles/EJH_17-1_A2.pdf

European training platform on domestic violence. (2024).
<https://training.improдова.eu/el/data-and-statistics-el/#%CE%94%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B1%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B8%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%82>

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2014). *Βία κατά των γυναικών: Πανευρωπαϊκή έρευνα. Τα αποτελέσματα με μια ματιά*.
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_el.pdf

- Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth. (2020). *Protecting women against violence - Best practices from all over Europe*.
<https://www.bmfsfj.de/resource/blob/164296/5073c15b7c0939acf236f157e0777a62/protecting-women-against-violence-best-practices-from-all-over-europe-data.pdf>
- Flury, M., & Nyberg, E. (2010). *Domestic violence against women: definitions, epidemiology, risk factors and consequences*. *Swiss medical weekly*, 140(3536), w13099-w13099.
- Freddolino, P. P., Moxley, D. P., & Hyduk, C. A. (2004). *A Differential Model of Advocacy in Social Work Practice*. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 85(1), 119–128.<https://doi.org/10.1606/1044-3894.241>
- Fulu, E., & Miedema, S. (2015). *Violence against women: Globalizing the integrated ecological model*. *Violence against women*, 21(12), 1431-1455.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1077801215596244>
- Resolution, G. A. (1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. New York: United Nations.
https://doi.org/10.1163/9789004479890_029
- Gama, A., Pedro, A. R., De Carvalho, M. J. L., Guerreiro, A. E., Duarte, V., Quintas, J., ... & Dias, S. (2021). *Domestic violence during the COVID-19 pandemic in Portugal*. *Portuguese Journal of Public Health*, 38(Suppl. 1), 32-40.
<https://doi.org/10.1159/000514341>
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: selected essays*. Basic Books.
<https://web.mit.edu/allanmc/www/geertz.pdf>
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory. Strategies for qualitative research*. Aldine Publishing. <https://doi.org/10.4324/9780203793206>

- Goodman, L. A., & Epstein, D. (2008). *Listening to battered women: A survivor-centered approach to advocacy, mental health, and justice*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11874-000>
- GREVIO. (2023). *Πρώτη έκθεση αξιολόγησης: Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης - Ελλάδα. Συστάσεις και Πρόλογος*. Συμβούλιο της Ευρώπης. https://antiviolence-net.eu/eavn/wp-content/uploads/2023/11/GREVIO-Inf202323-Final-report-on-Greece_%CE%A3%CF%85%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%CE%A0%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82_EL.pdf
- Heise, L. L. (1998). *Violence against women: An integrated, ecological framework*. *Violence against women*, 4(3), 262-290. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1077801298004003002>
- Holt, A. (2021). *Family Criminology*. Springer International Publishing.
- Lawson, J. (2012). *Sociological theories of intimate partner violence*. *Journal of human behavior in the social environment*, 22(5), 572-590. <https://doi.org/10.1080/10911359.2011.598748>
- Ng, K.-H., & Neo, Y.-W. (2019). *Housing problems and social work advocacy in a home-owning society*. *Journal of Social Service Research*, 45(5), 620-634. <https://doi.org/10.1080/01488376.2019.1622624>
- Pallitto, C. C., García-Moreno, C., Jansen, H. A., Heise, L., Ellsberg, M., & Watts, C. W. H. O. (2013). WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence. Intimate partner violence, abortion, and unintended pregnancy: results from the WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence. *Int J Gynaecol Obstet*, 120(1), 3-9. <https://doi.org/10.1016/j.ijgo.2012.07.003>
- Payne, M. (2021) *Κοινωνική Εργασία: Από την Θεωρία στην Πράξη, Ένας απαραίτητος οδηγός*, (επιμ. Μτφρ. Δ.Δ., Τελώνη). Αθήνα: Τόπος
- Queensland Council of Social Service. (2022). *Human rights | Housing and homelessness guide: Advocacy and community participation* <https://communitydoor.org.au/wp->

content/uploads/2022/03/GUIDE_HRHH_Human_rights_advocacy_intersectionality_final.pdf

Sardinha, L., Maheu-Giroux, M., Stöckl, H., Meyer, S. R., & García-Moreno, C. (2022). *Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018*. *The Lancet*, 399(10327), 803-813.

[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)02664-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)02664-7)

Sardinha, L., Yüksel-Kaptanoğlu, I., Maheu-Giroux, M., & García-Moreno, C. (2024). *Intimate partner violence against adolescent girls: regional and national prevalence estimates and associated country-level factors*. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 8(9), 636-646. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(24\)00145-7](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(24)00145-7)

Smith, C. (2022). *Homelessness and Housing Advocacy: The Role of Red-Tape Warriors*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003050872>

Schneider, E. M. (2008). *Battered women and feminist lawmaking*. Yale University Press.

Straus, M. A. (1973). A general systems theory approach to a theory of violence between family members. *Social Science Information*, 12(3), 105-125. <https://doi.org/10.1177/053901847301200306>

Stulz, V., Francis, L., Naidu, A., & O'Reilly, R. (2024). *Women escaping domestic violence to achieve safe housing: an integrative review*. *BMC women's health*, 24(1), 314.

Stylianou, A. M. (2019). *Family court survivor-centered practice: A qualitative study of advocate-IPV survivor safety planning interactions*. *Journal of family violence*, 34(3), 245-259. DOI <https://doi.org/10.1007/s10896-018-0020-2>

Tadros, E., Lopez, R., & Gomez, E. (2024). *Domestic violence advocacy: Facts, tips, and resources*. *Psychology of Woman Journal*, 5(1), 1-11. DOI:[10.61838/kman.pwj.5.1.1](https://doi.org/10.61838/kman.pwj.5.1.1)

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). " *Posttraumatic growth: conceptual foundations and empirical evidence*". *Psychological inquiry*, 15(1), 1-18.

- UN Women. (2024). *Femicides in 2023: Global estimates of intimate partner/family member femicides*. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2024/11/femicides-in-2023-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides>
- UN Women. (2021). *Measuring the shadow pandemic against women during COVID- 19*. <https://data.unwomen.org/sites/default/files/documents/Publications/Measuring-shadow-pandemic.pdf>
- Weil, S. (2018). *Research and prevention of femicide across Europe*. In *Femicide across Europe* (pp. 1-16). Policy Press. <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/28243/9781447347163.pdf?sequence=1#page=16>
- Weng, S. S., & Clark, P. G. (2018). *Working with homeless populations to increase access to services: A social service providers' perspective through the lens of stereotyping and stigma*. *Journal of Progressive Human Services*, 29(1), 81-101. <https://doi.org/10.1080/10428232.2018.1394784>
- Willig, C. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία*. Ε. Τσέλιου (Επ. Έκδ.), Αθήνα: Gutenberg.
- World Health Organization. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. World Health Organization. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/85239/9789241564625_eng.pdf
- World Health Organization. (2021). *Violence against women prevalence estimates, 2018: Global, regional, and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women*. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>
- World Health Organization. (2023). *Violence Prevention Alliance Approach*.

Yllö, K., & Bograd, M. (1990). *Feminist perspectives on wife abuse*. Sage Publications, Inc.

Παράρτημα Α' – Οδηγός συνέντευξης

1. Εισαγωγικές Ερωτήσεις

- Πείτε μου λίγα λόγια για την δράση σας ή/και τον επαγγελματικό σας ρόλο στον τομέα της ενδοοικογενειακής βίας.
- Ποια είναι η εμπειρία σας στην εφαρμογή πολιτικών για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας;

2. Αξιολόγηση Πολιτικών

- Πόσο επαρκές θεωρείτε πως είναι το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας;
- Πώς αξιολογείτε τις τρέχουσες πολιτικές για την αντιμετώπιση και της ενδοοικογενειακής βίας;

3. Δομές Υποστήριξης και Διαθεσιμότητα Πόρων

- Ποιες είναι οι βασικές ανάγκες των επιζωσών και κατά πόσο καλύπτονται από τις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες;
- Πόσο επαρκείς είναι οι διαθέσιμοι πόροι (ανθρώπινοι, υλικοί, χρηματοδοτικοί) για την υποστήριξη των επιζωσών και την εφαρμογή των πολιτικών στην Ελλάδα;

4.Κενά στις Πολιτικές και Προκλήσεις

- Υπάρχουν κενά ή ελλείψεις που έχετε παρατηρήσει στο πλαίσιο των πολιτικών και στην εφαρμογή τους;
- Ποιες είναι οι προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίζετε κατά την εφαρμογή αυτών των πολιτικών;

5.Συνεργασία μεταξύ φορέων και υπηρεσιών

- Ποιοι είναι οι βασικοί αρμόδιοι φορείς που καλούνται να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας;
- Υπάρχουν προβλήματα στην επικοινωνία ή στην συντονισμένη δράση μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων;

6. Ο ρόλος της συνηγορίας στην διαμόρφωση και βελτίωση των πολιτικών ενδοοικογενειακής βίας

- Ποια είναι η συμβολή της συνηγορίας στη διαμόρφωση και βελτίωση των πολιτικών για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας;
- Έχετε να αναφέρετε σχετικά παραδείγματα;
- Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν άτομα, συλλογικότητες και επαγγελματίες στην προώθηση αλλαγών για την καλυτέρευση του υφιστάμενου πλαισίου πολιτικών;

7. Μελλοντικές προοπτικές και βελτιώσεις στις πολιτικές

- Ποιες αλλαγές στις πολιτικές θεωρούνται απαραίτητες για την ουσιαστική βελτίωση της πρόληψης και της αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα;
- Υπάρχουν κάποια πρότυπα ή καλές πρακτικές από άλλες χώρες του εξωτερικού που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην Ελλάδα;

Παράρτημα Β΄ - Έντυπο ενημέρωσης / συγκατάθεσης

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ -ΦΟΡΕΑΣ- ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ/Η ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ/Η

Καλείστε να συμμετάσχετε σε επιστημονική έρευνα με τίτλο «Πολιτικές Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοοικογενειακής Βίας στην Ελλάδα- Προκλήσεις και καλές πρακτικές» στο πλαίσιο εκπόνησης διπλωματικής εργασίας με Επιστημονικά Υπεύθυνη την Γεωργία Πετράκη.

Η έρευνα έχει εγκριθεί από την Επιτροπή του ΔΠΜΣ «Κοινωνικά Δικαιώματα και Συνηγορία στις Κοινωνικές Υπηρεσίες».

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ;

Σκοπός της παρούσας επιστημονικής έρευνας είναι η διερεύνηση της εφαρμογής των πολιτικών και του θεσμικού πλαισίου για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας καθώς και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων. Επίσης εξετάζεται η συμβολή της συνηγορίας των επαγγελματιών ή των ακτιβιστριών/ων προς την διαμόρφωση και την βελτίωση των εκάστοτε πολιτικών.

Η έρευνα απευθύνεται σε επαγγελματίες που έχουν εμπειρία στο πεδίο της Ενδοοικογενειακής Βίας ή/και σε άτομα που ασκούν ακτιβισμό στο πεδίο.

ΓΙΑΤΙ ΕΧΕΤΕ ΠΡΟΣΚΛΗΘΕΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΕΤΕ;

Έχετε προσκληθεί να συμμετάσχετε στην έρευνα αυτή γιατί η εμπειρία σας και η άποψή σας πάνω στο αντικείμενο της έρευνας είναι ιδιαίτερα σημαντική.

ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Κατά τη συμμετοχή σας στην έρευνα θα σας ζητηθεί να λάβετε μέρος σε μια συνέντευξη που θα περιλαμβάνει ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Ανάλογα με την εμπειρία και τον ρόλο σας, επαγγελματικό ή μη, σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας θα συζητηθούν και οι

σχετικές θεματικές καθώς και οι προκλήσεις που πιθανόν να έχετε αντιμετωπίσει και καλές πρακτικές που υφίστανται ή θα μπορούσαν να εφαρμοστούν.

ΕΙΣΤΕ ΥΠΟΧΡΕΩΜΕΝΟΣ/Η ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΕΤΕ;

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι απολύτως εθελοντική. Μπορείτε να αρνηθείτε να συμμετάσχετε χωρίς καμία αιτιολογία ή δικαιολογία. Μπορείτε να αλλάξετε γνώμη ανά πάσα στιγμή και να αποχωρήσετε από την έρευνα χωρίς καμία αιτιολογία ή δικαιολογία και χωρίς καμία συνέπεια για σας. Στην περίπτωση αυτή μπορείτε να ζητήσετε να διαγράψουμε τα δεδομένα σας ή να σταματήσει ένα μέρος της επεξεργασίας. Μπορείτε να μην απαντήσετε καθόλου ή να μην απαντήσετε σε κάποιες ερωτήσεις.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Η συμμετοχή σας στην έρευνα δεν συνεπάγεται κάποιον ιδιαίτερο κίνδυνο ή οικονομική επιβάρυνση για εσάς.

Σε περίπτωση διαπίστωσης παράνομων πράξεων ή εγκληματικών δράσεων σας ενημερώνουμε ότι τα στοιχεία σας δεν προστατεύονται από τυχόν έρευνα των επίσημων αρχών και ότι ενδέχεται να οφείλουμε να προβούμε στις απαραίτητες νόμιμες ενέργειες ενημέρωσης των αρχών, ειδικά εάν υπάρχει κίνδυνος για την σωματική υγεία ή την ζωή ανθρώπων.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΠΟΙΟ ΟΦΕΛΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ;

Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα οφέλη από τη συμμετοχή σας στην έρευνα αυτή. Το όφελος στο οποίο στοχεύουμε είναι η απόκτηση περαιτέρω γνώσης για το θέμα που εξετάζει η έρευνα.

ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΚΑΠΟΙΑ ΑΜΟΙΒΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ;

Όχι, δεν προβλέπεται κάποια αμοιβή για τη συμμετοχή σας στην έρευνα, ούτε θα επιβαρυνθείτε με οποιοδήποτε κόστος.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΘΟΥΝ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΑΣ;

Στην παρούσα έρευνα δεν θα γίνει θα γίνει συλλογή προσωπικών δεδομένων που σας αφορούν, παρά μόνο περιγραφικά και χωρίς συγκεκριμένα στοιχεία θα αποτυπωθεί η επαφή σας με το αντικείμενο της έρευνας, Προαιρετικά θα αναφερθεί η επαγγελματική σας ιδιότητα. Τα δεδομένα σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς, επιστημονικούς και στατιστικούς σκοπούς. Τα δεδομένα σας θα ψευδωνυμοποιηθούν. Τα δεδομένα σας θα γίνουν αντικείμενο επεξεργασίας βάσει της ρητής συγκατάθεσής σας, που μας παρέχετε μέσω του παρόντος εντύπου. Η ανωνυμία σας διασφαλίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας και κατά τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων σε συνέδρια, επιστημονικά περιοδικά, κτλ. Η βάση των δεδομένων των συμμετεχόντων ατόμων στην έρευνα θα φυλάγεται σε ασφαλές μέρος με πρόσβαση σε αυτά μόνο από την ερευνητική ομάδα.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΕΤΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ;

Για περαιτέρω πληροφορίες, διευκρινίσεις ή παράπονα σχετικά με την έρευνα, παρακαλώ επικοινωνήστε είτε με την ερευνήτρια, Βασιλική Μιχαλά (email: v.michala@panteion.gr), είτε με την επιστημονικά υπεύθυνη της έρευνας, επιβλέπουσα καθηγήτρια: Γεωργία Πετράκη (email: geopetr@panteion.gr).

ΥΠΟΒΟΛΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Για οποιαδήποτε καταγγελία ή αναφορά σχετικά με τη διεξαγωγή της έρευνας μπορείτε να απευθυνθείτε στην Επιτροπή του ΔΠΜΣ στο email: didpms@panteion.gr

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Ο/Η κάτωθι υπογεγραμμένος/η, δηλώνω ότι έχω ενημερωθεί πλήρως για τους όρους συμμετοχής μου στην έρευνα και την επεξεργασία των προσωπικών μου δεδομένων.		
Παρέχω τη ρητή συγκατάθεσή μου για την συμμετοχή μου στην έρευνα και την επεξεργασία των ως άνω αναφερόμενων προσωπικών μου δεδομένων.		
Έχω ενημερωθεί ότι μπορώ να ανακαλέσω την συγκατάθεσή μου οποιαδήποτε στιγμή.		
Συμφωνώ να γίνει ηχογράφηση της συνέντευξης/συμμετοχής μου σε focus group.		
Συμφωνώ να γίνει βιντεοσκόπηση της συνέντευξης/συμμετοχής μου σε focus group		
Συμφωνώ στη χρήση ανώνυμων/ψευδοποιημένων αποσπασμάτων της συνέντευξής μου σε δημοσιεύσεις, συνέδρια, εκδηλώσεις		

Σε περίπτωση χρήσης ή παραγωγής οπτικών βοηθημάτων

Συμφωνώ να κάνω χρήση ή λήψη φωτογραφικού υλικού και να χρησιμοποιηθεί σε δημοσιεύσεις, συνέδρια, ή/και έκθεση φωτογραφίας για τις ανάγκες της έρευνας		
--	--	--

Σε περίπτωση ηλεκτρονικής έρευνας

Εάν πατήσετε στο πεδίο «Συμφωνώ» σημαίνει ότι:

- ✓ Έχετε διαβάσει όλες τις παραπάνω πληροφορίες
- ✓ Έχετε συμφωνήσει ελεύθερα να συμμετάσχετε
- ✓ Είστε > 18 ετών

Ονοματεπώνυμο συμμετέχοντος/συμμετέχουσας:	
Ημερομηνία:	
Υπογραφή:	

Ονοματεπώνυμο ερευνητή/ερευνήτριας:	Βασιλική Μιχαλά
Ημερομηνία:	
Υπογραφή:	